

SUHTAUTUMINEN KEHITYSYHTEISTYÖHÖN VUODEN 2015
EDUSKUNTAVAALEISSA

Petronella Lehtelä

503772

02.09.2016

Pro Gradu

Sosiaalipolitiikka

Sosiaalitieteiden laitos

Yhteiskuntatieteellinen tdk

Turun yliopisto

TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos, sosiaalipolitiikan oppiaine

LEHTELÄ, PETRONELLA: Suhtautuminen kehitysyhteistyöhön vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

Pro gradu -tutkielma, 109 sivua

Sosiaalipolitiikka

Syyskuu 2016

Tässä pro gradu-tutkielmassa selvitetään vuoden 2015 eduskuntavaaleissa ehdolla olleiden ja kansanedustajiksi valittujen ehdokkaiden mielipiteitä kehitysyhteistyöstä. Tutkimuksessa tarkastellaan ehdokkaiden vaalikonevastauksia kahden kehityspoliittisen väittämän kohdalla. Tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, selittävätkö yksilötason taustatekijät mielipiteitä ja ovatko mielipiteet yhteydessä yleisiin hyvinvointipoliittisiin mielipiteisiin. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten eri puolueissa suhtaudutaan kehitysyhteistyöhön.

Tutkimuksen teoreettisena taustana toimivat arvonmuutosteoriat. Postmodernin arvonmuutosteorian mukaan hyvinvoinnin lisääntyttä yhteiskunnissa on enemmän tilaa solidaarisuudelle ja muille niin kutsutuille pehmeille arvoille. Kuitenkin viime vuosikymmeninä on nähty materialististen ja kansallismielisten arvojen lisääntymistä koko läntisessä maailmassa. Arvonmuutusteorioiden ohella puolueiden suhtautumista kehitysyhteistyöhön tarkastellaan puolueiden omien aatetraditioiden sekä niiden välisten ristiriitaisuutuuksien näkökulmista.

Kyseessä on vaalikonetutkimus, jonka aineistona käytetään kolmen eri vaalikoneen yhdistettyjä tietoja. Käytettävät vaalikoneet ovat vuoden 2015 Ylen vaalikone, Nuorten vaalikone ja Talouspoliittinen vaalikone. Nimenomaiset vaalikoneet ovat valikoituneet aineistoksi niiden sisältämien kehitysyhteistyökysymysten tai kattavuutensa perusteella. Ehdokkaiden ja puolueiden kehitysyhteistyömielipiteitä tarkastellaan suorien ja kaumioiden, hajontalukujen sekä korrelaatioiden ja moniluokitteluanalyysin (MCA) avulla.

Tutkimuksessa havaittiin että kehitysyhteistyöhön suhtaudutaan erittäin positiivisesti. Tulosten mukaan kehitysyhteistyömielipiteitä selittää ehdokkaiden taustatekijöistä ainoastaan puoluekanta ja kehitysyhteistyömielipiteet ovat jokseenkin yhteydessä yleisiin hyvinvointipoliittisiin mielipiteisiin. Tulokset mukailevat aikaisempien kehitysyhteistyömielipiteitä selvittävien tutkimuksien löydöksiä ja ennen kaikkea vahvistavat näemyksen siitä, ettei sosiodemografisia tekijöitä voida pitää tarpeeksi voimakkaina selittäjinä mielipiteille. Puoluekohtainen tarkastelu osoitti, että kielteisimminkin kehitysyhteistyöhön suhtautuvat Perussuomalaiset ja Kokoomus sekä osaltaan Kristillisdemokraatit. Vastaavasti myönteisimminkin siihen asennoituivat vihervasemmistopuolueet: Vihreät, Vasemmistoliitto ja SDP. Tulosten valossa voidaan siis sanoa, että pääosin ehdokaspopulaatioissa vallitsevat Pohjoismaille tyypilliset postmodernit arvot, sekä perinteisten että uus-konservatiivipuolueiden edustaessa arvokonservatismiin teemoja.

Avainsanat: *kehitysyhteistyö, kehityspolitiikka, globaali sosiaalipolitiikka, eduskuntavaalit, vaalikone, poliittinen eliitti, mielipidetutkimus, arvonmuutosteoria*

Julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	KEHITYSYHTEISTYÖ GLOBAALIN HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ	3
2.1	KEHITYSYHTEISTYÖN HISTORIA JA NYKYPÄIVÄ	4
2.2	KEHITYSYHTEISTYÖN KRITIIKKIÄ	6
2.3	SUOMALAISTA KEHITYSPOLITIIKAA	9
2.4	KEHITYSPOLIITTINEN KESKUSTELU SUOMESSA	13
3	ARVOT JA KEHITYSPOLIITTISET MIELIPITEET	16
3.1	YHTEISKUNNAN ARVOMUUTOS	17
3.1.1	Postmodernit arvot ja arvoliberalismi	18
3.1.2	Arvokonservatismi, äärioikeisto ja populismi	19
3.2	SUHTAUTUMINEN KEHITYSYHTEISTYÖHÖN	21
3.3	MIKRO- JA MAKROTASON TAUSTATEKIJÄT KEHITYSYHTEISTYÖMIELIPITEISSÄ	23
3.4	POLIITTISEN ELIITIN MIELIPITEITÄ SELITTÄVÄT TEKIJÄT	28
4	SUOMALAISTEN PUOLUEIDEN AATETRADITIOT JA RISTIRIITAULOTTUVUUDET	31
4.1	EDUSKUNTAPUOLUEIDEN AATETRADITIOT	31
4.2	PUOLUEPOLIITTISET RISTIRIITAULOTTUVUUDET	35
4.3	PUOLUEIDEN KEHITYSYHTEISTYÖKANNAT JA VAALIKAMPANJOINTI	39
5	TUTKIMUSKYSYMYKSET, AINEISTO JA MENETELMÄT	41
5.1	TUTKIMUKSESSA TESTATTAVAT HYPOTEESIT	42
5.2	AINEISTO	45
5.2.1	Selitettävät muuttajat	48
5.2.2	Selittävät muuttajat	49
5.3	MENETELMÄT	53
6	SUHTAUTUMINEN KEHITYSYHTEISTYÖHÖN	55
6.1	SUHTAUTUMINEN KEHITYSYHTEISTYÖHÖN TAUSTATEKIJÖITTÄIN	59
6.2	KEHITYSYHTEISTYÖHÖN SUHTAUTUMINEN PUOLUEITTAIN	68
6.2.1	Puolueiden asemoituminen ristiriitauloittuvuuksien suhteen	70
6.2.2	Mielipiteet puolueiden aatetraditioiden ja vaaliohjelmien valossa	74
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	77
	LÄHTEET	82
	LIITTEET	98
	LIITE 1. LISÄTIETOA AINEISTON VAALIKONEISTA	98
	LIITE 2. KATOANALYYSIT	99
	LIITE 3. SELITTÄVIEN MUUTTUJIEN JAKAUMAT	102
	LIITE 4. KEHITYSYHTEISTYÖ JA HYVINVOINTIMIELIPITEIDEN KORRELAATIOMATRIISI	106
	LIITE 5. VASTAUSTEN VERTAILUA PUOLUEITTAIN	107

KUVIOT

KUVIO 1. TALOUSTILANTEEN YHTEYS KEHITYSYHTEISTYÖMAKSATUKSIIN. SUOMEN BRUTTOKANSANTULO (MILJ. EUROA 2014 KÄYPIIN HINTOIHIN MUUTETTUNA) JA KEHITYSYHTEISTYÖMAKSATUSTEN OSUUS BRUTTOKANSANTULOSTA (%) VUOSINA 1985–2014.	11
KUVIO 2. TALOUSPOLIITTISEEN VAALIKONEESEEN JA NUORTEN VAALIKONEESEEN VASTANNEIDEN EHDOKKAIDEN OSUUS EHDOKKAISTA PUOLUEITTAIN EDUSKUNTAPOOLUEIDEN OSALTA, KAIKKI EHDOKKAAT SEKÄ VALITUKSI TULLEET EHDOKKAAT (%).	47
KUVIO 3. ”KEHITYSYHTEISTYÖTÄ TARVITAAN EDELLEEN”. KAIKKIEN EHDOKKAIDEN JA VALITUKSI TULLEIDEN VASTAUSTEN JAKAUMA, % VASTANNEISTA.....	55
KUVIO 4. ”SUOMEN ON NOSTETTAVA KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”. NUORTEN VAALIKONEESEEN VASTANNEIDEN EHDOKKAIDEN VASTAUSTEN JAKAUMA PROSENTTEINA VASTANNEISTA VIISILUOKKAISEKSI LUOKITELLULLA MUUTTUAJALLA, %.....	56
KUVIO 5. ”SUOMEN ON NOSTETTAVA KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”, PUOLUEKOHTAISET KESKIARVOT KAIKKIEN EHDOKKAIDEN JA VALITUKSI TULLEIDEN OSALTA.	69
KUVIO 6. PUOLUEIDEN ASEMOITUMINEN NELIKENTÄLLE KEHITYSYHTEISTYÖMIELIPITEIDEN OSALTA.....	71

TAULUKOT

TAULUKKO 1. TUTKIMUKSESSA KÄYTETTÄVÄN VAALIKONEAINEISTON OSA-AINEISTO: SELITTÄVIEN MUUTTUJEN JAKAUMAT YLEN VAALIKONEEN OSALTA (N=2147).....	50
TAULUKKO 2. HYVINVOINTIPOLIITTISIA JA MAAHANMUUTTOON LIITTYVIÄ MIELIPITEITÄ KUVAAVIEN MUUTTUJEN JAKAUMAT KOKO VAALIKONEAINEISTOSSA, %	52
TAULUKKO 3. ”KEHITYSYHTEISTYÖTÄ TARVITAAN EDELLEEN” JA ”KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT TULEE NOSTAA 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”, KESKIARVOT JA HAJONNAT PUOLUEITTAIN.	57
TAULUKKO 4. ”SUOMEN ON NOSTETTAVA KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”. KESKIARVOT, MEDIAANIT JA KESKIHAJONNAT TAUSTATEKIJÖITTÄIN (N=1515).	61
TAULUKKO 5. ”SUOMEN ON NOSTETTAVA KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”, VIISI LUOKKAINEN MUUTTUJA, % VASTANNEISTA SEKÄ OSUUDET SUKUPUOLITTAIN (N=1515).	63
TAULUKKO 6. ”SUOMEN ON NOSTETTAVA KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”. MCA TAUSTAMUUTTUJEN YHTEYDESTÄ MIELIPITEESEEN KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHOJEN NOSTOSTA, KAIKKI EDUSKUNTAPOULUEIDEN EHDOKKAAT (N=982).	64
TAULUKKO 7. ”SUOMEN ON NOSTETTAVA KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”. MCA TAUSTAMUUTTUJEN YHTEYDESTÄ MIELIPITEESEEN KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHOJEN NOSTOSTA, KANSANEDUSTAJIKSI VALITUT (N=121).	66
TAULUKKO 8. ”KEHITYSYHTEISTYÖTÄ TARVITAAN EDELLEEN.” KAIKKIEN EDUSKUNTAPOULUEIDEN EHDOKKAIDEN (N=748) SEKÄ VALITUIKSI TULLEIDEN EHDOKKAIDEN (N=75) RISTIINTAULUKOINTI MIESTEN JA NAISTEN OSALTA, % VASTANNEISTA.	67
TAULUKKO 9. ”KEHITYSYHTEISTYÖTÄ TARVITAAN EDELLEEN”, PUOLUEKOHTAISET VASTAUSKESKIARVOT (ASTEIKOLLA 1–5) SEKÄ KESKIHAJONNAT KAIKKIEN EHDOKKAIDEN JA VALITTUJEN OSALTA.	69
TAULUKKO 10. ”SUOMEN ON NOSTETTAVA KEHITYSYHTEISTYÖN MÄÄRÄRAHAT 0,7 PROSENTTIIN BRUTTOKANSANTULOSTA (BKTL)”. EHDOKKAIDEN VASTAUSTEN KESKIARVOT JA KESKIHAJONNAT PUOLUEITTAIN, KAIKKIEN EHDOKKAIDEN JA VALITTUJEN OSALTA.	73

LIITETAULUKOT

LIITETAULUKKO 1. TALOUSPOLIITTISEEN VAALIKONEESEEN VASTANNEET JA VASTAAMATTA JÄTTÄNEET EDUSKUNTAPOUOLUEIDEN EHDOKKAAT SUKUPUOLITTAIN (LUKUMÄÄRÄT JA PROSENTTIOSUUDET).....	99
LIITETAULUKKO 2. KATOANALYYSI (BINÄÄRINEN LOGISTINEN REGRESSIOANALYYSI). NUORTEN VAALIKONE (N=140).	101
LIITETAULUKKO 3. SELITTÄVIEN MUUTTUJIEN JAKAUMAT NUORTEN VAALIKONEESEEN VASTANNEIDEN EHDOKKAIDEN JA VALITUIKSI TULLEIDEN OSALTA.	102
LIITETAULUKKO 4. SELITTÄVIEN MUUTTUJIEN JAKAUMAT TALOUSPOLIITTISEEN VAALIKONEESEEN VASTANNEIDEN EHDOKKAIDEN JA VALITUIKSI TULLEIDEN OSALTA.	104
LIITETAULUKKO 5. KEHITYSYHTEISTYÖMIELIPITEIDEN JA HYVINVOINTIVALTIOMIELIPITEIDEN YHTEYS.....	106
LIITETAULUKKO 6. PUOLUEKOHTAISTEN VASTAUSJAKAUMAT MOLEMMISSA VAALIKONEISSA KAIKKIEN EHDOKKAIDEN JA VALITTUJEN OSALTA, FREKVENSIT JA PROSENTTIOSUUDET	107

1 JOHDANTO

Kehitysyhteistyöstä on lyhyehkön historiansa aikana muodostunut keskeinen globaalien sosiaalipolitiikan keino. Kehitysyhteistyötä harjoitetaan lähes kaikissa rikkaissa maissa osana ulkopolitiikkaa ja sen aatteellisena tavoitteena on tukea köyhempien, hauraampien valtioiden *kehitystä*. Jo 1940-luvulta lähtien vaurastuneet teollisuusmaat ovat tehneet kehittyviin, pääasiassa Afrikassa, Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa sijaitseviin maihin yli biljoonan dollarin tulonsiirtoja vuosittain (Thérien 2002, 449). Kehitysyhteistyönä kanavoidut rahavirrat ovat niin merkittäviä, että ne muodostavat monissa kehittyvissä maissa merkittävän osan maan tuloista (Prather 2011, 2). Koska tulonsiirroilla on ollut merkittäviä vaikutuksia kehittyvien maiden talouteen ja kehitykseen, ovat kehitysyhteistyön motiivit ja toimintatavat usein kriittisen keskustelun aiheina niin akateemisessa kuin julkisessakin keskustelussa. Apua antavissa maissa kehitysyhteistyön ja kehityspolitiikan rooli on kuitenkin useimmiten marginaalinen ja kansalaisten keskuudessa vähän tunnettu ulkopolitiikan osa-alue.

Lähtökohtaisesti kehitysyhteistyö on hyvinvointivaltion ideologiaa noudattelevaa toimintaa: tulonjaon tasausta globaalissa perspektiivissä. Kehitysyhteistyö näyttäytykin kenttänä, jota ohjaa arvo- ja moraalikäsitteet sekä kokemukset ansaitsevaisuudesta ja globaalista solidaarisuudesta. Yhtäältä sitä perustellaan velvollisuudella auttaa heikommassa asemassa olevia ja toisaalta kritisoidaan juuri siksi, ettei ”meillä” hyvin toimeentulevilla olisi velvollisuutta tehdä tulonsiirtoja ulkopuolisille ”muille”. Tämä jälkimmäinen näkökanta voimistuu erityisesti taloudellisesti tiukempina aikoina, kun oman kansan etu tyypillisesti korostuu (mm. Holsti 1996). Kehitysyhteistyömielipiteiden taustalla saatetaankin nähdä viitteitä yhteiskunnallisesta arvomuutoksesta. Elämänlaatua ja hyvinvointia korostava postmodernismi ja toisaalta materialistisia, isänmaallisia arvoja peräänkuuluttava arvokonservatismi voivat olla kehitysyhteistyömielipiteiden taustavaihtimia.

Hyvinvointivaltion kannatusperustan tutkimusta on tehty sosiaalipolitiikan kentällä jo useiden vuosikymmenten ajan. Tutkimuksen avulla on pyritty löytämään erilaisia hyvinvointipoliittisia mielipiteitä selittäviä tekijöitä. (Ervasti, Andersen & Ringdal 2012, 1; van Oorshot 2006, 24.) Hyvinvointipoliittisena erityisalana kehityspolitiikka on kuitenkin jäänyt tutkimuksessa hieman sivuun ja varsinaista tieteellistä tutkimusta kehityspoliittisiin mielipiteisiin liittyen on tehty melko vähän (ks. esim. Chong & Gradstein

2008; Paxton & Knack 2008; van Heerde & Hudson 2010). Aikaisemmassa hyvinvointipoliittisten mielipiteiden tutkimuksessa löydetty mikro- ja makrotason selittävät tekijät näyttäisivät olevan hyvin samankaltaisia kuin kehityspoliittisten mielipiteiden osalta tehdyt havainnot (ks. esim. Paxton & Knack 2008, 3–6; Bayram 2012; Thérien 2002; Forma 1999; Ervasti, Andersen & Ringdal 2012). Joskin kehitysyhteistyömielipiteiden selittäminen yksilökohtaisten mikrotason tai hyvinvointivaltion makrotason tekijöillä on vielä varsin harvinaista (Paxton & Knack 2008, 18; van Heerde & Hudson 2010, 389–390). Aikaisempi tutkimus on keskittynyt lähinnä kansalaismielipiteiden selittämiseen ja poliittisen eliitin mielipiteitä kehitysyhteistyöstä on tutkittu erittäin vähän. On kuitenkin esitetty, että poliittinen eliitti olisi todennäköisesti kansalaisia kansainvälisemmin orientoitunutta ja näin kannattaisi kehitysyhteistyötä kansalaisia todennäköisemmin (Page & Parabas 2000, 361). Toisaalta poliittisen eliitin mielipiteiden on ennustettu tiukentuvan nopeasti muun muassa talouden suhdanteiden heikentyessä (Blomberg 1999, 77).

Tämän tutkimuksen avulla pyritään lisäämään tietoa kehityspoliittisista mielipiteistä suomalaisen poliittisen eliitin osalta. Tutkimuksessa tarkastellaan vuoden 2015 eduskuntavaaliehdokkaiden sekä vaaleissa valituiksi tulleiden kansanedustajien vaalikonevastauksia. Tarkoituksena on lisätä tietoa siitä, mitkä tekijät selittävät kehitysyhteistyömielipiteitä ja miten puolueet profiloituvat ehdokkaiden ja kansanedustajien kehitysyhteistyömielipiteiden pohjalta. Lisäksi tutkimuksessa pyritään vastaamaan siihen, onko kehitysyhteistyömielipiteellä yhteyttä hyvinvointipoliittisiin mielipiteisiin.

2 KEHITYSYHTEISTYÖ GLOBAALIN HYVINVOINNIN EDISTÄJÄNÄ

Tämän tutkimuksen pääkäsite on *kehitysyhteistyö*, joka noudattaa Ulkoministeriön virallisen kehitysyhteistyön määritelmää. Kehitysyhteistyö määrittyy siis kehityspolitiikan keinoksi, jossa yhteistyössä kehitysmaiden sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa työskennellään asetettujen kehitystavoitteiden saavuttamiseksi (Ulkoasiainministeriö 2016). *Kehitysyhteistyömäärärahoilla* tarkoitetaan niitä varoja, jotka budjetoidaan kullekin vuodelle kehitysyhteistyöhön. Tutkimuksen kannalta myös käsite *kehitys* on keskeinen: sen pohjalta kehitysyhteistyön käsitekin on muodostunut.

Kehityksen käsitteen määrittely on ollut kehitystutkimuksen yksi merkittävimmistä kysymyksistä. Kehitysyhteistyön alkutaipaleella 1960- ja 1970-luvuilla kehitys määriteltiin pääasiassa taloudelliseksi kehitykseksi ja kehityksen mittareina käytettiin talouskasvua sekä bruttokansantuotetta. (Lancaster 2005, 4.) Tämän lähtökohdan perusteena toimi ajatus siitä, että talouskasvulla on positiivinen vaikutus muun muassa terveyteen, koulutukseen ja yleiseen elämänlaatuun. (Willis 2010, 5.) Taloudelliseen aspektiin keskittyminen havaittiin kuitenkin riittämättömäksi 1980-luvun aikana, kun huomattiin, että kasvavan bruttokansantuotteen hedelmät kerääntyvätkin enenevässä määrin eliitille varsinaisen kehityksen jäädessä jälkeen (Collier 2006, 192). Kehityksen käsitettä ja sen mittareita pyrittiin tämän havainnon seurauksena laajentamaan niin, että niihin sisältyy myös sosiaalisia indikaattoreita. Esimerkiksi YK:n kehittämä *inhimillisen kehityksen indeksi* (HDI) sisältää talouskasvun lisäksi muun muassa elinajanodotteen, lukutaidon ja lapsikuolleisuuden indikaattorit. (Willis 2010, 6; Lancaster 2005, 5–6.)

Taloudellisia ja sosiaalisia indikaattoreita sisältävä kestävä kehityksen ideologia sai 1990-luvulla rinnalleen myös demokratian, köyhien voimaannuttamisen sekä poliittisen vapauden ideaaleja. (Lancaster 2005, 5.) Vuosikymmenen loppupuolella intialainen talousfilosofi Amartya Sen (1999), teoksessaan ”*Development as Freedom*”, pyrki määrittelemään kehityksen yksilöllisten vapauksien lisääntymisenä. Vapauksien lisääntymisen vaateita hänen mukaansa ovat talouskasvun lisäksi useat sosiaaliset ja taloudelliset tekijät sekä poliittiset oikeudet ja vapaudet. Nämä tekijät yhdessä lisäävät yksilöiden mahdollisuutta valita itseä tyydyttävä elämä ja näin ovat siis Senin mukaan osoituksia yhteiskunnan *kehityksestä*. (Sen 1999, 4, 10–11.)

Kehityksen käsitteen muotoutuessa myös toteutuneen kehitysyhteistyön muodot ovat muuttuneet matkan varrella. Prosessin myötä kehitysyhteistyö on hiljalleen ottanut nykyisenkaltaisen laaja-alaisen muotonsa. Globalisaation ja globaalien talouden myötä kehitysyhteistyöstä on tullut keskeinen osa kansainvälistä yhteistyötä ja kaupankäyntiä. Se on politiikkavetoista toimintaa, jota ohjaa globaalien talouden, hyvinvointi- ja turvallisuuspoliittiset sekä ideologiset näkökulmat. (Koponen & Seppälä 2016, 350–356.)

Tässä kappaleessa avataan kehitysyhteistyön historiaa ja nykypäivänä tehtävää kehitysyhteistyötä sekä tarkastellaan kehitysyhteistyön tavoitteita ja haasteita. Lisäksi käsitellään suomalaista kehityspolitiikkaa ja sen ympärillä käytävää kehityspoliittista keskustelua. Lopuksi pureudutaan myös kehitysyhteistyöhön kohdistuvaan kritiikkiin.

2.1 KEHITYSYHTEISTYÖN HISTORIA JA NYKYPÄIVÄ

Kehitysyhteistyötä vastaava toiminta on alkanut jo hyvin aikaisessa vaiheessa, lähetysaarnajien ja siirtomaahallinnon aikaan noin 1800-luvulla. Kuitenkin varsinaisen valtiollisen kehitysyhteistyön katsotaan alkaneen toisen maailmansodan jälkeen, kun kehitysyhteistyöhön ryhdyttiin useissa rikkaissa maissa. Samaan aikaan sille alettiin luoda institutionaalisia rakenteita, kuten kehitysyhteistyötä yhä tänä päivänä ohjaava Yhdistyneet kansakunnat (YK). (Lancaster 2005, 5; Koponen & Seppälä 2016, 344; Bardy 2012, 222.) Tuolloin, 1940-luvulla, Harry S. Trumanin luoman Marshall-avun myötä käsitteet ”kehittyneet maat” ja ”kehittyvät maat” syntyivät ja kehitystä edistämään perustettiin vuonna 1944 Yhdysvaltojen aloitteesta Bretton Woods-instituutiot: Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF). Ne olivat ensimmäisiä niin sanottuja kehitysyhteistyötoimijoita kansainvälisellä kentällä. Sodan runteleman Euroopan jälleenrakennuksen tueksi luotujen instituutioiden ja niiden kanavoiman Marshall-avun jälkeisinä aikoina näistä instituutioista on muodostunut kansainvälisen kehitysyhteistyön tärkeimpiä toimijoita. (Bardy 2012, 222; Koponen & Seppälä 2016, 350–356.) Vuonna 1960 luotiin YK:n kehitysjärjestö International Development Association (IDA), joka liitettiin osaksi Maailmanpankkia. Näin Maailmanpankki muotoutui Euroopan avunantajasta kehittyviin maihin keskittyväksi kehitysyhteistyöjärjestöksi, jollaisena se tänäkin päivänä tunnetaan. Tuolloin kehitysyhteistyöllä tavoiteltiin kehittyvien

maiden vaurauden lisääntymistä keynesiläistä hyvinvointivaltioajattelua mukailevien kehittyneiden maiden avustuksella (Bardy 2012, 222; Eskelinen 2011).

Vuonna 1961 OECD:n kehitysapukomitea DAC (Development Assistance Committee) luotiin. DAC:n tarkoituksena oli seurata ja ohjata valtioiden tekemää virallista kehitysyhteistyötä ja sen painopistealueita. DAC myös määritteli *virallisen kehitysavun*¹ sisällön. Vaikka virallinen kehitysapu ei todellisuudessa kata kaikkea kehitysyhteistyöhön liittyvää valtiollista toimintaa, käytetään sitä mittaamaan valtioiden kehitysyhteistyömäärärahoja. Sen pohjalta kehitysyhteistyötä tekevät maat myös määrittelivät YK:n johdolla 1970-luvun alussa kehitysyhteistyötavoitteekseen 0,7 prosenttia bruttokansantulosta². (YK 2016.) Tähän mennessä Suomikin oli jo alkanut osallistua kehitysyhteistyön tekoon (Koponen & Seppälä 2016, 344).

Virallisen kehitysyhteistyön määritelmää on kehitysyhteistyön historian aikana pyritty laajentamaan kattamaan mahdollisimman monenlaisia kuluja. Poliittisten suhdanteiden vaihdellessa myös kehitysyhteistyön sisällöt ja tavoitteet ovat laajentuneet ja muuttuneet. Esimerkiksi 1970-lukua lähestyttäessä vasemmistolaisuuden aikakautena pyrittiin avunannon alimmaistasoa nostamaan, kun taas 1980-luvun uusliberalismin myötä kehitysyhteistyöhön alettiin yhä enemmän sisällyttämään erilaisia investoinnin ja kauppasopimusten muotoja. Tuolloin harjoitettiin myös melko kohtalokkaaksi käynyttä kovia säästöjä vaativaa politiikkaa. Näiden kahden ideologian valtakausien jälkeen seurasi 1990-luvun yhteensulautumisen aika, jolloin molemmat ideologiset lähtökohdat saivat

¹ Virallinen kehitysapu (Official Development Aid, ODA) tarkoittaa sellaista ”virallista rahoitusta, jonka tähtäimenä on edistää taloudellista kehitystä ja hyvinvointia kehitysmaissa. Rahoitusta voidaan suunnata suoraan valtiolta toiselle tai valtiolta multilateraalisille toimijoille”. Ulkoministeriö käyttää termiä *varsinaisen kehitysyhteistyö* (Ulkoasiainministeriö 2015a).

² Kehitysyhteistyöhön käytettyjä määrärahoja mitataan suhteessa bruttokansantuloon (BKTL, engl. GNI). Se muodostuu bruttokansantuotteesta, johon lisätään ulkomailta saadut ensitulot ja vähennetään ulkomaille maksetut ensitulot. Ensituloilla tarkoitetaan palkansaajakorvauksia, tuotanto- ja tuontiveroja, tukipalkkioita, bruttotoimintaylijäämää tai bruttosekatuloa sekä omaisuustuloa. Suomessa bruttokansantulo on tyypillisesti bruttokansantuotetta pienempi. (Tilastokeskus 2016; Kepa 2016; OECD 2016.)

tilaa ja kehitysyhteistyössä alettiin entistä enemmän huomioimaan inhimillisiä tavoitteita. (Thérien 2002, 455–458.)

Painottuen YK-vetosiin suunnitelmiin, on erityisesti 1990-luvun lopulta lähtien tehty useita poliittisia linjauksia, joilla on pyritty ohjaamaan ja selkeyttämään kansainvälistä kehitysyhteistyötä (YK 2016). Vuonna 2000 määriteltiin kansainväliset kehityksen vuosituhattavoitteet (Millenium Development Goals), joiden oli määrä toteutua vuoteen 2015 mennessä. Näitä tavoitteita seuraa vuoden 2015 lopulla luotu Agenda 2030, jonka fokus on absoluuttisen köyhyyden poistamisessa ja kestävässä kehityksessä (Ulkoasiainministeriö 2016a.) Agenda 2030 heijasteleekin tämän päivän kehitysyhteistyön huomionkohteita, joita ovat laajassa merkityksessään köyhyyden vähentäminen, sosiaalinen kehitys ja ympäristö (YK 2016).

2.2 KEHITYSYHTEISTYÖN KRITIIKKIÄ

Historiansa aikana kehitysyhteistyöstä on muodostunut kansainvälinen sosiaalipolitiikan keino, jolla pyritään voimistamaan hauraiden valtioiden demokratiakehitystä ja tasata tulonjakoa kansainvälisessä mittakaavassa. Kehitysyhteistyön tekeminen ei kuitenkaan ole missään nimessä ongelmaton ja hyvin toteutettunakin siihen liittyy aspekteja, joiden ratkaiseminen on osoittautunut hankalaksi. Tällaisia ovat muun muassa haastavien toimintaympäristöjen jääminen kehitysyhteistyön ulkopuolelle, kasvava korruptio ja veronkierto, sekä tuloerojen kasvu köyhissä maissa. Kehitysyhteistyöllä ei myöskään vielä ole päästy sen kirkkaimpana siintävään tavoitteeseen: köyhyyden poistamiseen maailmasta. (Ks. esim. Kumar & Corbridge 2002; Collier 2006; Collier 2008; Ulkoasiainministeriö 2016b; Koponen & Seppälä 2016, 354.)

On luontevaa, että kehitysyhteistyö, kuten muutkin hyvinvointipoliittiset järjestelmät, on toisinaan tiukankin kritiikin kohteena. Sen kritiikki kohdistuu toimintatapoihin, käytettäviin määrärahoihin ja niiden mahdollisiin väärinkäyttöihin sekä yhteistyöllä saataviin tuloksiin tai tulosten puutteeseen. Pääosin poliittinen keskustelu pyörii kuitenkin rahan ympärillä: Käytetäänkö kehitysyhteistyöhön liikaa vai liian vähän valtion varoja? (Koponen & Seppälä 2016, 357.)

Kehitysyhteistyöhön kanavoitu rahamäärä on merkittävä: Vuosittain tulonsiirtoja tehdään yli 138 miljardin dollarin edestä (OECD 2016). Kautta kehitysyhteistyön historian päätösvalta tehtävästä kehitysyhteistyöstä on keskittynyt rikkaammille, jo teollistuneille maille eikä köyhemmillä mailla ole juuri ollut päätösvaltaa (Thérien 2002, 454). Kehitysyhteistyöstä sanotaankin muodostuneen eräänlainen poliittisen vallankäytön väline, jonka on kritisoitu muun muassa keskittyvän köyhien maiden auttamisen sijaan rikkaiden maiden edun tavoitteluun (Mughanda 2010, 165). Muun muassa Juhani Koponen ja Maria Seppälä (2016) ovat todenneet, että valtavirran kehityspolitiikan tavoite näyttäisi olevan iskostaa kehitysmaihin ”liberaalin kapitalistisen demokratian instituutiot”.

Kysymykset kuten ”Kuka määrittelee *kehityksen*?” ja ”Minkälaista *kehitystä* yhteiskunta tai yhteisö tarvitsee?” päätyvät usein avunantajamaan vastattaviksi (Willis 2010, 2; ks. esim. Kumar & Corbridge 2002, 95). Tätä lähestymistapaa pidetään lähtökohtaisesti ongelmallisena, sillä ulkopuolelta tuotu malli ei välttämättä istu paikalliseen kontekstiin lainkaan. Kehitysyhteistyötoiminta näin toteutettuna on siis jo alunalkaen tuomittu epäonnistumaan. (Kumar & Corbridge 2002, 73, 95; Kääriäinen 2015, 11.) Kehitysyhteistyön kentällä ongelmaan on pyritty löytämään ratkaisuja ja paikallista yhteisöä osallistavista projekteista on tullut yhä yleisempiä. Myös hankkeiden vetovastuu on pyritty siirtämään kehittyvien maiden kansalaisille, avunantajan jäädessä neuvonantajan rooliin. (Kumar & Corbridge 2002, 73; Koponen & Seppälä 2016, 365; Maailmanpankki 2012.)

Ulkopuolelta tuleviin malleihin kuuluu osaltaan myös demokratiakehityksen korostaminen, joka on keskeinen osa avunantajamaiden kehityspolitiikan strategiaa (Koponen & Seppälä 2016, 353; Ulkoasiainministeriö 2016c). Kuitenkin esimerkiksi Collier (2009) teoksessaan ”*Wars, Guns and Votes: Democracy in Dangerous Places*”, toteaa että demokratialle ei ole köyhissä maissa olemassa tarvittavia instituutioita, kuten oikeuslaitosta tai vapaata mediaa. Näin länsimaisen demokratian rakentamispyrkimykset johtavatkin näennäisdemokratiaan ja jatkuvaan valtataisteluun. (Collier 2009, 11.) Demokratian rakennuksen pyrkimyksillä aiheutetusta kaaoksesta tunnetuin esimerkki lienee Afganistan (Kääriäinen 2015, 109). Yleisistä demokratian epäonnistumisista esimerkkeinä taas voidaan pitää Arabikevään jälkeisiä tapahtumia esimerkiksi Syyriassa ja Jemenissä.

Demokratiakehitykseen liittyen kehitysyhteistyötä on verrattu myös niin sanottuun ”öljykiroukseen”, jolla viitataan luonnonvaran löytymisestä johtuvaan demokratian ja hallinnon heikkouteen sekä korruptioon (Collier 2008, 38). Kehitysyhteistyön kontekstissa voidaanakin puhua ”apukirouksesta”, jossa saatujen kehitysyhteistyövarojen myötä aiheutuu uusia ongelmia. Muun muassa Djankov, Montalvo & Reynald-Quero (2008), tutkiessaan kehitysyhteistyötä vastaanottavien maiden demokratiakehitystä, havaitsivat että paljon kehitysyhteistyötä vastaanottavissa maissa demokratian taso itseasiassa heikkenee avunsaannin myötä (Djankov, Montalvo & Reynald-Quero 2008, 16). Talouskasvun korostaminen kehityksen määritelmänä on omalta osaltaan lisännyt tällaista negatiivista kehitystä. Varallisuuden kasautuessa eliitille, tuloerot ovat kasvaneet ja korruptio lisääntynyt. Aikanaan tehty talouskasvuun keskittynyt kehitysyhteistyö koetaankin epäonnistuneeksi, sillä se aikaansai pääasiassa kehittyvien maiden eliitin voimistumista varsinaisen kehityksen sijaan. Tihkumisefektiä (trickle down) ei koskaan tapahtunut ja korruptio ryöpsähti valtaisaksi ongelmaksi. (Collier 2006, 192.)

Tähän epäkohtaan on tarttunut myös sambialainen Dambisa Moyo (2009). Hänen mukaansa kehitysyhteistyöllä on luotu ainoastaan kestäättömiä rakenteita ja *apuriippuvuutta* kehittyvien maiden tosiasiallisen kehityksen sijaan. Apuriippuvuudella tarkoitetaan sitä, että kehittyvä maa ei avun saamisen vuoksi kehittä toimivia järjestelmiä tai sen ei anneta sitä tehdä. (Moyo 2009.) Apuriippuvuutena pidetään myös tilannetta, jossa yli kolmannes maan tuloista tulee kehitysyhteistyöstä (Koponen & Seppälä 2016, 320). Moyon kritiikkiin on vastannut muun muassa pitkän linjan kehitysyhteistyön tutkija Jeffrey Sachs (2014), joka on pyrkinyt osoittamaan Moyon näkemykset liian vakaviksi yksinkertaistuksiksi. Hänen mukaansa erityisesti kansanterveyden osalta on tehty mittavia harppauksia, joita olisi ollut mahdotonta saavuttaa ilman kehitysyhteistyötä. Hän myös korostaa kehitysyhteistyön tekijöiden jatkuvia pyrkimyksiä välttää apuriippuvuutta muistuttavien rakenteiden syntymistä. (Sachs 2014.)

2.3 SUOMALAISTA KEHITYSPOLITIIKKAA

”Kehityspolitiikka on tärkeää sekä niille, joita Suomi tukee, että Suomelle itselleen. – – Osallistuessaan kansainvälisten ongelmien ratkaisuun Suomi vahvistaa samalla ulkopolitiittista ja taloudellista asemaansa ja kansainvälisiä vaikutusmahdollisuuksiaan.” (Ulkoasiainministeriö 2016c, 3–4.)

Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö ovat tulleet suomalaiseen ulkopolitiikkaan mukaan jo varhaisessa vaiheessa. Vielä 1950-luvulla Suomi oli kehitysapua vastaanottava maa, mutta jo 1960-luvulla sodan jälkeisen jälleenrakennuksen, teollistumisen ja hyvinvointivaltiojärjestelmän muodostumisen myötä myös Suomessa haluttiin osallistua kehitysyhteistyöhön muiden vaurastuneiden valtioiden tavoin. Vuonna 1968 antaman kehitysavun taso nousi yli Suomen itsensä sota-aikaan saaman avun tason. (Ulkoministeriö 2015; Virtanen 2013.) Alkuajoista lähtien Suomi on osallistunut suurten kansainvälisten instituutioiden, kuten YK:n ja sen alajärjestöjen sekä myöhemmin EU:n, tekemään kehitysyhteistyöhön. Näiden kansainvälisten toimijoiden kanavoiman monenkeskisen kehitysyhteistyön lisäksi Suomella on ollut pitkiä kahdenvälisiä kehitysyhteistyösopimuksia useissa kehittyvissä maissa, kuten esimerkiksi Tunisiassa, Mosambikissa ja Tansaniassa. (Ulkoministeriö 2015.)

Suomessa kehityspolitiikka määritellään tärkeäksi ja keskeiseksi osaksi johdonmukaista ja laaja-alaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sisältyessään kehitysyhteistyöhön luonnollisesti kuuluu myös Suomen edun tavoitteita. Hallitusohjelman mukaisesti kehitysministerin johdolla laaditaan kauden alkuvaiheessa Kehityspoliittinen toimenpideohjelma, jonka pohjalta käynnissä olevan hallituskauden aikainen kehityspolitiikka muotoutuu. (Ulkoasiainministeriö 2012, 3.) Kunkin hallituksen kokoonpano ja tavoitteet siis vaikuttavat Suomen tekemään pitkän aikavälin kehitysyhteistyöhön.

Leikkausten sijaan tai niiden lisäksi kehitysyhteistyömäärärahoja voidaan sopeuttaa taloustilanteeseen kehitysyhteistyöksi laskettavien toimintojen muutoksilla. Tällainen määritelmällinen joustavuus on kehitysyhteistyön historiassa ollut tyypillistä vasemmisto ja oikeistovoimien vallan vaihtuessa. (Thérien 2002, 455.) Suomessa kehitysyhteistyömäärärahojen suoranaisestä ”paisuttelusta” on alettu enenevässä määrin keskustella 2010-luvulla, kun niihin on alettu sisällyttämään muun muassa kehittyville maille tehtä-

viä verohelpotuksia, kehittyvistä maista tulevien opiskelijoiden ja pakolaisten kustannuksia sekä aiempaa enemmän lainamuotoista apua (ks. esim. AidWatch 2010, 25; Aid Watch 2012; Kehys ry 2012). Viimeisimmässä kehityspoliittisessa ohjelmassa kehitysyhteistyön painopistettä on ohjattu yhä enemmän lahjumuotoisesta hyväntekeväisyydestä kaupalliseksi toiminnaksi. Kehitysyhteistyön määrärahoja kanavoidaan tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin niin sanottuun kehitysrahoitukseen muun muassa kansallisen kehitysrahoittaja Finnfudin kautta. Kehitysrahoituksella pyritään tukemaan kestävästä kehityksestä edistävää liiketoimintaa kehittyvissä maissa. (Ulkoasiainministeriö 2016c, 40–43.)

Suomalaisen kehityspoliitiikan lähtökohdaksi todetaan ihmisoikeusperusteisuus ja tavoitteeksi asetetaan kansainvälisen vakauden, turvallisuuden, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen vahvistaminen. Kehityspoliitiikalla ja kehitysyhteistyöllä pyritään siis edistämään eriarvoisuuden sekä köyhyyden absoluuttista vähenemistä keskinäisriippuvaisessa maailmassa. Lisäksi suomalaisella kehityspoliitiikalla on sekä edeltävän Kataisen hallitusohjelman että Kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan tarkoitus tukea oikeusvaltiokehitystä sekä pyrkiä vapauttamaan heikompia valtioita apuriippuvuudesta edistämällä demokratiaa ja ihmisoikeuksia. Kehittyvien maiden kehitystä tukemalla pyritään lisäksi rakentamaan perustaa myös suomalaisten omalle turvallisuudelle ja hyvinvoinnille sekä nyt että tulevaisuudessa. (Ulkoasiainministeriö 2012, 3, 5–7; VNK 2011, 21–22.) Vaikka Kataisenkin hallitus perustui osittain oikeistolaisiin aatteisiin, on kehityspoliitiikan painotus vasta Sipilän uuden hallitusohjelman myötä todella ottanut askeleen kohti oikeistolle tyypillisiä linjauksia (Thérien 2002, 45):

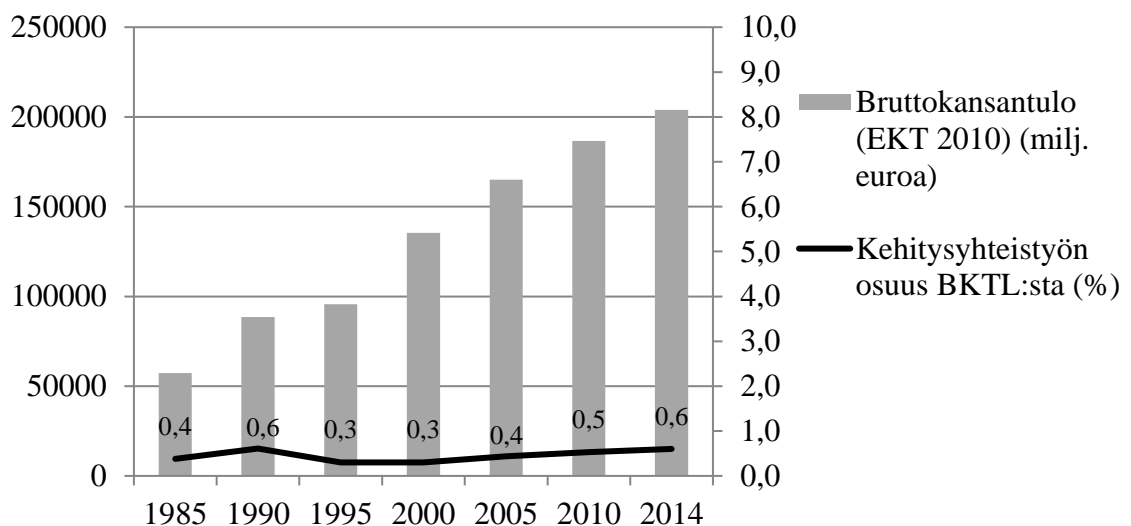
”Suomi kantaa globaalia vastuuta ja vahvistaa turvallisuuttaan edistämällä kansainvälisessä yhteistyössä kestävä kehitystä, rauhan rakentamista sekä naisten ja tyttöjen asemaa. – –

Hallitus lisää Suomen kehityspoliitikassa kehitysmaiden oman yritystoiminnan ja veropohjien vahvistamisen painoarvoa. Hallitus parantaa kehitysyhteistyön tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja mitattavuutta.

Ulkoasiainhallinnon voimavaroja painotetaan niihin maihin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys Suomen kannalta kasvaa.” (Valtioneuvosto 2015, 33.)

Kehityspoliittisissa ohjelmissa niin sanottu yhteisen hyvän ajatus on tähän mennessä korostunut suhteessa Suomen poliittisiin tai taloudellisiin pyrkimyksiin. Uuden hallitus-

ohjelman mukaan kehitysyhteistyötä kuitenkin tehdään ensisijaisesti suomalaisten turvallisuuden edistämiseksi keskinäisriippuvuuksien maailmassa ja voimavaroja painotetaan Suomen kannalta taloudellisesti tai poliittisesti merkityksellisimpiin maihin (Valtioneuvosto 2015, 32–33). Nämä ovat sävyltään erilaisia julkilausuttuja tavoitteita, kuin aikaisemman hallitusohjelman kehityspoliittiset linjaukset olivat (vrt. Valtioneuvosto 2011, 21–22). Yleisesti suhteellisen korkeatasoiseksi arvioitua suomalaista kehitysyhteistyötä on moitittu nimenomaan painotusten vaihtumisten vuoksi. Pitkän tähtäimen tavoitteet ja pitkäkestoiset yhteistyösopimukset olisivat kehitysyhteistyössä kaikkein tärkeimpiä, sillä kestävä kehitys ei voida odottaa tapahtuvan välittömästi. (Palenberg, Katila, Bombart, Kilian & Poutiainen 2015, 20.)

Kuvio 1. Taloustilanteen yhteys kehitysyhteistyömaksatuksiin. Suomen bruttokansantulo (milj. euroa 2014 käypiin hintoihin muutettuna) ja kehitysyhteistyömaksatusten osuus bruttokansantulosta (%) vuosina 1985–2014. (Tilastokeskus 2015b; Tilastokeskus 2015c.)

Painotuksien muutosten lisäksi 200 miljoonan euron vuosittaiset kehitysyhteistyövarojen leikkaukset vuodesta 2016 alkaen tulevat muokkaamaan sitä, millaiseksi suomalainen kehityspoliittikka jatkossa muodostuu. Vaikka hallitusohjelmassa huomioidaankin pitkän aikavälin tavoitteena määrärahojen nostaminen, on nyt tehtävillä leikkauksilla kauaskantoisia vaikutuksia. Useat Suomalaiset kehitysyhteistyötä tekevät järjestöt sekä

muiden muassa YK:n pääsihteeri Ban Ki-Moon ovat kritisoineet leikkauksia lyhytnäköisiksi ja tuhoisiksi käynnissä olevien projektien jatkuvuuden osalta. (Ulkoasiainministeriö 2015a; Valtioneuvosto 2015, 33; Manninen 2015; Jansson 2015; YK-Liitto 2015; Yle 2015b.)

Suomi on muiden EU maiden tavoin sitoutunut Eurooppa-neuvoston vuonna 2005 tekemään päätökseen, jonka mukaan EU:n jäsenmaiden tulee ylittää YK:ssa esitettyyn tavoitteeseen 0,7 prosentin bruttokansantulo-osuuden ohjaamisesta varsinaiseen kehitysyhteistyöhön (ODA) vuoteen 2015 mennessä (Ulkoasiainministeriö 2014). Tästä huolimatta Suomen toteutuneiden kehitysyhteistyön nettomaksatusten osuus ei ole noussut 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta kuin kerran, vuonna 1991, mutta tippui siitä vuoteen 1995 mennessä 0,3 prosenttiin. (Ulkoministeriö 2012, 20; Tilastokeskus 2015b; Ulkoministeriö 2015.) Vuosien 1990 ja 1995 välinen pudotus kehitysyhteistyömaksatuksissa selittyy 1990-luvun alkupuolen laman mukanaan tuomilla leikkauksilla. Kuten kuviosta 1 voi nähdä, vuodesta 2000 lähtien kehitysyhteistyömaksatukset ovat kasvaneet jonkin verran vuosittain aina vuoteen 2014 asti. Vuodesta 2012 kansantuotteen prosentuaaliset volyymimuutokset ovat olleet laskussa ja näin ollen kehitysyhteistyömaksatusten reaalitaso lienee pysynyt paikoillaan. Volyymimuutokset BKT:ssä näkyvät kuitenkin todennäköisesti kehitysyhteistyömaksatusten tason laskuna tulevina vuosina. (Tilastokeskus 2015a).

Vuonna 2015 toteutettiin jo mittavia leikkauksia kehitysyhteistyöhön ja niitä myös suunniteltiin selvästi aiempaa enemmän tuleville vuosille. Vuonna 2016 valtion talousarvion mukaan kehitysyhteistyöhön kanavoidaan 809 miljoonaa euroa eli arvioitu bruttokansantulo osuus tulee olemaan 0,38 %. (Ulkoasiainministeriö 2015a; Ulkoasiainministeriö 2016.) Kehitysyhteistyömäärärahaosuuden suhteen Suomi laahaa muun muassa muita Pohjoismaita jäljessä (OECD 2015). Määrärahojen taso ylittää kuitenkin yli keskitason, sillä kehitysyhteistyötä tekevien maiden keskiarvoinen bruttokansantulo-osuus oli vuonna 2014 0,29 prosenttia (Koponen & Seppälä 2016, 358).

2.4 KEHITYSPOLIITTINEN KESKUSTELU SUOMESSA

Suomessa ei käydy kovin aktiivista kehitysyhteistyökeskustelua. Erityisesti määrärahoihin liittymättömän keskustelun puute on ilmeinen. Tämä selittyy kuitenkin osaksi sillä, ettei kehityspoliittikan rooli suomalaisessa politiikassa ole kovin merkittävä ja näin ollen kehityspoliittiset kysymykset eivät useimmiten nouse poliittisen keskustelun keskiöön. Lisäksi kehityspoliittikan taloudellisesti marginaalinen rooli Suomen valtionbudjetissa vaikuttanee keskusteluintoa laimentavasti (Ulkoasiainministeriö 2015.) Tyypillisesti kehitysyhteistyöstä kuitenkin keskustellaan erityisesti vaalien alla jonkin verran. Vaalien alla käydyin keskustelun osalta huomionarvoista on se, että keskustelu voi olla hyvinkin väritynyttä. Kaikki vaalien alla tai vaalikoneissa julkilausutut mielipiteet muodostuvat osaksi ehdokkaan vaalikampanjaa (Talponen & Salminen 2007, 43). Näin ollen ei ole kovin yllättävää, että vaalien alla lausutut mielipiteet eivät välttämättä realisoitu politiikassa.

Kehityspoliittikkaan liittyvässä julkisessa poliittisessa keskustelussa näyttäytyy vaalikampanjointi sekä vaalilupaukset. Esimerkiksi Kepa ry:n vuoden 2011 eduskuntavaalien alla toteuttaman kampanjan sisältämään Ulkopoliittiseen vaalikoneeseen vastasi kansanedustajiksi valituiksi tulleista noin 70 prosenttia. Kyseiseen vaalikoneeseen annettujen vastauksien mukaan valtaosa eduskuntaan valituista kansanedustajista kannatti kehitysyhteistyön kasvattamista, maailmanlaajuisia päästövähennyksiä, eettisiä julkisia hankintoja, Reilua kauppaa ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyä maailmanlaajuisella pörssiverolla. Kehitysyhteistyömäärärahojen nostoa 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta kannatti vaalikonevastausten mukaan valituiksi tulleista yhteensä 75 prosenttia (vähintään jokseenkin samaa mieltä). Määrärahoja ei kuitenkaan nostettu vaan itseasiassa leikattiin kuluneella kaudella. Täytyy kuitenkin muistaa, että vaalikoneeseen oli vastannut vain 70 prosenttia valituiksi tulleista kansanedustajista ja vastausprosentit vaihtelivat puolueittain jonkin verran. Perinteisestikin kehitysyhteistyöhön nuivemmin suhtautuneista puolueista Kokoomuksesta oli vastannut 55 prosenttia ja Perussuomalaisista 59 prosenttia, kun taas pitkällä aikavälillä positiivisemmin kehitysyhteistyöhön suhtautuneista Kristillisdemokraateista ja Vihreistä kaikki ehdokkaat sekä Vasemmistoliitosta 93 prosenttia ehdokkaista. (Salminen 2011.) Nämä vastausprosenttien erot sekä kokonaisvastausprosentin alhaisuus (70 %) todennäköisesti aiheuttavat vääristymää siinä, kuinka

suuri osuus todellisuudessa valituiksi tulleista kansanedustajista suhtautui positiivisesti kehitysyhteistyömäärärahojen nostoon.

Ulkopoliittisen vaalikoneen lisäksi kehitysyhteistyömielipiteitä selvitettiin vuonna 2011 muissakin vaalikoneissa. Esimerkiksi Helsingin Sanomien vaalikoneeseen vastanneista ehdokkaista 73 prosenttia ilmaisi olevansa sitä mieltä, että Suomessa voidaan nostaa kehitysyhteistyömäärärahoja silloisesta 0,55 prosenttiosuudesta (HS 2011). Vaikka eduskuntaan valituista kansanedustajista vuonna 2011 valtaosa on vaalikampanjointinsa yhteydessä todennut vaalikonevastauksissaan kannattavansa kehitysyhteistyön roolin kasvattamista, ei tämän suuntainen kehitys ole toteutunut. Päinvastoin, määrärahojen kasvattamisen sijaan Suomen kehityspolitiikkaan liittyen on viime vuosina keskusteltu enenevässä määrin kehitysyhteistyömäärärahojen kasvun hidastamisesta ja käytettävien varojen leikkauksista. Globaalin talouden muutokset ja heikentynyt talouskasvu ovat yhtenä syynä siihen, että kehitysyhteistyöhön käytetyt varat ovat julkisessa keskustelussa näyttäneet yhä voimakkaammin taakkana. (Kepa 2013, 1; Havunen 2014; Vasamo-Koskinen 2015; Glennie, Straw & Wild 2012, 2; ks. myös. Ulkoasiainministeriö 2016c.)

Erityisesti vuoden 2015 alussa eli juuri eduskuntavaalien alla kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä keskusteltiin mediassa erittäin aktiivisesti ja kriittisesti. (ks. mm. Vasamo-Koskinen 2015; Kääriäinen 2015; HS 2015a, HS 2015b.) Suuren mediamyllerryksen aiheutti pitkän linjan kehitysyhteistyön toimijan suurlähettiläs Matti Kääriäisen ”Kehitysavun kirous” -teos, jossa hän tiukkasanaisesti kritisoi kehitysyhteistyötä. Kääriäinen toteaa kirjassaan, että hänen näkemyksensä ”kehitysyhteistyön hyödyllisyydestä on vuosien mittaan muuttunut yhä kriittisemmäksi tulosten antaessa odottaa itseään” (Kääriäinen 2015, 10). Kyseinen teos sekä Kääriäisen varsinaista teosta kärkkäämmät medialausunnot saivat osakseen suurta huomiota, ymmärrystä ja paljon vastustusta. Esimerkiksi vielä tuolloin kehitysministerinä toiminut Sirpa Paatero huomauttaa kirjan tietojen olevan osin vanhentuneita ja seurannan olevan nykyään paljon tehokkaampaa kehityspolitiikan vaikuttavuuden arvioinnissa. Ulkoasiainministeriön kehityspoliittisen osaston päällikkö taas näki kirjan hyvänä keskustelunavauksena, vaikkei ollutkaan samaa mieltä Kääriäisen kanssa. (HS 2015b.) Entinen kehitysministeri Heidi Hautala kiittelee Kääriäistä rehellisyydestä ja on tämän kanssa myös joistain asioista samaa mieltä, mutta

toivoo, että keskittyminen ja energia kohdistuisivat ennemmin ratkaisujen löytämiseen kuin ongelmien vatvomiseen (Hautala 2015). Pääasiassa keskustelu pyöri sen ympärillä, onko kehitysyhteistyö järkevää ja kannattavaa, eli tuottaako siihen panostaminen toivottuja tuloksia vai ohjautuvatko kehitysyhteistyöhön suunnatut varat väärin.

Tästä alkukevään kriittisestä keskustelusta huolimatta varsinaisessa kevään vaaleja pohjustavassa keskustelussa kehityspolitiikka näyttäytyi asiantuntijoiden mukaan lähinnä leikkauslistoilla (ks. esim. Laakso 2015). Kehityspolitiikan näkymättömyydestä vuoden 2015 eduskuntavaaleissa kertoo myös se, ettei valtaosassa vaalikoneista ollut edes yhtä suoranaisesti kehityspolitiikka-aiheista kysymystä (pois lukien Mtv3, Allianssin Nuorisovaalikone ja Maailmantalouden tekijät-vaalikone). Tässä näkyy median rooli vaalikoneiden tuottajina ja näin ”päiväjärjestyksen” määrääjinä. Vaikka kehityspolitiikka ei historiassa ole eduskuntavaaleissa ollutkaan kovin paljoa esillä, sen nostaminen leikkauslistoille ja alkukevään kriittinen mediakeskustelu olisivat voineet olla perusteina kehityspoliittiselle kysymykselle myös suurimmissa valtakunnallisissa vaalikoneissa.

3 ARVOT JA KEHITYSPOLIITTISET MIELIPITEET

Arvoja pidetään asenteiden ja mielipiteiden taustalla vaikuttavina ohjaavina käsityksinä ja uskomuksina, jotka ovat tyypillisesti suhteellisen pysyviä. Arvot voivat kuitenkin muovautua erilaisiksi esimerkiksi iän tai sosialisoinnin myötä, vaikka pääasiallisesti niitä voidaan pitää ihmisen toimintaa ennustavina, sisäistettyinä konstruktioina. Arvoista poikkeavasti taas asenteet ja mielipiteet ovat muuttuvaisia ja hetkellisempiä. Nämä kaikki ovat kuitenkin jossain määrin yhteydessä toisiinsa, mikä mahdollistaa mielipiteiden tutkimisen pohjalta tehdyt arviot yksilön arvoista. Arvojen siis ajatellaan sekä kuvastavan että perustelevan yksilöiden valintoja ja toimintaa. (Smith & Schwartz 1997, 80; McLaughlin 2001, 3216; Helkama 2015, 8, 88; Blomberg & Kroll 1999, 55–56; Svallfors, Kulin & Schnabel 2012, 160–161.)

Koska yksilöiden arvot ja mielipiteet ovat keskenään erilaisia, on tutkimuksen avulla pyritty löytämään niitä selittäviä tekijöitä (Suhonen 2007, 30). Aikaisemmassa tutkimuksessa on havaittu, että useat sosiodemografiset tekijät kuten esimerkiksi sukupuoli ja ikä sekä yhteiskuntaan, arvostukseen ja omiin intresseihin liittyvät tekijät erottelevat yksilöiden arvoja. (Helkama 2015, 8–9.) Sosiodemografisten tekijöiden selittävyttä on myös kyseenalaistettu ja osa tutkimustuloksista viittaa yhteisön, yhteiskunnan ja poliittisen suuntautuneisuuden vaikuttavan arvojen muodostumiseen niitä voimakkaammin (ks. esim. Pratchett 2011). Yhteiskunnan tasolla arvojen muutoksesta ja muodostumisesta keskustellaan myös laajasti ja ihmisten arvojen arvioidaan muuttuneen yhtäältä suvaitsevaisempaan ja toisaalta konservatiivisempaan suuntaan (ks. esim. Kitchelt 1995; Inglehart 1997). Konservatiivisuus liittyy erityisesti taloudelliseen konservatiivisuuteen varsinaisten perinteisten konservatiiviarvojen sijaan. Suvaitsevaisuus taas viittaa kulttuurin ja elämäntapojen muutoksen hyväksymiseen. (Inglehart 1990, 7.)

Tässä kappaleessa käsitellään vallitsevia arvomuutosteorioita sekä tarkastellaan hyvinvointipoliittisten mielipiteiden ja niiden taustalla vaikuttavia mikro- ja makrotason tekijöitä sekä kansalaisten että poliittisen eliitin osalta. Lisäksi tarkastellaan aikaisempaa hyvinvointipoliittisten mielipiteiden tutkimusta sekä kehityspoliittisten mielipiteiden tutkimuksen tähänastisia havaintoja.

3.1 YHTEISKUNNAN ARVOMUUTOS

Arvoja pidetään siis suhteellisen muuttumattomina, sisäistettyinä konstruktioina. Kuitenkin viime vuosikymmenien aikana laajamittaisesta yhteiskunnallisten arvojen muutoksesta on tullut keskeinen tutkimuskohde yhteiskuntatieteissä. Arvojen nähdään jakautuneen ennen kaikkea niin sanotusti *koviin ja pehmeisiin* arvoihin (Haavisto & Kiljunen 2011, 131). Postmodernistisen arvomuutosteorian pääteesinä on, että perustarpeiden ollessa tyydytettyjä ja yksilön kokiessaan olonsa turvatuksi pehmeät, universalistiset ja elämänlaatua korostavat arvot lisääntyvät (Inglehart 1997). Nämä jälkimaterialistiset arvot liittyvät taloudellisten tekijöiden sijasta ennen kaikkea sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin, sekä niin kutsuttuihin ”uusiin poliittisiin kysymyksiin”. Tällaisia ovat muun muassa sukupuolten tasa-arvon kysymykset, ympäristönsuojelu ja kansainvälinen solidaarisuus. (Ervasti 1999, 245; ks. myös Inglehart 1990.) Inglehartin (1997) mukaan jälkimaterialismilla ja postmodernismilla ei kuitenkaan tarkoiteta materialismista tai taloudellisista arvostuksista pois siirtymistä, vaan taloudellinen hyvinvointi toimii pehmeitä arvoja mahdollistavana tekijänä samalla kun talouskasvun korostamisen tarve hiipuu.

Postmodernististen pehmeiden arvojen rinnalle katsotaan muodostuneen lisääntynyt arvokonservatismi ja materialismi. Myös Inglehartin (1990; 1997) mukaan suvaitsevaisuuden lisääntyessä taloudelliset arvot ovat kuitenkin muuttuneet ainakin osittain konservatiivisemmiksi. Arvokonservatismiin laajempaan aatesuuntauksena liitetään kovat, materialistisemmat arvot, kuten markkinatalouden ylivoimaisuus, sekä perinteikkäät konservatiiviset arvot kuten isänmaallisuus ja kansallismielisyys. (Paloheimo 2009, 328; ks. myös Albertazzi & McDonnell 2008; Mudde 2007.) Yksi arvokonservatismiin ilmenemismuoto on äärioikeistolaisuus, johon kytkeytyy viime vuosikymmenen kuluessa länsimaissa lisääntynyt populismi. Äärioikeistolaisuuden ja oikeistopopulismien voi kuitenkin nähdä olevan ennemminkin pienemmän ryhmän reaktio kulttuurin muutokseen, kuin laajamittainen postmodernisaatiokehityksen pysäyttävä (Inglehart & Norris 2016, 2–3). Seuraavaksi tarkastellaan hieman lähemmin näitä kahta arvomuutoksen kehityskulkua ja pohditaan niiden suhdetta kehitysyhteistyömielipiteisiin.

3.1.1 POSTMODERNIT ARVOT JA ARVOLIBERALISMI

Postmodernin arvomuutosteorian luoja Ronald Inglehart (2000) määrittelee postmodernit, postmaterialistiset arvot individualismin, suvaitsevaisuuden, monikulttuurisuuden, ympäristön suojelun ja sukupuolten tasa-arvon ideaaleiksi sekä joustavammaksi käsitteeksi uskonnosta (Inglehart 1997; Inglehart 2000, 223–224). Inglehart on tutkimuksessaan seurannut yhteiskunnissa pitkällä aikavälillä tapahtuvaa arvomuutosta. Hänen mukaansa voidaan selvästi nähdä, että näitä *pehmeäksi* luonnehdittuja postmaterialistisia arvoja omaksuneiden määrä on kasvanut 1970-luvulta 2000-luvulle tultaessa. (Haavisto & Kiljunen 2011, 131; Inglehart 2000, 222.)

Postmoderneihin arvoihin liittyy olennaisesti *arvoliberalismin* käsite. Arvoliberalismiin liitetään tyypillisesti vapauden, uuden kokeilemisen, suvaitsevaisuuden ja ennakkolullottomuuden ideaaleja. Siis arvomaailmaa, jonka mukaan ihmisten tulisi saada elää ja olla sellaisia kuin he itse haluavat ja ilmaista itseään tavoilla, jotka kokevat oikeiksi. Myös ihmisoikeuksien puolustaminen, sananvapauden ja uskonnonvapauden ideaalit ovat arvoliberalismissa tärkeitä. (Vares 2012, 24–29.) Näiden tasa-arvoa, solidaarisuutta ja kollektiivista hyvinvointia korostavien arvojen lisääntymisen perusteella voitaisiin esimerkiksi olettaa, että suhtautuminen hyvinvointivaltioon ja kehitysyhteistyöhön olisi taloudellisen hyvinvoinnin lisääntymisen myötä pääasiassa positiivista. Yhteiskunnan arvomuutoksen myötä myös poliittisiksi kysymyksiksi on yhä selvemmin noussut postmoderneja arvoja mukailevia ja elämänlaatua korostavia teemoja (ks. esim. Ervasti 1999).

Erityisesti taloudellinen tilanne, niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla, vaikuttaa arvojen muodostumiseen. Tulotason nähdään luovan turvallisuutta ja turvattomuuden ja turvallisuuden tunteet ovat Inglehartin (2000) mukaan oleellisimpia määrittäviä tekijöitä materialististen ja postmaterialististen arvojen omaksumisessa. Turvallisuuden kokemus, eli kokemus siitä, ettei selviytymisen eteen tarvitse taistella, johtaa postmaterialististen arvojen syntyyn. Vastaavasti turvattomuuden kokemukset eivät anna tilaa näille pehmeämmille arvoille ja henkilön arvomaailma jää materialistiseksi. Tästä syystä esimerkiksi kehittyvissä maissa postmaterialistiset arvot ovat harvinaisia, kun taas taloudellisesti menestyvimmissä yhteiskunnissa, kuten Pohjoismaissa, niitä raportoidaan enemmän. (Inglehart 2000, 222–223.) Myös eri ikäryhmien arvojen eriävyyksien

nähdään johtuvan turvattomuuden ja turvallisuuden kokemuksista. Nuori sukupolvi on saanut nauttia selvästi turvallisemmasta nuoruudesta ja lapsuudesta ja on näin omaksunut postmaterialistisempia, suvaitsevaisempia arvoja. Vastaavasti nuoruudessaan puutetta kokeneiden vanhempien sukupolvien arvoissa näkyy materialistisuus, joskin muutos postmodernimpaan suuntaan voi tapahtua hyvinvoinnin jatkuessa pidempään. (Inglehart 1997, 38–46; 246–248.)

Yhteiskunnan ja politiikan tasolla turvattomuuden tunne johtaa Inglehartin (2000) mukaan ksenofobiaan sekä voimakkaiden johtajien tarpeeseen. Esimerkiksi 1990-laman aikaan havaittiin ksenofobisten eli muukalaisvastaisten arvostusten nousseen useissa yhteiskunnissa. (Inglehart 2000, 223–224.) Myös erittäin epävakaiden ja turvattomien olosuhteiden aikaan Irakissa tehty arvotutkimus on vahvistanut hypoteesin siitä, että turvattomuuden tunne lisää yhtäältä muukalaisvastaisuutta ja toisaalta ryhmän sisäisen yhteenkuuluvaisuuden tunnetta (Inglehart, Moaddel & Tessler 2006). Talouden heitteilyihin liittyvää turvattomuuden tunnetta on länsimaissa koettu viime aikoina uudelleen. Vuonna 2008 alkaneen finanssikriisin ja pitkittyneen taloudellisen ahdingon myötä arvojen muutoksesta ja muutoksen pysähtymisestä on alettu uudestaan enenevässä määrin keskustella. Arvokonservatismiin, materialististen arvojen ja populismin lisääntymistä tarkastellaan seuraavassa alaluvussa laajemmalti.

3.1.2 ARVOKONSERVATISMI, ÄÄRIOIKEISTO JA POPULISMI

Pehmeiden arvojen ja arvoliberalismin tietynlaisena vastinparina länsimaissa on viime aikoina keskusteltu paljon arvokonservatismiin sekä materialististen arvojen uudelleen-noususta. Materialististen arvojen nousuun kietoutuu uusliberalistisen talousopin ajatuksia sekä valtion roolin kaventamisen pyrkimyksiä. Tälle suuntaukselle ominaista on individualistinen taloudellisen edun tavoittelu kollektiivisen yhteisen hyvän sijaan. Arvokonservatismilla taas viitataan perinteisten konservatiivisten arvojen, kuten isänmaallisuuden ja uskonnollisuuden omaksumiseen. (Ks. esim. Mähkä, Kannisto & Hakola 2016; Mickelsson 2015; Westinen, Kestilä-Kekkonen & Tiihonen 2016; Kitchelt 1995.) Osittain populismin ja arvokonservatismiin nousua voidaan pitää vastareaktion postmodernismille. Kuitenkin muun muassa Cas Mudde (2007) muistuttaa että äärioikeiston

arvot ovat aina olleet olemassa länsimaissa. Näiden arvojen ydintä ovat nativismi, populismi ja auktoritatiivisuus. Kulttuurin suhteellisen nopea muutos kohti suvaitsevaisempaa, eri elämäntyyplejä hyväksyvään suuntaan onkin mahdollisesti antanut äärioikeistolaisuudelle ja populismille uutta nostetta. Erityisen suosittua tällainen liikehdintä lienee sellaisten yksilöiden keskuudessa, jotka kokevat itsensä arvojensa puolesta jokseenkin ulkopuoliseksi. (Inglehart & Norris 2016, 2–3, 5, 30–31).

Useissa Euroopan maissa populististen liikkeiden ja puolueiden kannatus on lisääntynyt 2000- ja 2010-lukujen aikana. Muun muassa Alankomaissa, Italiassa Itävallassa, Tanskassa ja Suomessa, populistipuolueet nousivat 2010-luvun alussa maidensa kolmanneksi suurimmiksi puolueiksi. (Paloheimo 2009, 327; ks. myös Albertazzi 2008; Mondon 2015; Fineman 2015; Rachman 2015.) Viimeisimpiä osoituksia populististen liikkeiden voittokulusta nähdään Yhdysvaltojen presidentinvaaleissa republikaaniehdokas Donald Trumpin muodossa sekä Iso-Britannialaisen UKIP-puolueen menestyksessä maan EU-eroa puoltaneen kansanäänestystuloksen voimakkaana taustavaikuttajana (ks. esim Inglehart & Norris 2016).

Syitä populismin nousulle Euroopassa on pyritty etsimään sekä yleisen eurooppalaisen kehityksen näkökulmasta että maakohtaisesti. Eurooppalaisessa kontekstissa populismin suosion kasvulle nähdään lähtökohtaisesti viisi sitä mahdollisesti selittävää tekijää: talouden globalisaatio, kansainvälistymiskehityksen myötä lisääntynyt kansallismielisyys, yksilökeskeisyyden lisääntyminen ja yhteisöjen rapautuminen, kansalaisten luottamuksen heikentyminen suhteessa poliittisiin instituutioihin sekä politiikan monimutkaistuminen ja teknistyminen. Näiden tekijöiden ohella maakohtaiset kehityskulut ovat vaikuttaneet populismin suosioon ja puolueiden kasvuedellytyksiin. (Paloheimo 2009, 328–329.) Talouden muutokset, taloudellisen toiminnan lisääntyvä kansainvälistyminen ja uusliberalisoituminen sekä viime aikoina erityisesti globaalin talouden luomat ongelmat ja kasvaneet tuloerot ovat lisänneet kansalaisten tyytymättömyyttä ja epävarmuutta (Paloheimo 2009, 327). Globaalin talouden ongelmien ja vuodesta 2008 jatkuneen taantuman myötä kasvaneet tuloerot yhdessä työelämän muutoksien kanssa ovat luoneet populismin tarjoamille ratkaisuille kysyntää. Kasvava taloudellinen turvattomuus sosioekonomisesti heikommissa asemassa olevilla on aiheuttanut instituutioiden vastaisten, nativististen ja ksenofobisten aatteiden voimistumista. (Inglehart & Norris 2016, 2.)

Taloudellisten tekijöiden ohella kansainvälistymiskehityksen myötä noussutta kansallismielisyyden ideologiaa on pidetty populistipuolueiden vahvistumista selittävänä tekijänä. Kansainvälisyyttä pidetään uhkana kansan omille, itsessään arvokkaille traditioille ja populistipuolueet tyypillisesti kritisoivatkin kansainvälisiä yhteistyöelimiä, kuten esimerkiksi EU:ta. Useilla länsimaisilla populistipuolueilla on myös suoranaisen ksenofobisia piirteitä, jonka vuoksi ne usein houkuttelevat myös äärioikeiston edustajia. (Paloheimo 2009, 324–328; Albertazzi & McDonnell 2008, 2–3; Ruostetsaari 2011, 95; Westinen, ym. 2016, 274–275.)

Osassa länsimaita materialistiset arvot ja populismi ovat ilmentyneet selvänä oikeistopopulismina, jossa tavoitellaan valtion sääntelyn vähentämistä kansan vaikutusvallan lisäämiseksi. Suomessa oikeistopopulismi ei ole samalla tavalla saanut tilaa. Perussuomalaisia voidaan pitää selvästi hyvinvointivaltiomyönteisenä puolueena. Yhteinen hyvä kuitenkin rajoittuu heidänkin osaltaan tiukasti oman valtion rajojen sisälle. Perussuomalaisten vuoden 2011 vaalivoiton taustavaikuttajina pidetään etnisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden lisääntymisen ja globaalien talouden ongelmien myötä nousseita nationalistisia aatteita, maahanmuuttokriittisyyttä sekä tyytymättömyyttä nykyiseen hallintoon. (Saukkonen 2012, 43; Borg 2012, 204.)

3.2 SUHTAUTUMINEN KEHITYSYHTEISTYÖHÖN

Hyvinvointipoliittisia mielipiteitä selittäviä tekijöitä on sosiaalipolitiikan tutkimuksessa etsitty jo useiden vuosikymmenten ajan (ks. esim. Ervasti, Andersen & Ringdal 2012). On havaittu, että hyvinvointipoliittisia mielipiteitä selittävät sekä yksilöön liittyvät mikro-tason tekijät että laajemmat kansallisen eli makrotason tekijät (Kallio 2010, 40). Hyvinvointipolitiikan kannatusta on aikaisemmassa tutkimuksessa selitetty muun muassa ideologialla ja intresseillä (Kangas 1997, 491–492). Ideologisen näkökulman mittarina käytetään usein puoluekantaa (esim. Jaeger 2006) ja intressinäkökulman mittarina taas sosiodemografisia tekijöitä, kuten ikää, sukupuolta, sosioekonomista asemaa, perhetyyppiä ja työmarkkina-asemaa. Myös ympäristö, taloustilanne ja luottamus instituutioihin vaikuttavat yksilön hyvinvointipoliittisiin mielipiteisiin. (Kallio 2010, 40–47.) Samankaltaisia erottelevia tekijöitä on löydetty myös kehitysyhteistyömielipiteiden tutkimuksessa.

Hyvinvointipolitiikan alana kehitysyhteistyöhön kohdistuvia mielipiteitä on tutkittu vielä melko vähän. Muutamia laajoja mielipidetutkimuksia on kuitenkin tehty (Chong & Gradstein 2008; Goldsmith, ym. 2014; Paxton & Knack 2008; Cheng & Smyth 2014; Milner & Tingley 2013). Nämä tutkimukset ovat keskittyneet kansalaismielipiteen selvittämiseen ja ne on toteutettu pääasiassa vauraissa länsimaissa (pois lukien Cheng & Smyth 2014).

Paxton ja Knack (2008) listaavat kehitysyhteistyömielipiteitä selittäviksi tekijöiksi uskonnollisuuden, henkilökohtaisen taloustilanteen, kiinnostuksen kansainvälisiin asioihin, psykologiset ominaisuudet, kuten luottamus muihin ihmisiin sekä luottamus valtion instituutioihin, demografiset tekijät (sukupuoli, ikä, lapsen saaminen ja tulotaso) sekä asemoitumisen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella. (Paxton & Knack 2008.) Tämän kaltaiset tekijät saavat kannatusta myös muissa tutkimuksissa, joskin niiden ohelle on kaivattu yhteiskunnallisempia lähtökohtia. Esimerkiksi Prather (2011) argumentoi, että sosiodemografiset tekijät eivät ole uskottavia selittäjiä kehitysyhteistyömielipiteille. Hänen mukaansa ennemminkin poliittiset muuttujat vaikuttavat kansalaismielipiteeseen. Pratherin näkemys saa tukea kiinalaistutkimuksessa, jonka mukaan nationalistiset arvot ja oman alueen vauraus vaikuttavat mielipiteisiin sosiodemografisia tekijöitä merkittävämmiin (Cheng & Smyth 2014).

Koska sosiodemografisten tekijöiden uskottavuutta mielipiteitä selittävinä tekijöinä ei pidetä kovin korkeana, on kehitysyhteistyömielipiteiden taustalle pyritty löytämään selittäviä tekijöitä yhteiskunnan makrotasolta. Muun muassa Noël ja Thérien (2002) havaitsivat, että kansallisella tasolla tulojen uudelleenjakoon tyytyväiset henkilöt suhtautuvat myös kehittyviin maihin kanavoituihin varoihin myönteisemmin. Tulos ei kuitenkaan näytä olevan aivan aukoton. Muun muassa Haas (2013) ei pystynyt vahvistamaan heidän argumenttiaan, vaan tuli tutkimuksessaan päinvastaiseen tulokseen.

Hudson ja van Heerde-Hudson (2013) tutkivat kansalaisten mielipiteitä kehitysyhteistyöstä Euroopassa vuosina 1995–2012. He havaitsivat, että kansalaisten mielipiteet perustuvat melko pinnallisille arvioille kehitysyhteistyön sisällöistä tai jopa täysin väärille käsityksille varojen käyttötarkoituksista. (Ks. myös Henson & Lindstrom 2011.) Myös suomalaisten kehitysyhteistyömielipiteiden katsotaan pohjautuvan varsinaisia tietoja enemmän arvoihin ja moraalikokemuksiin. Suomen laaja, universaali hyvinvointivaltio

on kontekstina sellainen, jossa tyypillisesti ihmiset edustavat solidaarisia arvoja ja kannattavat tasa-arvoisuutta muun muassa tulonjaossa. (Ulkoasiainministeriö 2013, 39; Ulkoasiainministeriö 2015, 49; Helkama 2015.)

Suomessa kansalaisten suhtautuminen kehitysyhteistyöhön on positiivista. Kansalaismielipiteestä ei ole varsinaista tutkimustietoa, mutta Ulkoministeriö toteuttaa haastattelututkimuksena kansalaisten kehitysyhteistyömielipidemittauksia. Niissä kartoitetaan yleistä suhtautumista kehitysyhteistyöhön ja kartoitetaan kansalaisten tietoja siitä, mitä kehitysyhteistyö on. Viimeisimpien vuonna 2014 ja 2015 tehtyjen kansalaismielipidemittauksen mukaan valtaosa kansalaisista pitäisi kehitysyhteistyötä melko tai erittäin tärkeänä (vuonna 2014 82 prosenttia vastaajista ja vuonna 2015 87 prosenttia), Lisäksi vuonna 2015 vain 8 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, ettei rikkailla mailla olisi velvollisuutta auttaa köyhempiä. (Ulkoasiainministeriö 2014, 5, 8; Ulkoasiainministeriö 2015a, 10). Selvityksen mukaan yleinen suhtautuminen kehitysyhteistyöhön olisi siis kansalaisten keskuudessa myönteinen ja niin sanottu globaali velvollisuudentunto voimakas, vaikka toisaalta määrärahojen leikkauksia kannatettiin aikaisempaa enemmän. (Ulkoasiainministeriö 2015a, 3, 6.)

3.3 MIKRO- JA MAKROTASON TAUSTATEKIJÄT KEHITYSYHTEISTYÖMIELIPITEISSÄ

Tarkastelen tässä luvussa hyvinvointipoliittisia mielipiteitä selittäviä tekijöitä keskittyen niihin tekijöihin, joita myös kehitysyhteistyömielipiteitä koskevassa aikaisemmassa tutkimuksessa on tarkasteltu.

Sosiodemografisista tekijöistä erityisesti sukupuolella on aikaisemman tutkimuksen mukaan havaittu olevan yhteys hyvinvointivaltiomielipiteisiin. Tyypillisesti naiset kannattavat hyvinvointivaltiota ja sosiaaliturvaa enemmän kuin miehet. Useammin kuin miehille, naisille tärkeitä arvoja ovat solidaarisuus, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus. (Ks. Arts & Gelissen 2001, Svallfors 2003, Linos & West 2003). Tämän tyyppisten arvojen voi nähdä heijastuvan myös kehitysyhteistyöhön liittyviin mielipiteisiin, mutta suhde ei ole täysin yksiselitteinen. Chong ja Grandstein (2006), Prather (2011) ja Henson ja Lindstrom (2013) eivät havainneet sukupuolten välillä olevan eroa kehitysyhteis-

työmielipiteissä kun taas toisissa tutkimuksissa on havaittu naisten suhtautuvan kehitysyhteistyöhön miehiä positiivisemmin. (Paxton & Knack 2008, 6; Cheng & Smyth 2014, 10.)

Sukupuolen ohella ikä on yksi merkittävimpiä arvoja ja asenteita määrittelevä tekijä. Arvojen on havaittu muuttuvan iän ja kokemusten karttuessa. Historiallinen konteksti vaikuttaa arvomaailmaan myös yhteiskunnallisten ja kulttuuristen olosuhteiden muodossa, kuten postmodernistinen arvoteoriakin olettaa. Ikä myös asettaa ihmiset tiettyyn sosiaaliseen ryhmään esimerkiksi suhteessa sosiaaliturvaan, mikä saattaa vaikuttaa siihen, millaisia yhteiskunnallisia arvoja ja mielipiteitä henkilöllä on. (Suhonen 2007, 34; Inglehart 2000; Helkama 2015, 8.) On esitetty, että vanhemmat ihmiset ovat nuoruuden kokemuksiansa vuoksi konservatiivisempia. Mutta toisaalta on havaittu, että vanhentuessaan yksilö myös omaksuu entistä konservatiivisempia arvoja (ks. esim. Prather 2011; Erola 2014). Iän suhde hyvinvointivaltioon tai hyväntekeväisyyteen voi olla myös U-mallinen, jolloin nuorimmat ja vanhimmat ikäryhmät todennäköisimmin olisivat valmiita sijoittamaan yhteiseen hyvään (Cheng & Smyth 2014, 8; ks. myös Freund & Blanchard-Fields 2014).

Kehitysyhteistyömielipiteiden ja iän yhteydestä on aikaisemmissa tutkimuksissa saatu ristiriitaisia tuloksia. Esimerkiksi Paxton ja Knack (2008) havaitsivat että nuoret suhtautuvat kehitysyhteistyöhön varttuneempia positiivisemmin. Myös Pollet (2012) on päätenyt samantilaisiin havaintoihin. Cheng ja Smyth (2014) taas havaitsivat että nuorimmat ja vanhimmat kannattivat kehitysyhteistyötä eniten, U-mallin negatiivisimman pisteen osuessa 45-ikävuoden kohdalle. Edellisistä poiketen Chong ja Grandstein (2006) eivät tutkimuksessaan havainneet, että iällä olisi selitysvoimaa kehitysyhteistyömielipiteiden suhteen. (Paxton & Knack 2008, 14; Pollet 2012; Cheng & Smyth 2014, 10; Chong & Grandstein 2006.)

Sosiaalinen asema on merkityksellinen arvojen muodostumiselle sen vuoksi, että erilaisiin asemiin syntyy erilaisia normistoja ja kulttuureja. Nämä normistot ja kulttuurit muokkaavat yksilön henkilökohtaista arvojärjestelmää. Tiettyyn ihmisryhmään kuuluminen on yhteydessä ja vaikuttaa siihen, millaisia arvoja henkilöllä on ja niiden kautta siihen, miten yksilö asennoituu erinäisiin asioihin. (Svallfors, Kulin & Schnabel 2012, 158–159; Suhonen 2007, 30; Helkama 2015, 8; Blomberg & Kroll 1999, 55–56.) Yh-

teiskunnallisen aseman ala-tekijöiksi voidaan erotella tulotaso, koulutus ja työmarkkina-asema (Kallio 2010, 40). Tyypillisesti parempituloiset ja korkeammin koulutetut suhtautuvat kriittisemmin hyvinvointivaltioon kuin vähemmän kouluttautuneet (Linos & West 2003). Toisaalta arvonmuutosteorian mukaan taloudellisesti turvatussa asemassa olevat henkilöt edustavat alemman tulotason henkilöitä todennäköisemmin postmoderneja arvoja (Inglehart 1997, 45–46). Kehitysyhteistyön osalta tulos on jälleen monimutkainen. Kiinalaistutkimuksen mukaan mitä suuremmat tulot henkilöllä on, sitä vähemmän hän kannattaa kehitysyhteistyötä (Cheng & Smyth 2014, 10). Chong ja Grandstein (2006) taas havaitsivat, että mitä korkeammat tulot henkilöllä on, sitä todennäköisemmin hän suhtautuu positiivisesti kehitysyhteistyöhön. Näiden kahden ääripään välillä lienee Paxtonin ja Knackin (2008) arvonmuutosteorianakin näkemyksen vahvistava tutkimustulos: Henkilön ollessa tyytyväinen omaan tulotasoonsa, hän todennäköisemmin kannattaa kehitysyhteistyötä (Paxton & Knack 2008, 20).

Koulutuksen on havaittu olevan voimakkaasti yhteydessä kansainvälisten arvojen korostumiseen sekä postmodernien arvojen muodostumiseen (Inglehart 1997; Holsti 1996). Esimerkiksi kansallisia, nativistisia arvoja ajavia populistipuolueita tyypillisesti äänestävät henkilöt, joilla on alempi koulutustaso tai työläistäusta (Borg 2012; 195). Kehitysyhteistyön suhteen koulutustasosta on saatu ristiriitaisia tuloksia. Yhtäältä näyttäisi siltä, että mitä koulutetumpi henkilö on, sitä todennäköisemmin hän kannattaa kehitysyhteistyötä (ks. esim. Paxton & Knack 2012; Henson et al, 2010). Toisaalta taas koulutuksen ja kehitysyhteistyömielipiteen välille ei ole löydetty useissa tutkimuksissa lainkaan yhteyttä (Henson & Lindstrom 2013; Prather 2011; Cheng & Smyth 2014, 10).

Muun muassa Suhosen (2007) mukaan demografisten tekijöiden ja sosiaalisen aseman ohella puoluekanta tai sijoittuminen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella näyttäytyy yhtenä tyypillisenä selittäjänä erilaisille arvoille (Suhonen 2007, 31–32, 34; ks. myös Jaeger 2006 ja Kallio 2010). Esimerkiksi suomalaisten arvoja tutkittaessa on havaittu, että puoluekantojen välillä on hyvin selkeitä eroja arvoissa ja arvostuksissa (Suhonen 2007, 34, 44; Helkama 2015, 10). Muun muassa Inglehart (1997) jaottelee vasemmiston ja oikeiston materialistisia ja jälkimaterialistisia arvoja kannattaviin siten, että vasemmisto- ja vihreät puolueet edustavat tyypillisemmin jälkimmäisiä. Poliittisen kannan muodostuminen kuitenkin vaatii poliittista tiedostavuutta ja tyypillisesti aktiivista poli-

tiikan seuranta. Näin ollen varsinaista kantaa olennaisempaa mielipiteen muodostukselle voikin olla yleinen kiinnostus politiikkaan. Esimerkiksi Zaller (1990) on esittänyt, että poliittinen aktiivisuus vaikuttaa yksilön poliittisten mielipiteiden jokaiseen osaluueeseen ja asenteisiin sekä äänestyskäyttäytymiseen. Lisäksi on havaittu, että sellainen yksilö, joka identifioituu johonkin tiettyyn puolueeseen, myös mukautuu puolueen mielipiteisiin (Blomberg & Kroll 1999; Pöntinen & Uusitalo 1988).

Aikaisemmassa tutkimuksessa on havaittu, että vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella vasemmalle sijoittuvat yksilöt suhtautuvat kehitysyhteistyöhön oikeistoa tyypillisesti myönteisemmin (Paxton & Knack 2008, 4; Cheng & Smyth 2014, 10). Hudson ja van Heerde-Hudson tulevat samankaltaiseen johtopäätökseen todeten, että mitä konservatiivisempi vastaaja on, sitä todennäköisemmin hän ei kannata kehitysyhteistyötä (Hudson & van Heerde-Hudson 2013, 20). Vasemmiston ja oikeiston kehitysyhteistyömielipiteiden erottelu ei kuitenkaan ole aivan niin mustavalkoista. Muun muassa Thérien (2002) on tutkimuksessaan havainnut, että vasemmiston ja oikeiston käsitykset kehitysyhteistyön sisällöstä eroavat enemmän, kuin varsinainen kehitysyhteistyön kannatus. Oikeisto kokee kehitysavun hyväntekeväisyydeksi, kun taas vasemmiston mukaan kehitysapu on välttämättömyys. (Thérien 2002, 45; Paxton & Knack 2008, 4.) Myös Milner & Tingley (2013) totesivat, että konservatiiviset yksilöt kannattavat avunantajalle edullisia kehitysyhteistyön muotoja kun taas liberaalimmat kannattavat avunsaajan tarpeista ohjautuvia kehitysyhteistyön muotoja. Nämä näkemyserot voivat johtaa erilaisiin käsityksiin niin kehitysyhteistyön keinoista kuin sen tarpeellisuudesta.

Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuus ei ole ainoa poliittisia näkemyksiä erotteleva ulottuvuus (Thérien 2002, 450; Reunanen & Suhonen 2009, 327). Viime aikoina on enenevässä määrin keskusteltu myös sosiokulttuurisesta ulottuvuudesta. Tämä ulottuvuus yhtäältä jakaa puolueita kansallisia tai kansainvälisiä asioita painottaviin ja toisaalta maakuntiin tai keskustoihin keskittyviin. (Paloheimo 2014.) Tätä ristiriitaulottuvuutta tarkastellaan seuraavassa luvussa (luku 4) tarkemmin, mutta mainittakoon jo, että kehitysyhteistyömielipiteiden tutkimukseen sitä ei ole vielä sovellettu.

Ympäristötekijöistä muun muassa hyvinvointivaltiomalli vaikuttaa yksilöiden arvomuodostukseen. Esimerkiksi Esping-Andersen (2000) on todennut, että sosiaalidemokraattisen hyvinvointivaltion kansalaiset tyypillisesti uskovat siihen että heillä on pa-

remppi olla jos muilla on hyvä olla. Näin ollen he ovat halukkaita sijoittamaan yhteiseen hyvään hyvää elämää tavoitellessaan. (Esping-Andersen 2000, 171–172.) Myös kehitysyhteistyön kentällä hyvinvointivaltiomalli näyttää olevan merkittävä, sillä kaikki maat eivät anna yhtä suurta osuutta kansallisista tuloistaan kehitysyhteistyöhön. Maiden kanavoiman avun määrää erotteleviksi tekijöiksi onkin aikaisemmissa tutkimuksissa löydetty kansallisen hyvinvointivaltion laajuus sekä hyvinvointivaltiomallit. Muun muassa Noël ja Thérien (1995) havaitsivat Esping-Andersenin regiimijaottelua mukaillen, että sosiaalidemokraattiset hyvinvointivaltiot kanavoivat kehitysyhteistyöhön eniten varoja, konservatiivisten seurattessa ja liberaalien hyvinvointivaltioiden jäädessä määrärahojen tason osalta hänille.

Hyvinvointivaltiomalleihin liittyy myös instituutioihin luottamisen aspekti. Usein yksilöt, jotka luottavat instituutioihin ja muihin ihmisiin tapaavat kannattaa laajempaa valtion osallistumista hyvinvoinnin rakentamiseen. Tällainen henkilö suhtautuu todennäköisemmin myös kehitysyhteistyöhön positiivisesti (Bayran 2016, 1). Yhdysvaltalais tutkimuksessa havaittiin myös, että ihmiset jotka ovat uskonnollisia ja jotka luottavat toisiin ihmisiin, myös kannattavat kehitysyhteistyötä muita enemmän (Paxton & Knack 2008, 18).

Postmodernia arvoteoriaa tukien useissa tutkimuksissa on havaittu, että mitä vauraammilla alueilla eli turvatummassa ympäristössä yksilö elää, sitä todennäköisemmin hän kannattaa kehitysyhteistyötä (Cheng & Smyth 2014, 12; Paxton & Knack 2012). Kansainvälistä vertailua tehtäessä samankaltaisiin tuloksiin ei kuitenkaan päästy. Bruttokansantuotteella ei ollut merkitystä kansalaisten mielipiteeseen kehitysyhteistyöstä (Paxton & Knack 2008). Toisaalta aikaisemmissa hyvinvointivaltion kannatusperustan tutkimuksissa on havaittu, että sosiaaliturvaan liittyvät mielipiteet seuraavat taloudellisia suhdanteita. Esimerkiksi 1990-luvun laman jälkeisen hurjan talouskasvun aikaan myös sosiaaliturvamielipiteet kääntyivät positiivisimmaksi. (Forma 1999, 17.) Vastaavasti tulonjakopolitiikat saavat vähemmän tukea silloin kun taloudelliset ajat ovat huonot (Durr 1993). Taloustilanne ja sosiaalinen paine näyttäisivät vaikuttavan suoraan ja välillisesti sekä päättäjien että kansalaisten asenteisiin niitä koventamalla (Blomberg-Kroll 1999, 5; Inglehart 2000).

Yhteenvetona voidaan todeta, että sosiodemografisista tekijöistä yleisimmin kehitys yhteistyömielipiteitä erottelevaksi on nostettu poliittinen suuntautuneisuus eli asemoituminen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella (mm. Paxton & Knack 2008; Cheng & Smyth 2014). Muista tekijöistä ei ole päästy tutkimuksessa yhteisymmärrykseen, joskin sukupuoli ja ikä ovat muutamissa tutkimuksissa nousseet esille mielipiteitä selittäviksi tekijöiksi (Paxton & Knack 2008; Pollet 2012; Cheng & Smyth 2014).

3.4 POLIITTISEN ELIITIN MIELIPITEITÄ SELITTÄVÄT TEKIJÄT

Tässä tutkimuksessa keskitytään selvittämään kehitys yhteistyömielipiteitä eduskuntavaaleissa ehdolla olleilta sekä kansanedustajiksi valituilta. Eduskuntavaaliehdokkaat ja erityisesti kansanedustajiksi valitut henkilöt voidaan laskea kuuluviksi yhteiskunnan poliittiseen eliittiin, sillä he muodostavat oman, erityislaatuisen ryhmänsä. He todennäköisesti ovat tavanomaista kansalaista poliittisesti aktiivisempia sekä valistuneempia. Lisäksi heillä on poliittisia pyrkimyksiä, jotka voivat vaikuttaa heidän mielipiteisiinsä sekä siihen, millaisia mielipiteitä he vaalien alla ilmaisevat julkisesti.

Klassisen eliittiteorian mukaan yhteiskunnan eri eliittiryhmiä, kuten poliittista, hallinnollista ja taloudellista eliittiä, luonnehtivat eksklusiivisuus, koheesio ja yksimielisyys (Meisel 1958). Perinteisessä eliittiteoriassa poliittiseen eliittiin lasketaan presidentin lisäksi vain eduskunnan vaikutusvaltaisimmat henkilöt, kuten puhemiehet ja ministerit (Ruostesaari 2013, 250). Tämän tutkimuksen kannalta olennaisempaa onkin eliitin mielipiteen ja kansalaismielipiteen erottelu, jolloin Gaetano Moscan (1939) eliittiteoria tiivistetyssä muodossaan on osuvampi. Moscan mukaan kaikissa yhteiskunnissa on kaksi ihmisluokkaa: se joka hallitsee ja se jota hallitaan (Mosca 1939, 50). Näillä kahdella ryhmällä on erilaisia kiinnostuksen kohteita: Poliittinen eliitti pohtii makrotalouden, diplomatian ja maanpuolustuksen teemoja kansalaisten keskittyessä sosiaaliturvaan, terveydenhuoltoon ja koulutukseen (Rose 1989, 5). Kansanedustajat lukeutuvat yhteiskunnan hallitsevaan luokkaan, sillä he ohjailevat suomalaista politiikkaa säätämällä lakeja ja nostamalla erilaisia, itselleen tai puolueelleen tärkeitä asiakysymyksiä eduskunnan käsittelyyn. Poliittisen eliitin mielipiteitä tutkimalla voidaan siis jossain määrin ennustaa tulevaisuuden poliittisia linjauksia. Näin ollen eliitin mielipiteiden tutkimus on

relevanttia myös kehityspolitiikan osalta, vaikka yksittäisen ehdokkaan mielipide ei reaalipolitiikassa ratkaisekaan.

Yksi lähestymistapa poliittisen eliitin mielipiteiden tutkimiseen on *julkisen valinnan teoria* (public choice theory), tai *rationaalisen valinnan teoria*, jonka mukaan yksilöt toimivat omaa etuaan ajaen. Julkisen valinnan teorian suurimpiin nimiin kuuluva taloustieteilijä James M. Buchanan (1999) on todennut, että poliittiset päättäjät ovat omaa etuaan rationaalisesti tavoittelevia ihmisiä siinä, missä markkinaihminen (homo economicus) tai jopa yrittäjä. Näin ollen poliitikot pyrkivät itsensä kannalta mahdollisimman hyvään tilanteeseen, joka tarkoittaisi mahdollisimman suurta kannatusta ja pidemmällä tähtäimellä korkeita virkoja. (Buchanan & Tullock 1999, 342.) Poliitikkojen siis ajatellaan tekevän poliittisia päätöksiä omaa etuaan ajaen sekä omaa poliittista asemaansa vahvistaen. Erityisesti vaalien alla heidän voidaan ajatella antavan informaatiota kansalaisille niin, että annettu informaatio edesauttaa heidän henkilökohtaisia pyrkimyksiään tai puoluekohtaisia tavoitteita. (Buchanan 1979, 12–13; Blomberg & Kroll 1999, 58–60.) Tämän näkemyksen mukaan voitaisiin siis ajatella, etteivät vaalikoneissa ilmaistut mielipiteet välttämättä edusta täysin ehdokkaan oikeita näkemyksiä vaan ennemminkin hänen käsitystään siitä, minkälaisilla vastauksilla tämä saisi eniten ääniä.

Poliittisen eliitin arvojen ja mielipiteiden tutkimusta pidetään sekä sosiaalitieteellisessä että politiikan tutkimuksessa tärkeänä tutkimuskohteena. Eliitin ja kansalaismielipiteiden eroja tutkimalla on pyritty löytämään eroja ja yhteneväisyyksiä mielipiteiden välille. (Ks. esim. McAllister 1991.) On havaittu, että kansalaisten ja eliitin mielipiteet poikkeavat usein muun muassa kansallisten ja kansainvälisten painotusten osalta. Poliittinen eliitti on kiinnostuneempi kansainvälisestä areenasta kuin kansa (Page & Parabas 2000, 339). Myös Suomessa tehdyn tutkimuksen mukaan poliittisen eliitin ja kansalaisten mielipiteet eroavat esimerkiksi suhteessa maahanmuuttoon, julkisen sektorin kokoon sekä Euroopan integraatioon liittyen (ks. esim. Julkunen 2001; EVA 1991; Wiberg 1998). Erityisesti 2000-luvun globalisaatiokehityksen myötä mielipidetilanne on muuttunut kohti suuntausta, jossa poliittisen eliitin ja kansalaisten väliin on muodostunut mielipide-eroja ja politiikka on yhä voimakkaammin ammattilaisten käsissä, eli elitisoitunut. (Saukkonen 2012, 36–39; Paakkunainen 2012, 25; Sundberg 2012, 133.) Toisaalta muun muassa Ruostetsaaren (2013) mukaan kansalaisten ja poliittisen eliitin mielipide-erot ovat kaventuneet, eri eliittiryhmien keskinäisten erojen kasvaessa.

Kehitysyhteistyön osalta poliittisen eliitin mielipiteitä ei juurikaan ole tutkittu. Page ja Paras (2000) esittivät, että poliittinen eliitti kannattaa kehitysyhteistyötä yhä enemmän, päinvastoin kuin kansallisista instituutioista yhä kiinnostuneempi kansa (Page & Paras 2000, 361). Toisaalta on havaittu, että sekä kansalaisten että poliittisen eliitin mielipiteet ovat herkästi alttiita taloudellisille suhdanteille (Blomberg-Kroll 1999, 5). Talouden suhdanteiden heikentyessä poliittisen eliitin mielipiteen nähdään muuttuvan jopa kansalaismielipidettä nopeammin kriittiseksi (Blomberg 1999, 77). Tästä näkökulmasta voisi siis ajatella, että pitkään jatkuneiden taloudellisten ongelmien myötä poliittinen eliitti suhtautuisi kansalaisia kielteisemmin kehitysyhteistyöhön.

On esitetty, että kansalaismielipide kehitysyhteistyöhön vaikuttaisi toteutuvaan kehitysyhteistyömäärärahan tasoon. Muun muassa Paxton ja Knack (2009) ovat todenneet, että kansalaismielipide vaikuttaa kehitysyhteistyömäärärahoihin taloudellisesti hankalina aikoina. Myös kiinalaistutkimus osoittaa, että kansalaismielipiteellä näyttäisi olevan vaikutusta toteutuvaan kehityspolitiikkaan (Cheng & Smyth 2014). Kuitenkin jo Olsen (2001) sekä Hudson ja van Heerde-Hudson (2013) ovat omissa tutkimuksissaan todenneet tämän lähtökohdan epätodennäköiseksi. Kummassakaan edellä mainitussa tutkimuksessa ei löydetty yhteyttä kansalaismielipiteen ja kehitysyhteistyömäärärahojen tason välillä. Yleisesti ottaen kansalaismielipiteen vaikutusta toteutuvaan politiikkaan voidaan pitää kyseenalaisena, sillä kansalaismielipide on usein sisällöllisesti ristiriitainen (Kallio 2010, 39).

4 SUOMALAISTEN PUOLUEIDEN AATETRADITIOT JA RISTIRIITAULOTTUUVUUDET

Tässä kappaleessa tarkastellaan Suomen eduskunnassa vaikuttavia puolueita, joita myös varsinainen tutkimus käsittelee. Esittelen puolueiden aatteellisia lähtökohtia puolueiden vuoden 2015 eduskuntavaaleissa saamien paikkamäärien mukaisessa järjestyksessä suurimmasta puolueesta pienempään. Lisäksi käsittelen puolueiden välisiä ristiriitaulottuuksia sekä vaaliohjelmien ja vaalikampanjoinnin teemoja, joiden voidaan ajatella vaikuttavan puolueiden ehdokkaiden ja kansanedustajien kehityspoliittisiin mielipiteisiin.

4.1 EDUSKUNTAPUOLUEIDEN AATETRADITIOT

Suomen puoluejärjestelmä on säilynyt melko vakaana ja järjestelmän rungon muodostavat yhä samat puolueet kuin itsenäistymisen jälkeen. Järjestelmä on säilynyt vaikka maaseutukeskeisestä yhteiskunnasta on siirrytty urbaaniksi, kansainvälistyneeksi palveluelinkeinojen yhteiskunnaksi. Tämä runko muodostuu puolueista, jotka edustavat viittä erilaista aatesuuntausta: vasemmistososialistinen, sosiaalidemokraattinen, agraarinen, liberaalinen ja konservatiivinen. Näiden lisäksi on yksi, ruotsinkielisen vähemmistön etuihin keskittynyt puolue. (Paloheimo 2008, 15.) Vaikka Suomessakin on puhuttu Kirchheimerin (1966) ja Beymen (1985) mukaisesti yleispuolueistumisesta, eivät kaikki puolueiden väliset erot ole vielä kadonneet (Paloheimo 2008, 16). Jotta puolueiden kehitysyhteistyömielipiteitä selittämään saadaan taustaa, on perusteltua tarkastella tiiviisti eduskuntapuolueiden aatetraditioita ja nykyisiä linjauksia.

Suomen Keskusta

Suomen Keskusta (Kesk.) on vuonna 1906 perustetun maalaisliiton pohjalta muodostunut puolue. Se on historiallisesti hyvin kiinnittynyt agraariseen aatetraditioon, maakuntiin ja maaseutuun ja sillä on yhtymäkohtia myös liberaalin aatetradition kanssa. Maatalous näyttäytyy elämänmuotona elinkeinon sijaan ja sitä pidetään urbaanis-teollista elämäntapaa arvokkaampana. (Paastela & Paloheimo 2006, 11; Ruostetsaari 2006, 34.)

Maatalouselinkeinon edut ja kaupunkien poliittis-taloudellisen vallan vastustaminen on ohjannut agraaripuolueiden, kuten Keskustan, linjavetoja. Viime aikoina Keskusta on kuitenkin pyrkinyt jonkin verran eriytymään agraaritaustastaan muun muassa julistautumalla yleispuolueeksi vuonna 2006. Maaseutu näyttäytyy kuitenkin edelleen voimavana erityisesti ekologisen kestävyuden ja yrittäjyyden näkökulmista. (Ruostetsaari 2006, 54.) Rauhan ja yhteistyön rakentaminen näkyvät Keskustan periaateohjelmassa, mutta kansainvälisyys ei ole ollut Keskustalle kovin tärkeä teema. Puolue painottaa selvästi periaateohjelmassaan aluepolitiikkaa ja Suomen alueellisen kehityksen merkitystä. (Keskusta 2006.)

Perussuomalaiset

Perussuomalaiset (PS) on suomalaisen puoluekartan uusien suurien tulokas, jonka aatteellinen koti sijaitsee populistisessa aatetraditiossa, korostaen konservatiivisia aatteita ja kansallismielisyyttä (Lahtinen 2006). Perussuomalaiset ovat avoimesti julistautuneet populistiseksi puolueeksi. Eduskuntavaaliohjelmassa vuonna 2011 puolue linjasi seuraavaa: ”Perussuomalaiset kannattavat populistista eli kansan suosioon perustuvaa demokratiakäsitystä elitistisen eli byrokraattisen demokratiakäsityksen sijaan”. (Perussuomalaiset 2011, 6.) Perussuomalaiset siis korostavat kansan tahtoa ylimpänä auktoriteettina. He korostavat muita puolueita enemmän yhtenäisen kansallisen identiteetin ja isänmaallisuuden sekä suomalaisuuden teemoja. (Perussuomalaiset 2011, 6.) Etnosentrisyys näkyikin Perussuomalaisten teemoissa voimakkaasti. He haluavat tiukentaa maahanmuuttopolitiikkaa ja asettavat maahanmuuton ja suomalaisten taloudellisen hyvinvoinnin vastakkain (Ruostetsaari 2011, 126; Perussuomalaiset 2011, 40). Perussuomalaisten vuoden 2015 vaaliohjelman pääteemoista koostettuun pamflettiin on myös nostettu seuraava suomalaisen edun korostamista osoittava lause: ”Meidän ei kuulu olla koko maailman terveyskeskus tai sosiaalitoimisto” (Perussuomalaiset 2015). Perinteisten auktoriteettien kunnioitus ja kansallinen turvallisuus nousevatkin siis universalistisia arvoja korkeammalle (Helkama 2015, 230).

Kokoomus

Kansallinen Kokoomus on perustettu itsenäistymistä seuraavana vuonna 1918 Suomalaisen puolueen pohjalta. Kokoomusta perustettaessa sen kantavat arvot olivat sosiaali-

reformismi, sivistysaate sekä isänmaallisuus. (Kokoomus 2016). Kokoomus on tyypillisesti edustanut suomalaisen politiikan konservatiivista laitaa, joskin perinteinen konservatismi onkin ollut riepottelun kohteena puolueen sisällä. Uuskonservatismi ja sen mukainen uusliberalistinen talousajattelu ovat käytännössä syrjäyttäneet perinteisen konservatismiin arvoja, eli isänmaallisuuden, perinteisen perhemuodon ja avioliiton sekä kristilliset arvot. Kokoomuslaista politiikkaa ohjaa tänä päivänä edellä mainittuja perinteisiä konservatiiviarvoja enemmän yksilön omien edellytysten korostaminen, markkinahenkisyys ja tavoite leikata julkista sektoria sekä vähentää markkinoita häiritsevää sääntelyä. (Lahtinen 2006, 62–63, 71.) Kokoomus on ollut innokkaimpia osallistumaan kansainvälisiin toimintoihin. Esimerkiksi läntisen integraation voimistuessa 1980-luvulla eurooppalaistunut puolue vaati Suomen liittymistä ensin Euroopan Yhteisöön ja myöhemmin Euroopan Unioniin sekä EMU alueeseen. (Kokoomus 2016).

Sosialidemokraattinen puolue

Suomen Työväenpuolue perustettiin vuonna 1899 ja kahden nimenvaihdon myötä se muodostui Suomen Sosialidemokraattiseksi puolueeksi (SDP) 1900-luvun alkupuolella (Paastela 2006, 117). Sosialidemokraatit, kuten myös myöhemmin käsiteltävä Vasemmistoliitto, ovat luokkapuolueita, joiden tavoitteena on ainakin ollut tietyn väestöryhmän etujen ajaminen. Sosialidemokraatit keskittyvät työväen etuihin ja puolueen aatetraditio perustuu löyhästi sosialismiin. Sosialismilla kuitenkin viitataan perinteisen sosialismin käsitteen sijaan SDP:n kohdalla yhteisöllisiin arvoihin, tasa-arvoon ja laajan julkisen sektorin merkityksen korostamiseen. Sosiaalidemokraattinen puolue on voimakas universaalien hyvinvointivaltion kannattaja sekä pyrkii kohentamaan työntekijöiden asemaa muun muassa korostamalla ammattiliittojen merkitystä. (Paloheimo & Raunio 2008, 20.)

Vihreät

Vihreä liike syntyi vastustamaan puoluepolitiikkaa ja korostamaan ennen kaikkea arvojen ja elämäntavan periaatteita, kuin varsinaista poliittista agenda (Mickelsson 2007, 252–253). Vuonna 1987 perustettu Vihreä liitto on eurooppalaisia sisarpuolueitaan maltillisempi puolue ja pyrkii yhteistyöhön muiden puolueiden kanssa, korostaen kuitenkin ympäristön etuja, ekologisuutta ja eettisyyttä. (Paloheimo & Raunio 2008, 20; Mickels-

son 2006, 246.) Vihreitä on vaikea sijoittaa perinteiselle vasemmisto–oikeistoluottuvuudelle, eikä puolue itse ole halukas itseään tällä ulottuvuudella määrittelemäänkään (Westinen 2016, 262). Yhtäältä puolue korostaa tarvetta säännellä markkinatalouden toimintaa haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi, ja toisaalta kannattaa jokseenkin oikeistolaista talouspolitiikkaa ja korostaa yksilön roolia. (Paloheimo 2009, 20). Vihreillä on myös sosiaalipoliittisesti varsin vasemmistolaisia tavoitteita, kuten perustulomallin luominen. Puolueen painopiste onkin selvästi postmaterialistisissa asiakysymyksissä, joten sen kohdalla muista puolueista erottelevampi jakolinja löytyy sosiokulttuurisesta ulottuvuudesta, jolloin puolue selvästi asemoituu kansainväliseksi, urbaaniksi puolueeksi. (Paloheimo 2014; Westinen 2016, 262.)

Vasemmistoliitto

Vasemmistoliiton juuret ovat sosialismin aatetraditiossa. Vuonna 1990 Suomen Kommunistisen puolueen tilalle perustettu Vasemmistoliitto irtisanoutui kommunismin ideologiasta ja julistautui niin sanotuksi ”punavihreäksi” puolueeksi, jonka aatteet pohjautuvat tasa-arvon ideologiaan ja monikulttuurisuuteen (Paastela 2006, 94). Tätä ideologista suuntausta kuvaa Vasemmistoliiton visiossa esitetty ajatus siitä, että ”Suomi ja koko maailma tarvitsevat kokonaisvaltaista muutosta kohti sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää sekä tasa-arvoista yhteiskuntaa.” (Vasemmistoliitto 2016). Vasemmistoliitto kannattaa laajaa hyvinvointivaltiota ja tulonjakoa tasaavaa politiikkaa sekä kansallisvaltion sisällä että maailmanlaajuisesti. Aikaisemmin voimallisesti työväenliikkeeseen sitoutunut puolue on laajentanut kannattajakuntaansa kaikkiin yhteiskuntaluokkiin. (Paloheimo 2009, 22; Westinen 2016, 251). Vasemmistoliitto on puolueiden sisäisten näkemyserojen tutkimuksissa kuitenkin osoittautunut hyvin yhtenäiseksi puolueeksi (Reunanen & Suhonen 2009, 351).

Ruotsalainen kansanpuolue

Suomen ruotsalainen kansanpuolueen (RKP) perustettiin vetoamaan koko ruotsinkieliseen kansanosaan aikaisemman, elitistisenä pidetyn Ruotsalaisen puolueen vierelle vuonna 1906. Sen ohjelma muistutti muita porvaripuolueita, mutta ensisijainen teema oli jo silloin ja on yhä edelleen ruotsin kielen ja toimivan kaksikielisyyden puolustaminen. Tämä kiinnittää sen selvästi määrätyn ihmisryhmän etujen ajamiseen. Aatteellisesti

RKP ei alun alkaen sitoutunut kielikysymyksen lisäksi kuin perustuslaillisuuteen. (Mickelsson 2007, 79.) RKP on Suomen puolueista linjauksiltaan kansainvälisimmin asemoituva puolue, joka selvästi toteaa ajavansa ”vahvaa eurooppalaista yhtenäisyyttä” sekä ”globaalia vastuuta”. Myös kehitysyhteistyön tärkeyttä RKP vaaliohjelmassaan korostaa. Tämän lisäksi RKP linjaa olevansa vapaamielinen puolue ja näkee vapaamielisyyden sietämisenä, liberalismina ja avoimuutena sekä vapautena ajatella itse. (RKP 2016; RKP 2015, 6.) RKP on urbaani, kasvukeskuksiin keskittynyt puolue ja sen kannatus keskittyykin Suomen ruotsinkieliseen väestöön ja sen asuinalueille Uudellemaalle ja Turun seudulle. (Paloheimo 2009, 26–27).

Kristillisdemokraatit

Suomen Kristillinen Liitto on perustettu vuonna 1958 ja se vaihtoi nimensä Suomen Kristillisdemokraateiksi (KD) vuonna 2001. Puolueena se korostaa voimakkaasti kristillisiä arvoja ja puolueen periaateohjelman mukaan sen ”arvopohja korostaa ihmisarvon kunnioittamista, perheen ja lähiyhteisöjen merkitystä, heikossa asemassa olevien puolustamista, ihmisten omaa yritteliäisyyttä sekä vastuunottoa paitsi itsestä myös lähimmäisistä ja luomakunnasta.” (Kristillisdemokraatit 2005). Kristillisdemokraatit vakiinnuttivat asemansa eduskuntapuolueena toisen maailmansodan jälkeisenä aikana, erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla. Puolueen katsotaan nousseen eduskuntaan kannattamalla niitä arvoja, jotka muut porvaripuolueet olivat modernisaatiokehityksen myötä jättäneet. (Paloheimo 2009, 18.) Tällaisia ovat perinteiset moraaliarvot, kuten kristillisten elämäntapojen korostunut merkitys ja isänmaallisuus, jotka esimerkiksi Kokoomuksessa ovat väistyneet talousideologian voimistumisen myötä (Grönlund & Westinen 2012, 169). Uskonnollisuudelle tyypillinen altruismin arvo on myös heijastunut puolueen linjoihin (Erola 2004, 181).

4.2 PUOLUEPOLIITTISET RISTIRIITAUOTTUVUUDET

Kuten edellä tehdyistä aatetraditioiden tarkastelusta voidaan havaita, ovat suomalaiset puolueet selvästi toisistaan erilaisia. Kuitenkin viime vuosikymmenien aikana on keskusteltu siitä, että puolueet ovat lähentyneet ideologisesti toisiaan. Julkisuudessa on

jopa esitetty, ettei puolueita enää voi jaotella esimerkiksi vasemmisto- ja oikeistopuolueiksi (mm. Paloheimo 2009). Tämä näkemys on kuitenkin liioiteltu ja puolueiden välillä on edelleen havaittavissa merkittäviä eroavaisuuksia myös tällä ulottuvuudella, vaikka muita tärkeitä ulottuvuuksia onkin sen rinnalle noussut.

Heikki Paloheimo (2008) nimittää puolueiden eroja ristiriitaulottuvuuksiksi. Ulottuvuuksia on seitsemän: (1) Vasemmisto vastaan oikeisto, (2) kasvukeskukset vastaan syrjäseudut, (3) kansallinen vastaan kansainvälinen suuntautuminen, (4) suomenkieliset vastaan ruotsinkieliset, (5) yhtenäiskulttuuri vastaan moniarvoisuus, (6) ekologiset arvot vastaan kasvu ja kulutus, (7) eliitti vastaan kansa (Paloheimo 2008). Nämä ovat ideologisia ulottuvuuksia, joista tämän tutkimuksen kannalta merkittävimmiksi nousevat vasemmisto–oikeisto-ulottuvuus sekä sosiokulttuurinen ulottuvuus. Jälkimmäiseen lukeutuvat erityisesti Paloheimon (2008) jaottelut kansallinen vastaan kansainvälinen suuntautuminen sekä yhtenäiskulttuuri vastaan moniarvoisuus. Yhtenäiskulttuuri vastaan moniarvoisuus-ulottuvuuteen viitataan toisinaan myös perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot jaottelulla (Grönlund & Westinen 2012, 169). Muun muassa Inglehart (1997) nostaa nimenomaan tämän tärkeimmäksi puolueita erottelevaksi ulottuvuudeksi. Perinteiset arvot vastaan postmodernit arvot jaottelun rinnalle voitaisiin nostaa myös jälkimoderneille yhteiskunnille ominainen ulottuvuus, joka jakaa puolueita ja äänestäjiä uusien ja vanhojen poliittisten kysymysten osalta. Tähän ulottuvuuteen myös niin kutsuttuina yhden asian liikkeinä pidetyt, postmoderneiksikin puolueiksi kutsutut puolueet kytkeytyvät. (Ervasti 1999, 246–247.) Suomessa tätä suuntausta edustaa selvimmin Vihreä Liitto.

Perinteistä vasemmisto–oikeisto-ulottuvuutta on ongelmallisuudestaan huolimatta hyödynnetty kehitysyhteistyömielipiteiden ja hyvinvointipoliittisten mielipiteiden aikaisemmissa tutkimuksissa (ks. esim. Paxton & Knack 2008; Hudson & van Heerde-Hudson 2013; Cheng & Smyth 2014). Tästä syystä myös tässä tutkimuksessa tukeudutaan kyseiseen ulottuvuuteen. Aatehistoriallisesti oikeistolaisuudessa ja vasemmistolaisuudessa erot ovat liittyneet oikeistolaisen uskonnollisuuden, maanpuolustustahdon ja isänmaallisuuden sekä vasemmistolaisen ateismin, pasifismin ja solidaarisuuden ideologioihin (Reunanen & Suhonen 2009, 328). Nykymallisessa vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudessa on kuitenkin enemmän kyse puolueiden erilaisista näkemyksistä talousjärjestelmän toiminnasta, markkinatalouden sääntelystä sekä julkisen sektorin laaju-

desta sekä tulonjaosta ja sosiaalipalveluiden tarpeista (Paloheimo 2008, 38; Reunanen & Suhonen 2009, 327–328). Puolueiden sijoittumista ideologiselle kartalle tutkineiden Reunanen ja Suhosen (2009) mukaan nykypäivänä puolueiden erot tulevat esiin selkeimmin tasa-arvon, hyvinvointipalveluiden tuottamisen sekä valtion roolin ympärillä käytävässä keskustelussa (Reunanen & Suhonen 2009, 327). Nämä ovat samankaltaisia teemoja kuin arvonmuutosteorian keskeisimmät arvot (Inglehart 1997). Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden rinnalla onkin keskusteltu paljon niin sanottuja uusia poliittisia kysymyksiä erottelevasta ulottuvuudesta. Tämä ulottuvuus jakaa puolueita ja puoluekantoja edustavia kansalaisia perinteisten materialististen konfliktien sijaan postmodernien teemojen osalta. Kun köyhyys ja tuloerot eivät ole enää yhtä akuutteja kysymyksiä, syntyy poliittisessa keskustelussa tilaa kysymyksille kuten ympäristönsuojelu ja kansainvälinen solidaarisuus. (Ervasti 1999, 245; ks. myös Inglehart 1990.) Tähän tematiikkaan myös kehitysyhteistyön kannatus kytkeytyy. Sosiokulttuurisella ulottuvuudella ideologisia eroja ei kuitenkaan löydy ainoastaan puolueiden väliltä, vaan puolueiden sisäinen vaihtelu voi olla hyvinkin merkittävää (Reunanen & Suhonen 2009, 330). Tämä luo tarpeen puolueiden sisäisten mielipide-erojen tarkastelulle puolueiden välisten erojen lisäksi.

Suomen eduskuntapuolueet voidaan asettaa vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudelle samoin, kuin ne eduskunnassa istuvat. Istumajärjestys kuvaa puolueiden omaa käsitystä ideologisesta asemoitumisestaan ja on seuraavan kaltainen:

VAS-SDP-VIHR-PS-KESK-KD-KOK-RKP

Muun muassa Reunanen ja Suhonen (2009) havaitsivat kuitenkin tutkimuksessaan, että todellisuudessa puolueet eivät vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella asemoidu aivan näin. Heidän mukaansa Kokoomus on RKP:tä, Keskusta Kristillisdemokraatteja ja Vihreät Perussuomalaisia oikeistolaisempia, vastaten näin ennemminkin äänestäjien käsityksiä puolueiden sijoittumisesta (Reunanen & Suhonen 2009, 343).

Toisena tälle tutkimukselle keskeisenä ideologisena ulottuvuutena Reunanen ja Suhonen (2009) käsitelivät sosiokulttuurista ulottuvuutta, johon he niputtivat Paloheimon (2008) ulottuvuudet kansallinen vastaan kansainvälinen suuntautuminen sekä yhtenäiskulttuuri vastaan moniarvoisuus. Kaupunkeja ja kansainvälisyyttä eniten korostavia puolueita olivat Vihreät, Ahvenanmaan liberaalit ja Vasemmistoliitto, kun taas maakun-

tien edun suuntaan kallistuivat selvästi Keskusta ja Perussuomalaiset. (Reunanen & Suhonen 2009, 336. 346–347). Tämä sosiokulttuurinen ulottuvuus mittaa puolueiden suhtautumista elämäntapojen ja kulttuurien monimuotoisuuteen, tasa-arvoon ja kansallismielisyyteen. Ulottuvuus siis myös jakaa poliittiset näkemykset konservatiivisiksi ja liberaaleiksi. (Westin et al 2016, 275.)

Paloheimon (2009) mukaan Suomessa on tyypillisesti jakauduttu ulkopoliittikan osalta kansainvälisen avautumisen ja kansallisen sulkeutumisen sekä itä- ja länsisuuntautuneisuuden välisiin jännitteisiin, jotka heijastuvat myös vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuteen. (Reunanen & Suhonen 2009, 325, 350.) Perussuomalaisia lukuun ottamatta kuitenkin kaikki suomalaiset puolueet suhtautuvat ohjelmissaan kansainväliseen yhteistyöhön varsin positiivisesti (Paloheimo 2009, 30). Paloheimo (2014) on jaotellut suomalaiset puolueet myös blokkeihin, jotka kuvastavat niiden asemoitumista sekä vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella että sosiokulttuurisella ulottuvuudella. Ensinnäkin vihervasemmistoblokki (Vihr. + SDP tai Vas.) ja konservatiiviblokki (PS + Kok tai KD) jakavat puolueita erityisesti uusien ja vanhojen poliittisten kysymysten suhteen, enemmän kuin perinteinen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuus. Vihervasemmistolaisuuteen liittyy olennaisesti postmodernit elämänlaadun teemat, kuten kansainvälinen solidaarisuus ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Vastaavasti konservatiiviblokin puolueita leimaa enemmänkin pitäytyminen vanhassa sekä taloudellisten kysymysten korostuminen. Näiden ohella taas sosiokulttuurisiin aspekteihin kytkeytyvä ydinalueet–periferia-ulottuvuus jakautuu maakuntablokkiin (Kesk., PS) ja urbaaniin ylemmän luokan blokkiin (Vihr., Kok). (Paloheimo 2014, 92–94, 104; Mickelsson 2015.)

Puolueiden sisäiset ideologiset erot voivat olla sosiokulttuurisen ulottuvuuden osalta on vasemmisto–oikeisto-ulottuvuutta suurempia. Kansainvälisemmin ja kansallisemmin orientoituneiden ehdokkaiden mielipide-erot ovat Reunanen ja Suhosen (2009) mukaan suurimpia RKP:ssä ja Perussuomalaisissa ja toisaalta yhtenäisimpiä Kristillisdemokraateissa ja Vihreissä. Keskusta asemoituu mielipide-asteikon perusteella kaikkein selvimmän kansallisia ja maakuntien etua puolustavaksi puolueeksi. (Reunanen & Suhonen 2009, 330, 346, 351.)

Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuus ja sosiokulttuurinen ulottuvuus ovat jokseenkin sidoksissa toisiinsa. Esimerkiksi vasemmistolaisuuteen on kuulunut kansainvälisen solidaarisuuden, ateismin ja pasifismin aatteita, kun taas oikeistolaisuuteen nähdään liittyvän

isänmaallisuuden, uskonnollisuuden ja maanpuolustustahdon aateperiaatteita. (Reunanen & Suhonen 2009, 328.) Voidaan siis olettaa vasemmistoon asemoituvien olevan myös kansainvälisesti orientoituneempia, ja päinvastoin. Välttämätön tämä linkki ei kuitenkaan ole (Reunanen & Suhonen 2009, 328). Voidaankin ajatella, että postmodernismin myötä vasemmistolaisesti perinteisistä poliittisista kysymyksistä ajattelevat, työväenluokkaan kuuluvat henkilöt, eivät vastaa uusien poliittisten kysymysten mukaista vasemmistolaisuutta. Tämä johtuu siitä, että jälkimaterialistinen vasemmistolaisuus kytkeytyy enenevässä määrin uusiin poliittisiin elämänlaadun kysymyksiin ja näin ollen saa kannatusta keskiluokasta. (Ervasti 1999, 246–247.)

Reunanen ja Suhonen (2009) havaitsivat myös, että spesifejä teemoja edustavien puolueiden sisäiset mielipiteet muista asiakysymyksistä voivat olla hajautuneita (Reunanen & Suhonen 2009, 325). Suomalaisella puoluekentällä tällaisia puolueita ovat erityisesti RKP, Perussuomalaiset sekä Kristillisdemokraatit. Myöskään Vasemmistoliittoa ei laskea yleispuolueeksi, joskin se on aivan viime aikoina laajentanut tematiikkaansa (Westinen 2016, 169). Kehitysyhteistyökysymykset ovat kuitenkin selvästi vasemmistoidellogialle keskeisiä, joten voimakasta mielipiteiden hajautumista tuskin voidaan odottaa.

4.3 PUOLUEIDEN KEHITYSYHTEISTYÖKANNAT JA VAALIKAMPANJOINTI

Tässä tutkimuksessa puolueiden välisiä eroja tarkastellaan vaalikonevastauksien avulla. Vaalien aikaan puolueiden vaalistrategiat muokkaavat puolueiden agendoja maltillisiksi ja konservatiivisiksi, puolueiden pyrkiessä vetoamaan keskivertoäänestäjiin (Häyhtiö & Rinne 2007, 85). Vaalikampanjoinnissa vaalikoneet ovat viime vuosikymmeninä yleistyneet huomattavasti ja niitä voidaan pitää agenda setting -teorioiden malliesimerkkinä. Vaikka vaalikonekysymykset sinänsä eivät vaikutakaan esimerkiksi kansalaismielipiteeseen, voidaan joitain teemoja pois jättämällä tai sisällyttämällä vaikuttaa siihen, mitkä teemat puhututtavat vaalien alla eniten. Vaalikoneiden toinen ongelma on luotettavuus. On mahdollista, etteivät niihin annetut vastaukset ennusta vaalien jälkeistä toimintaa, sillä monet tilannekohtaiset tekijät voivat ajaa edustajia toisenlaisiin valintoihin. Tällaisia tekijöitä voivat olla muun muassa puolueen paikka hallituksessa tai oppositios-

sa ja hallitusohjelman muodostamisessa tehdyt kompromissit. (Reunanen & Suhonen 2009, 352.)

Vaalien alla käytyyn keskusteluun liittyy olennaisesti se, että suomalaiset puolueet ja niiden puolueohjelmat ovat perinteisesti varsin kansallispainotteisia, eivätkä ne juuri käsittele muuta maailmaa Eurooppaa lukuun ottamatta (Mickelsson 2012, 108–109). Kehityspolitiikan osalta tällainen kansallispainotteisuus on nähtävissä puolueiden vaaliohjelmissa: osassa ohjelmia kehityspolitiikka jätettiin täysin sivuun, tai mainittiin vain hyvin lyhyesti. Vuoden 2015 vaaliohjelmat osoittavat, että Kokoomus, Keskusta ja Perussuomalaiset laittoivat kehitysyhteistyön selkeästi leikkauslistoilleen. (Kokoomus 2015, 4; Suomen Keskusta 2015, 13; Perussuomalaiset 2015, 1.) SDP ei mainitse kehitysyhteistyötä ohjelmassaan laisinkaan (SDP 2015). Vasemmistoliitto, RKP, Vihreät sekä Kristillisdemokraatit pitävät 0,7 prosentin määrärahaosuutta tavoitteenaan edelleen (Vasemmistoliitto 2015, 5; RKP 2015, 6; Vihreät 2015, 14; Kristillisdemokraatit 2015, 10). Sillä huomautuksella, että Vasemmistoliitto ja RKP puhuvat 0,7 bruttokansantuoteosuudesta, vaikka YK tavoite on sidottu bruttokansantulo-osuuteen (Salminen 2015). Viime vaaleista eli vuodesta 2011 tilanne on muuttunut puolueiden osalta siihen nähden, että aikaisemmin kaikki puolueet paitsi Perussuomalaiset olivat valmiita pitämään kiinni 0,7 prosentin kehitysmäärärahatavoitteesta ja Vasemmistoliitto oli jopa valmis nostamaan osuuden yhteen prosenttiin (Pörsti 2010).

5 TUTKIMUSKYSYMYS, AINEISTO JA MENETELMÄT

Tämä tutkielma on kvantitatiivinen vaalikoneaineiston pohjalta toteutettu päättäjämielipidetutkimus. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää vaalikoneaineistojen avulla vuoden 2015 eduskuntavaaleissa valittujen uusien kansanedustajien sekä koko ehdokaspopulaation mielipiteitä kehitysyhteistyöstä. Poliittisesti merkittävämpää on tuottaa tietoa valituista kansanedustajista, mutta tutkimuksessa tarkastellaan myös koko ehdokaspopulaatioiden mielipiteitä ja verrataan niitä valituiksi tulleisiin. Tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, millä tavoin eri puolueiden kehityspoliittiset mielipiteet eroavat toisistaan, mitkä yksilötason muuttajat (kuten sukupuoli, ikä, tulotaso, koulutustaso ja puolue) selittävät kehitysyhteistyömielipiteitä ja ovatko mielipiteet riippuvaisia kysymyksen näkökulmasta. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan sitä, onko kehitysyhteistyömielipiteiden ja yleisen hyvinvointivaltiomielipiteen välillä havaittavissa yhteyttä. Tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana on aikaisemmissa tutkimuksissa esiintunut näkemys siitä, että sosiodemografiset tekijät selittävät yksilöiden suhtautumista kehitysyhteistyöhön ja hyvinvointipoliittikkaan laajemmalti. Puoluekohtainen tarkastelu pohjautuu ideologisten ristiriitailottuvuuksien tutkimukseen, jonka mukaan vasemmisto–oikeistololluudelle asemoituminen erottelee näkemyksiä muun muassa sosiaaliturvasta ja hyvinvointivaltion sopivasta laajuudesta.

Tutkimuksen päätutkimuskysymys on ”Miten vuonna 2015 valitut kansanedustajat suhtautuvat kehitysyhteistyöhön?” Pääkysymykseen vastaaminen edellyttää alakysymyksiä:

1. Edustavatko kehitysyhteistyömielipiteet laajempaa hyvinvointipoliittista kantaa?
2. Mitkä taustatekijät ovat yhteydessä kehitysyhteistyömielipiteisiin?
3. Miten eri puolueissa suhtaudutaan kehitysyhteistyöhön?
4. Muuttuuko kehitysyhteistyöhön asennoituminen riippuen siitä, mitä kysytään?

Jotta näihin kysymyksiin saataisiin vastauksia, on aikaisemman tutkimuksen pohjalta muodostettu seitsemän testattavaa hypoteesia.

5.1 TUTKIMUKSESSA TESTATTAVAT HYPOTEESEIT

Läntisessä maailmassa arvojen arvioidaan muuttuneen yhtäältä liberaalimpaan ja toisaalta konservatiivisempaan suuntaan (ks. esim. Kitchelt 1995; Inglehart 1997). Jälkimaterialismin aikana pehmeille arvoille on muodostunut enemmän tilaa yhteiskunnassa. Tasa-arvon ja solidaarisuuden teemat sekä elintasoja korostavat arvot ovat nousseet erityisesti korkean toimeentulon maissa, kuten Pohjoismaissa, hyvin keskeisiksi (Inglehart 2000, 222–224). Toisaalta enenevässä määrin keskustellaan myös arvojen kovenemisesta ja materialististen arvojen paluusta oikeistopopulismien ja arvokonservatismien muodoissa. Nämä kovemmat arvot, kuten kansallismielisyys ja uusliberalistinen talousajattelu, ovat muodostuneet ennen kaikkea vastalauseena arvoliberalismille ja saaneet entistä enemmän kannatusta läntisen maailman valtioiden heterogenisoituessa ja talouskriisin pitkittyessä. (Paloheimo 2009, 328–329.) Kehitysyhteistyöhön liittyy usein arvo- ja moraalikäsitteitä, jotka ovat laadullisesti samankaltaisia kuin jälkimaterialistiset arvot (Koponen & Seppälä 2016, 350–356). Näin ollen voidaan olettaa, että postmoderneissa Pohjoismaissa kuten Suomessa, kehitysyhteistyöhön suhtaudutaan positiivisesti ja sitä pidetään tärkeänä. Näistä lähtökohdista tutkimuksessa testataan ensimmäistä hypoteesia:

Hypoteesi 1 (H1) Kehitysyhteistyöhön suhtaudutaan pääosin positiivisesti.

Koska tutkimuksessa käytetään aineistona vaalikoneaineistoa, joka on tyypiltään kyselylomake eli survey-aineisto, on kiinnitettävä huomiota myös kysymyksenasetteluun. Kahdessa tutkimuksessa käytettävässä vaalikoneväittämässä kehitysyhteistyötä lähestytään hyvin erilaisista näkökulmista. Toisessa tiedustellaan vastaajan kantaa kehitysyhteistyömäärärahojen korotukseen ja toisessa taas yleistä mielipidettä kehitysyhteistyön tärkeydestä. Voi kuitenkin olla, että lähtökohtaisesti positiivinen suhtautuminen muuttuu, kun asetetaan reaalipolitiikalle tyypillisesti asioita vastakkain. Näin ollen on tarpeen selvittää, ovatko ehdokkaiden vastaukset linjassa keskenään vai onko suhtautuminen kielteisempää, kun tiedustellaan kantaa määrärahojen nostoon. Tutkimuksen toinen testattava hypoteesi (H2) mittaa tätä:

Hypoteesi 2 (H2) Suhtautuminen kehitysyhteistyöhön on myönteisempää arvonäkökulmasta kuin määrärahojen korotuksesta kysyttäessä.

Kehitysyhteistyö on tapa toteuttaa globaalia sosiaalipolitiikkaa. Näin ollen sitä voidaan pitää hyvinvointivaltiollisena instituutiona, jonka tarkoituksena on ulottaa hyvinvointi kansallisrajojen ulkopuolelle heikommassa asemassa oleville maille ja niiden kansalaisille. Aikaisemmissa kehitysyhteistyömielipiteiden tutkimuksissa on havaittu, että mielipiteet heijastelevat kansallisen tason sosiaalipoliittista järjestelmää. Muun muassa Noël ja Thérien (1995) ovat todenneet, että kehitysyhteistyömäärärahojen taso on yhteydessä Esping-Andersenin hyvinvointivaltioregiimeihin. Myöhemmässä tutkimuksessaan he havaitsivat myös, että kehitysyhteistyön kannatus on yhteydessä tyytyväisyyteen kansallisesta tulonjaosta (Noël & Thérien 2002, 632). Hyvinvointivaltiomalleihin liittyy myös instituutioihin luottaminen, jonka on havaittu olevan yhteydessä sekä laajemman hyvinvointivaltion kannatukseen että positiiviseen suhtautumiseen kehitysyhteistyötä kohtaan (Bayran 2016, 1). Näistä lähtökohdista muodostuu tutkimuksen kolmas hypoteesi:

Hypoteesi 3 (H3) Hyvinvointipolitiikkaan positiivisesti suhtautuvat asennoituvat myös kehitysyhteistyöhön positiivisesti.

Erilaisia mielipiteitä eritteleviä mikro- ja makrotaustatekijöitä käsiteltiin luvussa 3.3. Aikaisemmissa tutkimuksissa tehtyjen havaintojen perusteella voidaan sanoa, että sosiodemografisista tekijöistä kehitysyhteistyömielipiteisiin yhteydessä voivat olla sukupuoli, ikä, koulutusaste, tulotaso ja puoluekanta (ks. luku 3.3). Ikä, koulutus ja sukupuoli selittävät mielipiteitä niin, että nuorimmat, naiset ja korkeammin koulutetut suhtautuvat kehitysyhteistyöhön miehiä, vanhempia ja alemmin koulutettuja myönteisemmin. (Paxton & Knack 2008, 6; Cheng & Smyth 2014, 10; ks. myös Pollet 2012) Puoluekanta pidetään yhtenä hyvinvointivaltiomielipiteitä voimakkaimmin erottelevista tekijöistä (mm. Forma 1998, 68–69). Kehitysyhteistyömielipiteitä selittävästä tekijöistä se on noussut selittäväksi tekijäksi jokaisessa tutkimuksessa. Näin ollen tässä tutkimuksessa testataan seuraavaa hypoteesia:

Hypoteesi 4 (H4) Kehitysyhteistyömielipiteitä selittää taustatekijöistä erityisesti puoluekanta.

Puoluekannalla mitataan hyvinvointipoliittisten mielipiteiden tutkimuksessa ideologista suuntausta (mm. Jaeger 2006). Ideologialla viitataan vasemmisto–oikeisto-

ulottuvuuteen, joka perustuu mielipiteisiin sosiaaliturvasta ja hyvinvointivaltion instituutioista. Vasemmalle asemoituvat suhtautuvat tyypillisesti laajaan hyvinvointivaltioon oikeammalle asemoituvia positiivisemmin, sillä heidän ideologiansa pohjalla vaikuttavat pehmeät, yhteiseen hyvään pyrkimistä korostavat postmodernit arvot. Oikeistolaiset taas nojaavat ideologiassaan uusliberalistiseen talousoppiin sekä korostavat yksilön vastuuta, eivätkä näin ollen suhtaudu laajaan hyvinvointivaltioon yhtä positiivisesti. (Ks. esim. Jaeger 2006; Inglehart 2000; Kallio 2010.) Useiden aikaisempien tutkimuksien mukaan vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella vasemmalle sijoittuvat henkilöt suhtautuvat kehitysyhteistyöhön myönteisemmin kuin oikealle asemoituvat (Paxton & Knack 2008, 4; Cheng & Smyth 2014, 10). Hudson ja van Heerde-Hudson tulevat samankaltaiseen johtopäätökseen todeten, että mitä konservatiivisempi vastaaja on, sitä todennäköisemmin hän ei kannata kehitysyhteistyötä (Hudson & van Heerde-Hudson 2013, 20).

Tässä tutkimuksessa vasemmisto–oikeisto-ulottuvuutta tarkastellaan puolueiden aatraditioiden näkökulmasta. Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuus on kehitysyhteistyömielipiteiden tutkimuksessa yleisesti käytetty ulottuvuus, ja näin ollen sen hyödyntäminen tässä tutkimuksessa on perusteltua vertailtavuuden parantamiseksi ongelmallisuudestaan huolimatta (vrt. esim. Ervasti 1999). Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden rinnalla Paloheimon (2014) luokittelu konservatiiveihin ja vihervasemmistoon on hyödyllinen tässä tarkastelussa, sillä viime aikoina on enenevässä määrin keskusteltu puolueiden ideologisesta lähentymisestä ja vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden häviämisestä. Vaikka tämä on todettu liian jyrkäksi kannaksi, on puolueiden välisiä eroja hyvä tarkastella myös muiden ristiriitaulottuvuuksien näkökulmasta. Erityisesti sosiokulttuurinen ulottuvuus, joka jakaa puolueita kansainvälisyyden ja kansallispainotteisuuden välillä on tutkimusaiheen kansainvälisen luonteen vuoksi tarpeen ottaa tarkastelun kohteeksi. Tällä ristiriitaulottuvuudella on todennäköistä, että eroja suhtautumisessa kehitysyhteistyöhön voidaan löytää sekä puolueiden väliltä että niiden sisältä (Reunanen & Suhonen 2009, 330). Ideologiaulottuvuuksien tutkimuksen sekä aikaisemman kehitysyhteistyömielipidetutkimuksen pohjalta muodostuivat seuraavat hypoteesit (H5 ja H6):

Hypoteesi 5 (H5) Vasemmistopuolueiden ehdokkaat suhtautuvat kehitysyhteistyöhön oikeistopuolueita myönteisemmin.

Hypoteesi 6 (H6) Kansainvälisemmin asemoituvat puolueet suhtautuvat kehitysyhteistyöhön maakuntapuolueita positiivisemmin.

Puolueiden ristiriitaisuutta tarkastellessaan Reunanen ja Suhonen (2009) havaitsivat myös, että spesifejä teemoja edustavien puolueiden sisäiset mielipiteet muista asiakysymyksistä voivat olla hyvin hajautuneita (Reunanen & Suhonen 2009, 325). Suomalaisella puoluekartalla tällaisia puolueita ovat ruotsin kielen asiaa ajava RKP, populistinen Perussuomalaiset sekä konservatiivisia, uskonnollisia arvoja peräänkuultava Kristillisdemokraatit. Päinvastoin yleispuolueita ovat Keskusta, SDP, Kokoomus ja Vihreät sekä jossain määrin nykymuotoinen Vasemmistoliitto (ks. esim. Paloheimo 2009; Westin 2016). Tämän erottelun perusteella hypoteesiksi muodostui seuraava:

Hypoteesi 7 (H7) Mitä selvemmin puolue on aatetraditioltaan yhden asian puolue, sitä enemmän hajontaa puolueen sisäisissä kehitysyhteistyömielipiteissä on.

Kaikkien edellä esiteltyjen hypoteesien läpi johdattelevana teoreettisena taustana kulkevat yhteiskunnan arvomuutosteoriat. Hypoteeseja testatessa tutkimuksella pyritään vastaamaan myös siihen, ovatko suomalaisten eduskuntavaaliehdokkaiden arvot enemmän pehmeitä ja postmoderneja, vai ovatko asenteet kovat taloudellisen ahdingon pitkittyttyä ja kansainvälisen integraation lisääntyttyä.

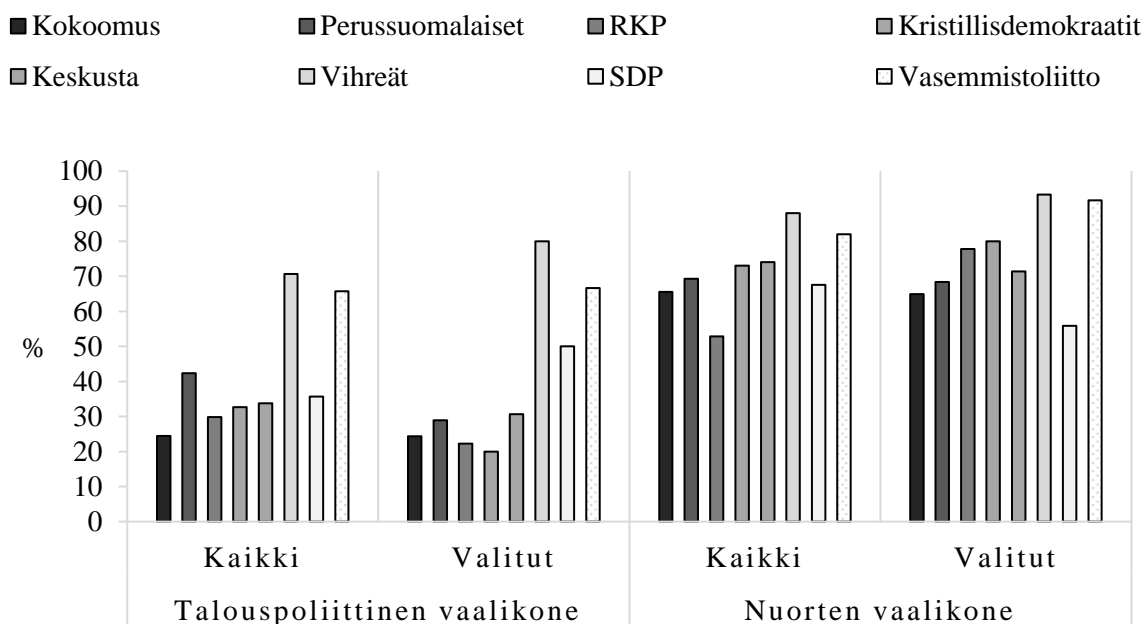
5.2 AINEISTO

Tämän tutkimuksen aineistona käytetään kolmea vaalikonetta, Ylen vaalikonetta, Talouspoliittista vaalikonetta sekä Nuorten vaalikonetta, joiden tiedot julkaistiin yleisesti käytettäväksi ja ladattaviksi. Kaikki käytettävät vaalikoneet olivat valtakunnallisia ja valikoituivat kukin tiettyjen ominaisuuksien vuoksi osaksi tämän tutkimuksen aineistoa. Ylen vaalikone sisälsi kattavimmin taustatietoja ehdokkaista, sillä siihen oli kerätty kaikkien ehdokkaiden koulutustiedot ja siihen oli vastannut kaikista vaalikoneista eniten ehdokkaita (87 prosenttia). Ylen vaalikoneesta aineistoon on poimittu ehdokkaiden taustatiedot, eli ikä, sukupuoli, koulutustaso, puolue sekä se tuliko ehdokas valituksi vaaleissa vai ei. Ehdokkaiden taustatietoja ei ole haettu muualta tai lisätty vaalikoneaineistoon niiden mahdollisesti puuttuessa.

Kehityspolitiikkaa kartoittavien kysymyksiensä vuoksi tutkimukseen valikoituivat Nuorten vaalikone ja Talouspoliittinen vaalikone. Sekä Nuorten vaalikone että Talouspoliittinen vaalikone sisälsivät molemmat yhden kehityspolitiikkaan liittyvän kysymyksen. Edellä mainittujen kahden vaalikoneen lisäksi kehityspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä ei vuoden 2015 vaalikoneista kysytty kuin MTV:n vaalikoneessa, jonka aineistoa ei valitettavasti ollut saatavilla. Aineistona käytetään siis edellä mainittujen kolmen vaalikoneen, Ylen vaalikoneen, Nuorten vaalikoneen sekä Talouspoliittisen vaalikoneen yhdistettyjä tietoja soveltuvilta osin. Seuraavassa alaluvussa 5.1.1 kuvaillaan itse aineistoa ja ehdokaspopulaatiota tarkemmin. Alaluvussa 5.1.2 sen sijaan tarkastellaan tässä tutkimuksessa käytettäviä aineiston tarjoamia muuttujia.

Kolmesta vaalikoneesta koottu aineisto on rakennettu niin, että jokaiselle ehdokkaalle on annettu ehdokastunnus, jonka avulla ehdokkaiden vaalikonekohtaiset tiedot on yhdistetty yhdeksi suureksi aineistoksi. Aineistossa on kokonaisuudessaan taustatiedot kaikista ehdolla olleista 2146 ehdokkaasta, mutta heistä kaikki eivät ole vastanneet vaalikoneisiin tai niiden kaikkiin kysymyksiin. Ehdokkaista 87 prosenttia on vastannut Ylen vaalikoneeseen, 70 prosenttia Nuorten vaalikoneen kehityspoliittiseen kysymykseen ja 36 prosenttia Talouspoliittisen vaalikoneen kehityspoliittiseen kysymykseen. Yksikään niistä ehdokkaista, jotka ovat jättäneet vastaamatta Ylen vaalikoneeseen, ei ole vastannut myöskään kahteen muuhun vaalikoneeseen. Vastaavasti kansanedustajiksi valituiksi tulleista 200 ehdokkaasta 70 prosenttia on vastannut Nuorten vaalikoneeseen ja 38 prosenttia Talouspoliittiseen vaalikoneeseen. Talouspoliittista vaalikonetta lukuun ottamatta otoskoko on kohtuullinen ja mahdollistaa varsinaisen tarkastelun. Talouspoliittisen vaalikoneen osalta tuloksia on pidettävä suuntaa antavina.

Pienpuolueet jätetään tutkimuksessa tarkastelun ulkopuolelle sekä vähäisen poliittisen merkityksen että niiden matalan vastausaktiivisuuden vuoksi. Otoksoon pienuus olisi liiaksi vaikeuttanut tulosten luotettavaa tulkintaa, sillä ei voida ajatella olevan perusteltua verrata yli 100 hengen ryhmän ja muutaman yksittäisen ihmisen mielipiteitä keskenään. Eduskuntapuolueista ainoastaan RKP:n ehdokasvastausten lukumäärä jää alle sadan (46 vastaajaa), joten otokset ovat kooltaan vertailukelpoisia. Kuitenkin puolueiden väliset erot vastausosuuksien osalta ovat huomattavia.

Kuvio 2. Talouspoliittiseen vaalikoneeseen ja Nuorten vaalikoneeseen vastanneiden ehdokkaiden osuus ehdokkaista puolueittain eduskuntapuolueiden osalta, kaikki ehdokkaat sekä valituksi tulleet ehdokkaat (%).

Kuvio 2 havainnollistaa vastausten kasautumista muutamien puolueiden ehdokkaille. Erot ovat suuria erityisesti Talouspoliittisen vaalikoneen osalta, johon innokkaimmin vastasivat Vihreiden ja Vasemmistoliiton ehdokkaat, muiden puolueiden ehdokkaiden vastausosuuksien jäädessä alle puoleen kaikista puolueen ehdokkaista. Huomattavaa on myös se, että Perussuomalaisten 215 ehdokkaasta 40 prosenttia oli vastannut siihen, vaikka vaalikoneen teemoja voidaan pitää Perussuomalaisten omasta linjasta poikkeavina. Nuorten vaalikoneen kohdalla puolueiden vastausaktiivisuus on hieman tasaisempaa. Ainoastaan RKP:n ehdokkaiden vastausaktiivisuus jää alle 60 prosenttiin. Ehdokasvastausten osuudet näyttäisivät noudattavan vaalikonekohtaisesti melko samanlaista kaavaa kaikkien ehdokkaiden sekä valituiksi tulleiden osalta.

Kuten aineistokuvauksesta käy ilmi, ei tässä tutkimuksessa käytettävä vaalikoneaineisto ole täydellinen. Se asettaa aineistona rajat, joiden puitteissa tutkittavaa ilmiötä, eli kehitysyhteistyömielipiteitä, voidaan tarkastella. Puolueiden ja eri vaalikoneiden ehdokasvastausten määrissä on huomattavia eroja. Lisäksi joidenkin ehdokkaiden vastauksissa on puuttuvia tietoja esimerkiksi taustatekijöissä, kuten koulutuksessa, tai he eivät ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Erityisesti Talouspoliittisen vaalikoneen tulosten tul-

kinnassa tulee huomioida se, että vastausten lukumäärä jäi melko alhaiseksi, eikä tuloksia sen osalta voida yleistää. Tämän kaltaiset puutteet aineistossa otetaan huomioon tuloksia tulkittaessa.

Vaalikoneaineiston puutteiden vuoksi katoanalyysin teko oli varsin perusteltua. Katoanalyysit on suoritettu sekä ristiintaulukointia että binääristä logistista regressiota hyödyntäen. Nuorten vaalikoneen ja Talouspoliittisen vaalikoneen osalta katoanalyysit suoritettiin sekä kaikkien vastanneiden että valituiksi tulleiden 200 uuden kansanedustajan osalta. Analyyseistä ei kuitenkaan löytynyt mitään tilastollisesti merkitseviä vastaamattomuutta selittäviä tekijöitä. (Tarkemmat tiedot analyyseistä on koottuna liitteeseen 2.)

5.2.1 SELITETTÄVÄT MUUTTUJAT

Tässä tutkimuksessa käytettävät selitettävät muuttujat ovat vaalikonekysymyksiä, joita käytetään sellaisenaan tai muokattuina. Ylen vaalikonetta hyödynnetään taustatietojen keräämisessä sekä hyvinvointivaltioasenteiden selvittämisessä. Kehityspoliittisia mielipiteitä sen sijaan kartoitetaan kahden muun vaalikoneen väittämien avulla.

1. ”*Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL).*” Taustoittava teksti: ”Suomen kehitysyhteistyön määrärahojen osuus vuodelle 2015 on kuitenkin vain 0,48 prosenttia. Pohjoismaista Ruotsi, Norja ja Tanska ovat jo täyttäneet 0,7-sitoumuksensa” (Nuortenvaalikone 2015).
2. ”*Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen.*” Taustoittava teksti: ”Kehitysyhteistyöllä on merkittävä rooli monen kehitysmaan hyvinvointipalveluiden mahdollistajana. Esimerkiksi Mosambikin ja Ugandan terveystalouden varoista 40 prosenttia tulee kansainvälisistä kehitysyhteistyömäärärahoista. Kehitysyhteistyötä kuitenkin kritisoidaan siitä, että se aiheuttaa apuriippuvuutta, eikä avun uskota saavuttavan sitä kaikista eniten tarvitsevia. Pelkkä kehitysyhteistyö ei riitä kasvavan globaalin eriarvoisuuden kitkemiseen. Suomi käyttää vuonna 2015 arviolta 0,48 prosenttia bruttokansantuotteestaan kehitysyhteistyöhön. Suomi on sitoutunut nostamaan osuuden 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.” (Maailmantalouden tekijät 2015.)

Ensimmäisessä, eli Nuorten vaalikoneen väittämässä vastaukset annettiin keskeltä vedettävän merkin avulla jatkumoon, joka vaihteli välillä ”Täysin eri mieltä” ja ”Täysin samaa mieltä”. Vastaukset saivat näin arvot 0–100. Talouspoliittisessa vaalikoneen väittämään vastaukset taas asetettiin viisiportaiselle vastausasteikolle. Sen vastausvaihtoehdot olivat ”Täysin samaa mieltä”, ”Jokseenkin samaa mieltä”, ”Ei samaa eikä erimiel-tä”, ”Jokseenkin eri mieltä” sekä ”Täysin eri mieltä”.

Vertailun helpottamiseksi Nuorten vaalikoneen jatkuvasta muuttujasta on muodostettu myös luokka-asteikollinen muuttuja. Luodussa viisiportaisessa muuttujassa vastaukset on luokiteltu niin, että arvon 5 tai alle vastanneet ovat ”Täysin eri mieltä”, 6–44 vastanneet ”Jokseenkin eri mieltä”, 45–55 vastanneet ovat ”Ei samaa eikä eri mieltä”, 56–94 vastanneet ovat ”Jokseenkin samaa mieltä” ja 95–100 vastanneet ovat ”Täysin samaa mieltä”. Näin portaikko erottaa vastanneista selvästi eri ja samaa mieltä olevat, sekä jompaankumpaan suuntaan kallistuvat ehdokkaat. Koska vastaus annettiin liu’uttamalla palkkia, on todennäköistä, ettei vastauksia ole annettu kovin eksaktisti. Näin ollen molempiin ääripäihin on jätetty viiden yksikön liukumavara. Samasta syystä myös keskimmäiseen vastausvaihtoehtoon on sisällytetty sekä kielteiseen että myönteiseen suuntaan 5 yksikön liukumavarat.

5.2.2 SELITTÄVÄT MUUTTUJAT

Edellä esiteltyjä selitettäviä muuttujia käytetään siis kuvaamaan eduskuntavaaliehdokkaiden sekä valittujen kansanedustajien mielipiteitä kehitys yhteistyöstä. Mielipiteitä erottelevina, selittävinä muuttujina käytetään ehdokkaiden Ylen vaalikoneessa raportoimia tietoja sukupuolesta, iästä, vuosituloista sekä koulutusasteesta. Selittävästä muuttujista ikä on muokattu vaalikoneen jatkuvasta muuttujasta luokka-asteikolliseksi ja vuositulojen ylimmät kaksi luokkaa (70 000–10 000€/vuodessa ja yli 100 000€/vuodessa) on yhdistetty yhdeksi (yli 70 000€/vuodessa).

Taulukko 1. Tutkimuksessa käytettävän vaalikoneaineiston osa-aineisto: selittävien muuttujien jakaumat Ylen vaalikoneen osalta (n=2147).

Muuttuja	Kaikki ehdokkaat		Valitut ehdokkaat	
	N	%	N	%
Sukupuoli				
Mies	1299	60,5	117	58,5
Nainen	847	39,5	83	41,5
Puuttuvia arvoja	1			
Ikä				
alle 30-vuotiaat	332	15,5	20	10,0
31–40-vuotiaat	520	24,2	49	24,5
41–50-vuotiaat	483	22,5	46	23,0
51–60-vuotiaat	464	21,6	59	29,5
yli 60-vuotiaat	347	16,2	26	13,0
Puuttuvia arvoja	1			
Vuositulot (€/vuodessa)				
alle 20 000	315	22,5	5	3,7
20 000-30 000	263	18,8	5	3,7
30 000-50 000	462	33,0	20	14,7
50 000-70 000	190	13,6	14	10,3
yli 70 000	172	12,3	92	67,6
Puuttuvia arvoja	745		64	
Koulutus				
Perusaste	48	3,0	N/A	N/A
Ammattitutkinto / Ylioppilas	537	33,5	39	22,2
Korkeakoulututkinto	1018	63,5	137	77,8
Puuttuvia arvoja	544		24	
Puolue				

Kokoomus	214	13,5	37	18,6
Perussuomalaiset	215	13,6	38	19,1
RKP	104	6,6	9	4,5
Kristillisdemokraatit	193	12,2	5	2,5
Keskusta	216	13,7	49	24,6
Vihreät	208	13,1	15	7,5
SDP	216	13,7	34	17,1
Vasemmistoliitto	216	13,7	12	6,0
Puuttuvia arvoja	565		1	

Taulukko 1 kuvaa koko ehdokaspopulaation sekä valituiksi tulleiden ehdokkaiden osalta tässä tutkimuksessa hyödynnettävien selittävien muuttujien jakaumia Ylen vaalikoneessa. Vaalikoneiden välillä on kuitenkin vaihtelua vastausaktiivisuudessa ja vaalikonekohtaiset tiedot selitettävien muuttujien jakaumista voi tarkistaa liitteestä 3. Erittäin merkittävää on vuositulo-muuttujan puuttuvien arvojen määrä, joka vaikeuttaa analyysyä. Myös koulutusasteen osalta puuttuvia havaintoja on huomattavan paljon. Puolueiden kohdalla puuttuvia arvoja selittää se, että tarkastelu keskittyy eduskuntapuolueisiin.

Hyvinvointipoliittisia asenteita kuvaaviksi muuttujiksi on valittu neljä Ylen vaalikoneen väittämää:

- Suomessa on liian helppo elää sosiaaliturvan varassa.
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa pitää lyhentää.
- Suomella ei ole varaa nykyisen laajuisiin sosiaali- ja terveystalouteihin.
- Terveys ja sosiaalipalvelut on tuotettava ensisijaisesti julkisina palveluina.

Ylen vaalikoneessa vastaukset annettiin viisiluokkaiselle vastausasteikolle, jonka vastausvaihtoehdot olivat ”Täysin eri mieltä”, ”Jokseenkin eri mieltä”, ”Ohita kysymys”, ”Jokseenkin samaa mieltä” ja ”Täysin samaa mieltä”. Koska osa kysymyksistä on muotoiltu niin, että eri mieltä vastaavat suhtautuvat myönteisesti hyvinvointivaltioon, kää-

nettiin ne muuttujamuunnoksella päinvastaisiksi, jotta tuloksia on helpompi verrata kehitysyhteistyömielipiteitä mittaaviin muuttujiin:

- Suomessa ei ole liian helppo elää sosiaaliturvan varassa.
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa ei pidä lyhentää.
- Suomella on varaa nykyisen laajuisiin sosiaali- ja terveystalouteihin.

Alla olevasta taulukosta 2 voidaan havaita, että valtaosa ehdokkaista suhtautuu hyvinvointipoliittikkaan myönteisesti.

Taulukko 2. Hyvinvointipoliittisia ja maahanmuuttoon liittyviä mielipiteitä kuvaavien muuttujien jakaumat koko vaalikoneaineistossa, %.

	Suomella on varaa nykyisenkaltaisiin sosiaalipalveluihin	Suomessa ei ole liian helppo elää sosiaaliturvan varassa	Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa ei tule lyhentää	Terveys- ja sosiaalipalvelut on tuotettava ensisijaisesti julkisina palveluina
Täysin eri mieltä	11	4	7	4
Jokseenkin eri mieltä	18	28	28	13
Ohita kysymys	2	1	3	0
Jokseenkin samaa mieltä	36	42	30	36
Täysin samaa mieltä	34	24	32	46
Yhteensä	100	100	100	100

Ylen vaalikoneen osalta vastausprosentit olivat varsin hyvät. Kaikkiin hyvinvointipoliittisia mielipiteitä kuvaaviin väittämiin oli vastannut yli 87 prosenttia koko ehdokaspopulaatiosta ja 99 prosenttia valituksi tulleista. Myös kaikki, jotka olivat vastanneet Talouspoliittiseen vaalikoneen tai Nuorten vaalikoneen kehityspoliittiseen kysymykseen, olivat vastanneet näihin väittämiin.

5.3 MENETELMÄT

Kehitysyhteistyömielipiteitä ja niitä selittäviä taustatekijöitä tutkitaan tässä tutkimuksessa tilastollisin menetelmin. Tutkimuksessa käytettäviä menetelmiä ovat suorat frekvenssijakaumat, ristiintaulukointi, korrelaatiokertoimet, sekä monitasomenetelmistä MCA-moniluokitteluanalyysi ja katoanalyysien osalta binäärinen regressioanalyysi.

Suorien frekvenssijakaumien tarkastelujen avulla muodostetaan ensin kokonaiskuvaa aineistosta. Keskiarvojen tarkastelulla sekä hajontaluvuilla pyritään luomaan kuvaa mielipiteistä sekä ehdokkaiden osalta että puolueittain. Hajontaluvuista keskihajonta kertoo siitä, kuinka kaukana yksittäiset muuttujan saamat arvot ovat aritmeettisestä keskiarvosta ja niiden avulla tarkastella sitä, ovatko muuttujan arvot selittävän muuttujan luokassa keskittyneet yhteen vai eivät. Keskihajonnan tarkastelua hyödynnetäänkin erityisesti puolueiden välisiä eroja tarkastellessa. Keskiarvon ohella tarkastellaan keskiluvuista myös mediaania. Mediaani kertoo useimmin vastatun arvon ja antaa näin keskiarvoa realistisemmän kuvan vastausten keskittymisestä. Mediaani ei ole yhtä altis poikkeavien havaintojen vaikutukselle. Ristiintaulukoinnin avulla tutkitaan muuttujien jakaumien ohella niiden välisiä riippuvuuksia. Voidaan siis tarkastella sitä, onko selitettävän muuttujan jakauma erilainen selittävän muuttujan eri luokissa. Ristiintaulukointia hyödynnetäänkin taustatekijöiden sekä hyvinvointipoliittisten mielipiteiden ja kehitysyhteistyömielipiteiden suhteiden kuvailussa. (KvantiMOTV 2004; KvantiMOTV 2003.)

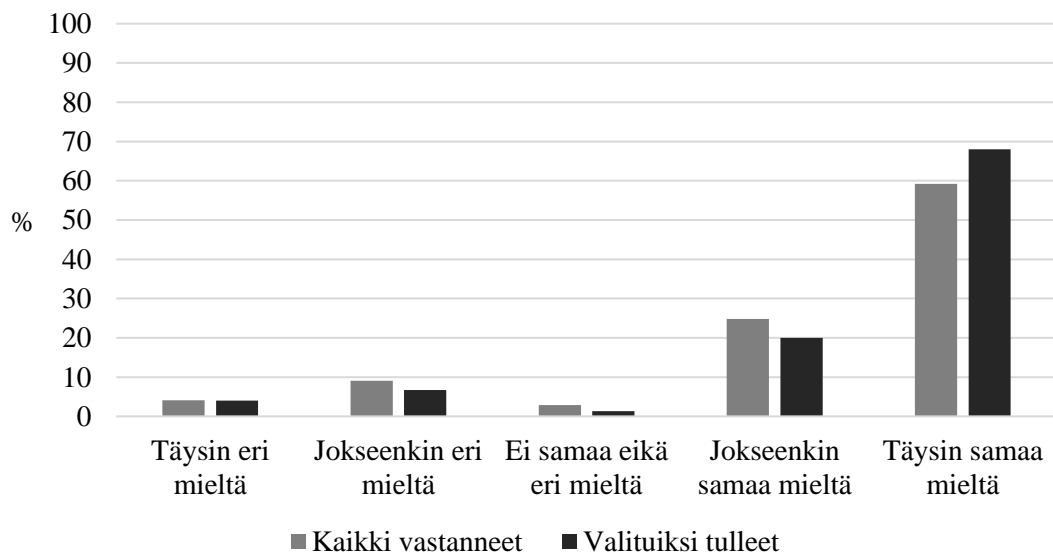
Selitettävien muuttujien jakaumat eivät noudata normaalijakaumaa, ja tämän vuoksi käytettäväksi monitasomenetelmäksi on valittu MCA (Multiple Classification Analysis). Moniluokitteluanalyysiksiin suomennettu MCA on analyysimenetelmä, jolla voidaan samanaikaisesti tutkia usean eri taustamuuttujan vaikutus yhden jatkuvan muuttujan tarkasteluun. Menetelmää voidaan kuvata regressioanalyysin ja varianssianalyysin yhdistelmäksi, mutta se ei aseta aineistolle samanlaisia oletuksia kuin edellä mainitut menetelmät. MCA hyväksyy selittäviksi muuttujiksi luokitteluasteikollisetkin muuttujat eikä se oletta muuttujilta lineaarisuutta, ja näin ollen se sopii normaalijakaumasta poikkeavan muuttujan tarkasteluun erinomaisesti. MCA:n yksi suuri etu suhteessa varianssianalyysiin tai regressioanalyysiin on se, että se näyttää selittävien muuttujien yhteydet selitettävään muuttujaan sekä ennen muiden muuttujien vakioimista, että vakioinnin jälkeen. (UNESCO 2010; Jokivuori & Hietala 2007, 158–160, 167; Ervasti 2003, 49–

52.) Eta-kerroin kuvaa taustamuuttujan yhteyttä selitettävään muuttujaan ja beta-kerroin kertoo, kuinka paljon kyseinen muuttuja yksin pystyy selittämään selitettävän muuttujan, eli kehitysyhteistyömielipiteen, vaihtelusta. Beta-kertoimia vertailemalla voidaan tarkastella eri muuttujien suhteellista selityskykyä. (Jokivuori & Hietala 2007, 167.) MCA:ta käytetään etsittäessä kehitysyhteistyömielipiteitä erottelevia taustatekijöitä.

6 SUHTAUTUMINEN KEHITYSYHTEISTYÖHÖN

Tässä kappaleessa tarkastellaan eduskuntavaaliehdokkaiden suhtautumista kehitysyhteistyöhön. Aluksi mielipiteitä tarkastellaan yleisemmällä tasolla kuvailevien menetelmien avulla. Kun aineistosta on saatu muodostettua yleiskuva, siirrytään tarkempiin analyyseihin, jotka jakautuvat omiin alalukuihinsa. Analyyseissä tarkastellaan koko ehdokaspopulaatiota rinnakkain kansanedustajiksi valittujen ehdokkaiden kanssa. Ensinnä tarkastellaan mielipiteisiin yhteydessä olevia taustatekijöitä sekä mielipiteiden yhteyttä hyvinvointipoliittisiin mielipiteisiin. Sen jälkeen siirrytään tarkastelemaan puoluekohtaisia eroja mielipiteissä sekä sitä, miten suhtautuminen kehitysyhteistyöhön muuttuu kysymyksestä riippuen.

Yleiskuva kehitysyhteistyömielipiteistä näyttäisi olevan varsin positiivinen, joten tutkimuksen ensimmäinen hypoteesi ”(H1) Kehitysyhteistyöhön suhtaudutaan pääosin positiivisesti” saa tuloksista tukea.

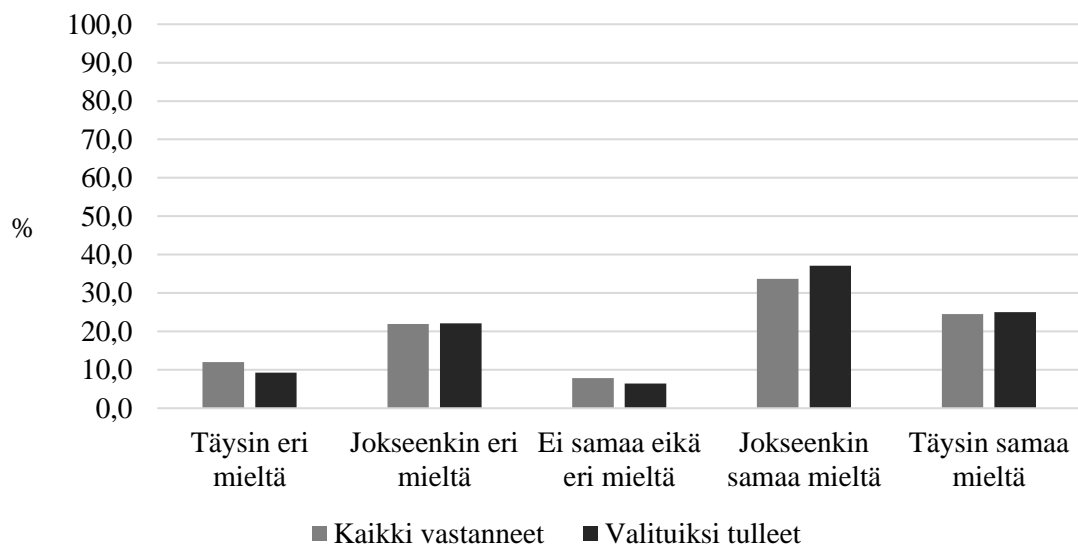

Kuvio 3. ”Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen”. Kaikkien ehdokkaiden ja valituiksi tulleiden vastausten jakauma, % vastanneista.

Talouspoliittisessa vaalikoneessa kehitysyhteistyömielipidettä selvitettiin väittämällä ”Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen”. Valtaosa ehdokkaista ja uusista edustajista kokee, että kehitysyhteistyön tarpeelliseksi, sillä väittämän kanssa vähintään jokseenkin samaa mieltä olevia on molemmissa ryhmissä lähes 90 prosenttia vastanneista. Kuten

kuviosta 3 nähdään, jakauma onkin varsin selvästi oikealle vino. Tämä huomattavan positiivinen tulos saattaa johtua siitä, että kyseiseen vaalikoneeseen oli vastannut ehdokkaita hyvin epätasaisesti eri puolueista.

Nuorten vaalikoneessa kehitysyhteistyömielipidettä selvitettiin seuraavalla väittämällä: ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”. Kuviossa 4 esitetään Nuorten vaalikoneeseen vastanneiden ehdokkaiden vastausten jakaumia jatkuvasta muuttujasta muokatun viisiportaisen asteikon avulla. Jakauma osoittaa, että vastaukset kasautuvat enemmän asteikon positiiviseen päähän. Kaikista ehdokkaista 56 prosenttia ja valituiksi tulleista 65 prosenttia on vähintään joksikin samaa mieltä määrärahojen korotuksesta. Valtaosa eduskuntavaaliehdokkaista ja uusista kansanedustajista on ilmaissut olevansa sitä mieltä, että Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

Kuvio 4. ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”. Nuorten vaalikoneeseen vastanneiden ehdokkaiden vastausten jakauma prosentteina vastanneista viisiluokkaiseksi luokitellulla muuttujalla, %.

Määrärahoista tiedustellessa ehdokkaiden linja ei kuitenkaan ole aivan yhtä selvä, kuin kehitysyhteistyön tarpeellisuudesta kysyttäessä. Korrelaatioiden tarkastelu osoittikin, etteivät kehitysyhteistyömielipiteitä mittaavat väittämät korreloi toistensa kanssa kovin voimakkaasti (Pearsonin korrelaatiokerroin 0,277), vaikka korrelaatio onkin tilastolli-

sesti erittäin merkitsevä. Seuraavaksi tarkastellaan sitä, miten vastaukset todellisuudessa eroavat toisistaan. Oletettavaa on, että yksittäiset ehdokkaat olisivat vastanneet molempiin väittämiin joko positiivisesti tai negatiivisesti heijastellen heidän yleistä suhtautumista kehitysyhteistyöhön.

Taulukko 3. ”Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen” ja ”Kehitysyhteistyön määrärahat tulee nostaa 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”, keskiarvot ja hajonnat puolueittain.

		Keskiarvo	Keskihajonta
RKP	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	4,7	,791
	Määrärahat nostettava	3,7	1,230
Kok.	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	4,3	,840
	Määrärahat nostettava	2,9	1,160
KD	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	4,5	,801
	Määrärahat nostettava	1,8	1,148
Kesk.	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	4,3	,765
	Määrärahat nostettava	4	1,018
PS	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	3	1,303
	Määrärahat nostettava	2,8	1,388
Vihr.	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	4,8	,488
	Määrärahat nostettava	4,5	,733
SDP	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	4,8	,479
	Määrärahat nostettava	3,9	,971
Vas.	Kehitysyhteistyötä tarvitaan	4,8	,400
	Määrärahat nostettava	4,4	,912

Ehdokkaiden vastaukset ovat jokseenkin kielteisempiä taloudellista aspektia tarkastellessa, kun taas arvonäkökulmasta lähestyttäessä vastausten sävy on positiivisempi. Valtaosa ehdokkaista kuitenkin pysyy kannassaan näkökulmasta riippumatta. Todennäköistä on siis, että kehitysyhteistyön arvostus ei suoranaisesti ole riippuvainen sen kustannuksista, vaan sitä selvästi tarpeellisena pitävät haluavat myös nostaa määrärahat kansainvälisessä yhteisössä määritellylle tasolle. Päinvastoin taas kehitysyhteistyötä vähemmän tarpeellisena pitävät eivät luonnollisesti myöskään ole halukkaita nostamaan määrärahoja. Tutkimuksen toinen hypoteesi (*H2*) *Suhtautuminen kehitysyhteistyöhön on myönteisempää arvonäkökulmasta kuin määrärahojen korotuksesta kysyttäessä* näyttäisi siis saavan tuloksista vahvistusta.

Halu korottaa ulkomaille kanavoidun kehitysyhteistyön määrärahoja voi kärsiä, kun julkistaloutta on tarpeen leikata muilta, kipeämmiltä politiikan aloilta (Rose 1989, 14–15). Jos tulosta peilataan aikaisemmin tehtyihin vaalikonevastausten tarkasteluihin, huomataan, että mielipide on muuttunut hivenen kielteisemmäksi edellisiin vaaleihin verrattuna (HS 2011; Salminen 2011). Talouskriisin vaikutukset näkyivät jo puolueiden vaaliohjelmissa lievänä askeleena kielteisempään suuntaan (Pörsti 2010). Näin ollen tämän tutkimuksen tulosta ei voi pitää yllättävänä.

Suomessa Ulkoministeriön teettämien mielipidemittausten mukaan kansalaismielipide kehitysyhteistyöstä on hyvin positiivinen. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että päättäjien ja kansalaisten mielipide on melko samankaltainen, päättäjien ollessa hivenen kielteisempiä. (Ulkoasiainministeriö 2014, 5, 8; Ulkoasiainministeriö 2015a, 10). Pagen ja Parabasin (2000) näkemys siitä, että eliitti kannattaa kehitysyhteistyötä kansaa enemmän, ei näin ollen suomalaisessa kontekstissa saisi tukea.

Seuraavaksi tarkastellaan kehitysyhteistyömielipiteen yhteyttä yleisiin hyvinvointipoliittisiin mielipiteisiin. Aikaisemmassa tutkimuksessa on muun muassa havaittu, että tulojen uudelleenjaon kannatuksella on positiivinen yhteys ulkomaille kanavoidun kehitysyhteistyön määrärahojen tasoon (van Heerde & Hudson 2010, 393). Tämän vuoksi tutkimuksessa tarkastellaan Ylen vaalikoneen hyvinvointipoliittisia mielipiteitä mittaavien väittämien yhteyttä kehitysyhteistyömielipiteisiin. Tarkastelussa hyödynnetään yksinkertaisia korrelaatioita seuraavien väittämien ja kehitysyhteistyöväittämien välillä:

1. Suomessa ei ole liian helppo elää sosiaaliturvan varassa.
2. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan kestoa ei pidä lyhentää.
3. Suomella on varaa nykyisen laajuisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.
4. Terveys- ja sosiaalipalvelut on tuotettava ensisijaisesti julkisina palveluina.

Väittämien keskinäiset korrelaatiot ovat tilastollisesti erittäin merkitseviä, mutta ne eivät saa kovin korkeita korrelaatiokertoimien arvoja (ks. korrelaatiomatriisi liitteessä 4). Tilastollisesti erittäin merkitsevät korrelaatiot melko matalien korrelaatiokertoimien kohdalla voivat johtua aineiston suuruudesta, mutta ne antavat kuitenkin viitteitä muut-

tujien välisistä yhteyksistä. Alhaisten korrelaatiokertoimien vuoksi väittämistä ei kuitenkaan muodostettu hyvinvointivaltiomielipiteitä kuvaavaa summamuuttujaa.

Hyvinvointivaltioasenteille ei myöskään löydetty yksiselitteisiä yhteyksiä kehitysyhteistyömielipiteisiin. Korrelaatiokertoimien tarkastelu osoitti, että kehitysyhteistyömielipiteet korreloivat osittain kohtalaisen positiivisesti hyvinvointipoliittisten mielipiteiden kanssa, riippuen kehitysyhteistyöväittämän näkökulmasta. ”Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen” on selvemmin yhteydessä hyvinvointivaltioasenteisiin kuin halu korottaa määrärahoja. Kehitysyhteistyön tarpeelliseksi kokeminen korreloi sekä väittämän ”Suomella on varaa nykyisenkaltaisiin sosiaalipalveluihin” (korrelaatiokerroin 0,6) että väittämän ”Suomessa ei ole liian helppo elää sosiaaliturvan varassa” (korrelaatiokerroin 0,3) kanssa. Vastaavasti määrärahojen korotus korreloi ainoastaan ensinnä mainitun väittämän kanssa (korrelaatiokerroin 0,3). Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että kehitysyhteistyömäärärahojen korotus ei näyttäydy ehdokkaalle yhtä tärkeänä kuin rahojen kanavoiminen kansallisiin hyvinvointi-instituutioihin. Tämä ei ole tuloksena yllättävä, sillä tyypillisesti kansallisiin instituutioihin panostamista pidetään ulkomaisia menokohteita tärkeämpinä (Page & Parabas 2000, 347).

Tarkastelun perusteella siis tutkimuksen toinen hypoteesi (*H2*) *Hyvinvointipoliittikkaan positiivisesti suhtautuvat asennoituvat myös kehitysyhteistyöhön positiivisesti* ei saa tukea. Tulosta selittänee se, että valtaosa vastanneista suhtautui erittäin myönteisesti hyvinvointipoliittikkaan eikä eroja näin ollen ehdokkaiden välille syntynyt. Tämä ei sinänsä ole yllättävä tulos, ottaen huomioon pohjoismaisen hyvinvointivaltion kontekstin (esim. Esping-Andersen 2000, 171).

6.1 SUHTAUTUMINEN KEHITYSYHTEISTYÖHÖN TAUSTATEKIJÖITTÄIN

Tässä luvussa selvitetään sitä, mitkä taustatekijät selittävät kehitysyhteistyömielipidettä. Taustatekijöinä käytetään demografisista tekijöistä sukupuolta ja ikäluokkaa, sosioekonomisista tekijöistä koulutusastetta ja vuosituloastetta, sekä puoluetta. Nämä ovat niitä tekijöitä, jotka aikaisempi kehitysyhteistyömielipiteistä tehty tutkimus on osittain osoittanut mielipiteitä erotteleviksi.

Ensimmäiseksi tarkastellaan mielipiteitä kehitysyhteistyömäärärahojen korotuksesta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Keskiarvojen vertailu osoitti, että sukupuoli, koulutusaste sekä puolue ovat kaikki tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä mielipiteeseen määrärahojen korotuksesta. Sen sijaan vuositulot ja ikä eivät keskiarvojen tarkastelussa nouse tilastollisesti merkitseväksi ($p > 0,05$), kuten taulukosta 4 voidaan havaita.

Cheng ja Smyth (2014) osoittivat tutkimuksessaan, että suhtautuminen kehitysyhteistyöhön on ikäluokkien osalta U-mallinen. Heidän mukaansa kehitysyhteistyöhön kaikkein kielteisimmän suhtautuvia olivat 45-vuotiaat. Tämän tutkimuksen perusteella tilanne näyttää hyvin toisenlaisena. Koko ehdokaspopulaatiota tarkastellessa iän osalta ei löydy tilastollisesti merkittäviä eroja ikäluokkien välillä, vaikka vastauskeskiarvo pikkuhiljaa laskeekin iän kasvaessa. Sen sijaan valittujen edustajien keskuudessa kehitysyhteistyöhön selvästi positiivisimmin suhtautuvia 41–50-vuotiaat ja vastaavasti selvästi negatiivisimmin suhtautuvia ovat 31–40-vuotiaat. Ikä ei kuitenkaan noussut tilastollisesti merkitseväksi selittäjäksi kehitysyhteistyömielipiteille, ja tämä tukee Chongin ja Gradsteinin (2008) tutkimuksen tuloksia.

Iän lisäksi myöskään vuositulot eivät olleet yhteydessä mielipiteeseen kehitysyhteistyön määrärahojen korotuksesta. Korkeimman tuloluokan tekee mielenkiintoiseksi kuitenkin koko populaation ja valittujen ehdokkaiden välinen tarkastelu. Kaikista ehdokkaista korkeatuloisimmat vaikuttaisivat lievästi kielteisemmiltä, kun taas valittujen joukosta korkeimpaan tuloluokkaan kuuluvat ovat vastanneet kaikkein positiivisimmin. Myöskään aikaisemmissa kehitysyhteistyömielipiteiden tutkimuksissa ei ole löydetty yhtenäistä linjaa tulotason suhteesta mielipiteeseen (ks. Paxton & Knack 2008; Cheng & Smyth 2014; Chong & Gradstein 2006), joten tämän tutkimuksen tulos vahvistaa niiden tuloksia osittain.

Taulukko 4. ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”. Keskiarvot, mediaanit ja keskihajonnat taustatekijöittäin (n=1515).

Muuttuja	Kaikki ehdokkaat			Valitut ehdokkaat		
	Ka.	Mediaani	Keskihajonta	Ka.	Mediaani	Keskihajonta
Sukupuoli***						
Mies	56	60	34,5	59	68	33,6
Nainen	65	74	33,4	64	68	32,8
Ikä						
alle 30-vuotiaat	64	70	32,4	71	75	34,1
31–40-vuotiaat	63	70	33,9	47	50	30,6
41–50-vuotiaat	58	66	34,0	76	83	33,8
51–60-vuotiaat	58	64	35	57	63	34,6
yli 60-vuotiaat	54	60	36,6	60	59	34,9
Vuositulot (€/vuodessa)						
alle 20 000	60	61	32,9	63	70	36,8
20 000-30 000	62	69	35,1	69	73	23,7
30 000-50 000	62	69	34,5	57	65	31,7
50 000-70 000	64	72	33,6	58	61	24,4
yli 70 000	59	64	33,6	73	73	34,7
Koulutus***						
Perusaste	51	54	37,4	N/A	N/A	N/A
Ammattitutkinto / Ylioppilas	58	63	34,3	62	67	29,4
Korkeakoulututkinto	63	70	34,2	60	65	34,5
Puolue***						
Vihr.	89	99	16,6	93	94	15,8

Vas.	83	96	23,1	89	96	14,4
Kesk.	75	79	25,3	68	73	27,5
SDP	73	77	24,6	76	81	25,3
RKP	68	72	29,6	62	54	25,7
Kok	48	47	27,2	45	38	28,3
PS	45	42	32,8	32	27	29,8
KD	20	4	28,1	31	13	44,7

Koulutusaste näyttäisi vaikuttavan koko ehdokaspopulaatiota tarkastellessa mielipiteeseen niin, että mitä korkeammin koulutettu ehdokas on, sitä myönteisemmin hän suhtautuu kehitysyhteistyömäärärahojen nostoon. Muun muassa Paxton ja Knack (2012) sekä Henson kumppaneineen (2010) ovat päätyneet samanlaiseen tulokseen. Ero ei kuitenkaan ole enää merkitsevä uusien edustajien kohdalla ja tämä taas vahvistaa Hensonin ja Lindstromin (2012) sekä Pratherin (2011) että Chengin ja Smythin (2014) tutkimustulokset. Myöskään he eivät nähneet koulutuksella minkäänlaista yhteyttä kehitysyhteistyömielipiteeseen.

Koulutuksen ohella puoluekanta on yhteydessä kehitysyhteistyömielipiteeseen. Tulos on odotetun kaltainen, sillä kaikki kehitysyhteistyömielipiteitä käsitelleet tutkimukset vahvistavat puoluekannan merkityksen mielipiteelle. Puoluekannan yhteyttä mielipiteeseen tarkastellaan myöhemmin tarkemmin.

Taulukko 5. ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”, viisi luokkainen muuttuja, % vastanneista sekä osuudet sukupuolittain (n=1515).

Kehitysyhteistyömäärärahat tulisi nostaa 0,7 % BKTL:sta	Kaikki ehdokkaat			Valituiksi tulleet		
	% vastanneista	% miehistä (n=908)	% naisista (n=607)	% vastanneista	% miehistä (n=80)	% naisista (n=60)
Täysin eri mieltä	12	14	9	9	11	7
Jokseenkin eri mieltä	22	23	20	22	21	23
Ei samaa ei eri mieltä	8	9	6	6	8	5
Jokseenkin samaa mieltä	34	33	34	37	39	35
Täysin samaa mieltä	25	20	31	25	21	30

Sukupuolen yhteys kehitysyhteistyömielipiteeseen on ollut aikaisemmissa tutkimuksissa ristiriitainen. Yhtäältä on havaittu, hyvinvointipoliittisten mielipiteiden tutkimukselle tyypillisesti, että naiset suhtautuvat miehiä positiivisemmin kehitysyhteistyöhön (Paxton & Knack 2008, 6; Cheng & Smyth 2014, 10). Toisaalta taas sen ei ole havaittu olevan yhteydessä mielipiteeseen laisinkaan (Chong & Gradstein 2006; Prather 2011; Henson & Lindstrom 2013). Tässä tutkimuksessa sukupuoli oli keskiarvojen vertailussa jatkuvan muuttujan osalta tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä mielipiteeseen kehitysyhteistyön määrärahojen korotuksesta niin, että naiset vaikuttivat miehiä myönteisemmiltä. Tämä on aikaisempien hyvinvointipoliittisten mielipiteiden tutkimuksen sekä post-modernin arvoteorian mukainen tulos (Inglehart 1997; Kallio 2010, 40). Kun sukupuolten välisiä eroja tarkasteltiin luokitellun muuttujan avulla, näyttävät eri vastausvaihtoehtojen osuudet kuitenkin melko samanlaisilta sekä miehillä että naisilla sekä koko ehdokaspopulaation että valittujen osalta. Taulukosta 5 havaitaan, että valituiksi tulleista kansanedustajista naiset ovat vastanneet jokseenkin enemmän myönteisesti, mutta ero ei ole tilastollisesti merkitsevä ($p > 0,005$).

Taulukko 6. ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”. MCA taustamuuttujien yhteydestä mielipiteeseen kehitysyhteistyön määrärahojen nostosta, kaikki eduskuntapuolueiden ehdokkaat (n=982).

	N	Ka. lähtötilanteessa	Poikkeama ka:sta	Eta	Ka. vakiooidussa tilanteessa	Poikkeama ka:sta vakiooidussa tilanteessa	Beta
Sukupuoli				,107** *			,106** *
Mies	541	60	-3,296		60	-3,244	
Nainen	441	68	4,043		68	3,979	
Ikä				,136			,025
alle 30-vuotiaat	159	67	3,733		64	,702	
31-40-vuotiaat	266	69	5,659		63	-,797	
41-50-vuotiaat	224	61	-2,837		63	-,858	
51-60-vuotiaat	222	61	-2,614		65	,976	
yli 60-vuotiaat	111	56	-7,952		64	,349	
Eduskuntapuolueet				,656** *			,658** *
KD	117	20	-43,644		20	-43,861	
PS	122	44	-19,74		44	-19,795	
Kok	138	48	-15,181		48	-15,297	
RKP	42	67	3,113		67	3,519	
SDP	124	72	8,762		73	8,919	
Kesk.	132	74	10,407		75	11,235	
Vas.	147	84	20,025		83	19,461	
Vihr.	160	89	25,468		89	25,376	
Koulutus				,044			,041
Peruskoulu	17	53	-10,895		60,0	-3,603	
Ammattikoulu / Ylioppilas	292	63	-,392		66	2,085	
Korkeakoulu	673	64	,445		63	-,814	
R² Selitysaste ,443							
Yhteiskorrelaatio R ,665							
(* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$).							

Moniluokitteluanalyysin avulla selvitettiin sitä, mitkä tekijät todellisuudessa selittävät kehitysyhteistyömielipidettä. MCA tehtiin ensin niin, että se sisälsi myös tuloluokat. Vuositulon mukaan ottaminen kuitenkin pienensi vastanneiden määrää huomattavasti,

vain 35 prosenttiin, joten viimeisimmästä analyysistä se jätettiin pois. MCA:n mukaan vuositulolla ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä ehdokkaan suhtautumiseen kehitysyhteistyömäärärahojen nostosta. Tulosta ei kuitenkaan voida yleistää koko ehdokaspopulaatioon liian pienen otoskoon vuoksi. Kun vuositulo jätettiin tarkastelun ulkopuolelle, saatiin vastanneiden määrä nousemaan 61 prosenttiin (n=982).

Ensinnä käsiteltiin koko eduskuntapuolueiden kaikkia ehdokkaita. Kyseinen malli selittää kehitysyhteistyömielipiteen muodostumisesta 44,3 prosenttia, jota voidaan pitää melko hyvänä selitysasteena. Taulukossa 6 esitetyn analyysin tuloksien perusteella näyttäisi siltä, että kehitysyhteistyömielipiteitä erottelevia tekijöitä ovat sukupuoli ja puolue ($p < 0,001$). Beta-kertoimia vertailemalla voidaan tarkastella eri muuttujien suhteellista selityskykyä (Jokivuokri & Hietala 2007, 167). Niiden tarkastelun perusteella käy selväksi, että sukupuolen selitysaste on huomattavasti heikompi, kuin eduskuntapuolueen. Vaikka naiset näyttävät suhtautuvan kehitysyhteistyömäärärahojen nostoon hiveneroisemmin, on ero marginaalinen tilastollisesta merkitsevyydestä huolimatta. Analyysin perusteella ei siis voida sanoa, että naiset suhtautuisivat kehitysyhteistyöhön miehiä positiivisemmin ja kansanedustajiksi valittujen tarkastelussa (taulukko 6) selitysaste katoaa täysin. Tämä vahvistaa Chongin ja Gradsteinin (2006), Pratherin (2011) sekä Hensonin ja Lindstromin (2013) tutkimustulokset.

Taulukko 7. ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”. MCA taustamuuttujien yhteydestä mielipiteeseen kehitysyhteistyön määrärahojen nostosta, kansanedustajiksi valitut (n=119).

	N	Ka. lähtötilanteessa	Poikkeama ka:sta	Eta	Ka vakioidussa tilanteessa	Poikkeama ka:sta vakioidussa tilanteessa	Beta
Sukupuoli				0,111			0,130
Mies	69	57	-3,253		57	-3,827	
Nainen	54	65	4,156		66	4,890	
Ikä				,206			,107
alle 30-vuotiaat	13	63	2,265		59	-1,768	
31-40-vuotiaat	36	70	9,758		66	4,930	
41-50-vuotiaat	27	57	-4,066		58	-2,874	
51-60-vuotiaat	32	53	-7,377		57	-1,636	
yli 60-vuotiaat	15	58	-2,325		63	2,369	
Eduskuntapuolueet				0,656 ***			0,630***
PS	22	29	-32,202		28	-33,393	
Kok	23	45	-16,173		46	-15,477	
RKP	6	64	1,979		67	5,922	
Kesk.	30	67	5,913		70	8,603	
SDP	17	74	12,362		92	30,366	
Vas	9	89	27,479		72	21,635	
Vihr	14	93	30,979		83	21,635	
Koulutus				,017			,063
Ammattikoulu / Ylioppilas	27	62	1,045		65	3,931	
Korkeakoulu	94	61	-,053		60	-1,177	
R² Selitysaste							,436
Yhteiskorrelaatio R							,660

(* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$).

Taulukossa 7 esitellään MC-analyysin tulokset kansanedustajiksi valittujen osalta. Tämän mallin selitysaste (R^2) on 0,436, eli kyseinen malli selittää kehitysyhteistyömielipiteen muodostumisesta noin 43 prosenttia. Mallista myös jouduttiin valitettavasti jättämään pois Kristillisdemokraatit havaintojen vähyyden ($n=2$) vuoksi. Kuten todettua, koko ehdokaspopulaation tarkasteluun verrattuna valittujen kohdalla sukupuolen erotte-

leva vaikutus lähenee nollaa. Ainoastaan puolue siis selittää uusien kansanedustajien mielipiteitä siitä, tulisiko kehitysyhteistyön määrärahoja nostaa. Puolueiden ehdokkaiden mielipiteiden eroja ja ristiriitaisuutuuksille asemoitumista tarkastellaan yksityiskohtaisesti alaluvussa 6.2. Kuitenkin jo tästä analyysistä nähdään että vasemmistopuolueet ja kansainvälisesti orientoituneet Vihreät suhtautuvat kehitysyhteistyöhön kaikkein myönteisimmin.

Seuraavaksi tarkastellaan taustatekijöiden yhteyttä mielipiteeseen kehitysyhteistyön tarpeellisuudesta. Näiden analyysien osalta on hyvä pitää mielessä, etteivät tulokset ole yleistettävissä koko populaatioon heikon kokonaisvastausprosentin ja puolueiden välisten vastausosuuksien erojen vuoksi.

Taulukko 8. ”Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen.” Kaikkien eduskuntapuolueiden ehdokkaiden (n=748) sekä valituiksi tulleiden ehdokkaiden (n=75) ristiintaulukointi miesten ja naisten osalta, % vastanneista.

		Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä (n)
Kaikki	Mies	5	11	3	29	53	100 (498)
	Nainen	3	7	3	19	68	100 (350)
Valitut	Mies	5	7	0	32	57	100 (44)
	Nainen	3	7	3	3	84	100 (31)

Kaikki ehdokkaat $p < 0,001$ (***), Valituiksi tulleet $p < 0,05$ (*)

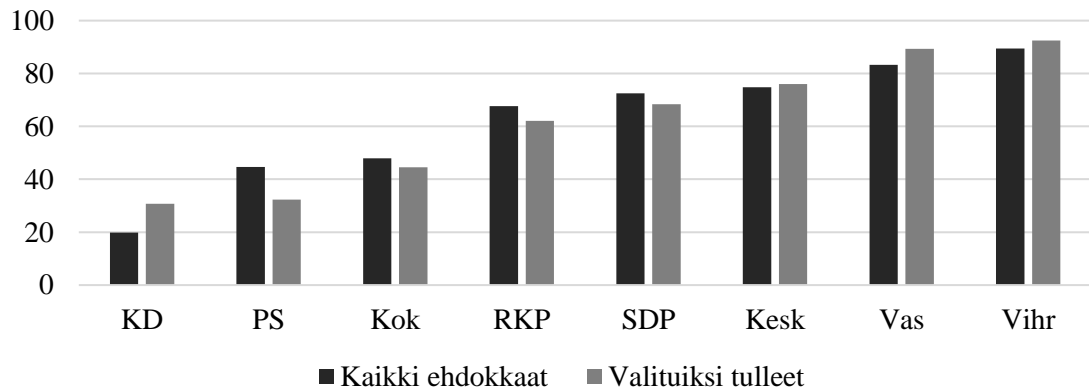
Ristiintaulukointi osoitti, että sukupuoli, koulutus ja puolue ovat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä mielipiteeseen kehitysyhteistyön tarpeellisuudesta. Kuitenkin puoluetarkastelun ja koulutuksen osalta ristiintaulukoinnin luotettavuutta vähensivät puuttuvat arvot. Vuosituloilla ja iällä ei ollut havaittavissa yhteyttä mielipiteeseen. Sukupuolen osalta khi-kertoimen mukaan yhteys on kaikkien ehdokkaiden osalta selkeämpi ($p < 0,001$) kuin valituiksi tulleiden kohdalla ($p < 0,05$). Molemmissa ryhmissä kuitenkin naiset pitivät miehiä todennäköisemmin kehitysyhteistyötä edelleen tarpeellisena. Näin ollen tulos mukailee osittain aikaisempien tutkimuksien löydöksiä (vrt. Paxton & Knack 2008; Cheng & Smyth 2014). Heikko vastausosuus johti siihen, ettei tästä väittämästä

voitu tehdä moniluokitteluanalyysiä. Kaikkien ehdokkaiden osuus olisi ollut vain 27 prosenttia eduskuntapuolueiden ehdokkaista ja vastaavasti valituiksi tulleilla 36 prosenttia.

Kuten tämän luvun analyysit osoittivat, ainoa ehdokkaiden kehitysyhteistyömielipiteitä erotteleva tekijä on puoluekanta. Myös aikaisemmassa hyvinvointipoliittisten mielipiteiden tutkimuksessa puoluekanta on nostettu mielipiteitä tyypillisesti selittäväksi tekijäksi (ks. Suhonen 2008, 32–34; Helkama 2015, 10). Samanlaisiin tuloksiin on päästy myös kehitysyhteistyömielipiteiden kentällä (Chong & Gradstein 2006; Paxton & Knack 2008; Hudson & van Heerde 2013; Cheng & Smyth 2014). Edeltävien analyysien tulosten perusteella voidaan todeta, että tutkimuksen tulokset noudattavat sosiodemografisten tekijöiden osalta aikaisempien tutkimusten tuloksia ja vahvistaa postmodernin arvoteorian linjauksia. Erityisesti tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat Pratherin (2011) näkemyksen siitä, ettei sosiodemografisia tekijöitä voida pitää tarpeeksi voimakkaina selittävinä tekijöinä kehitysyhteistyömielipiteille. Seuraavassa luvussa tarkastellaan lähemmin sitä, minkälaisia puoluekohtaisia eroja mielipiteissä on havaittavissa.

6.2 KEHITYSYHTEISTYÖHÖN SUHTAUTUMINEN PUOLUEITTAIN

Tässä luvussa paneudutaan tarkemmin puolueiden välisiin eroihin sekä mielipiteiden yhtenäisyyden osalta että puoluepoliittisten ristiriitaisuutuuksien sekä puolueiden aatraditioiden ja vaaliohjelmien näkökulmista. Puoluekohtaiset vastausten jakaumat molempien kehitysyhteistyökysymysten viisiluokkaisten muuttujien osalta on koottu liitteeseen 5.

Kuvio 5. ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”, puoluekohtaiset keskiarvot kaikkien ehdokkaiden ja valituiksi tulleiden osalta.

Kuten ylläolevasta kuviosta 5 voidaan havaita, on puolueiden välillä selviä eroja suhtautumisessa kehitysyhteistyön määrärahojen nostoon. Nämä erot eivät juurikaan tasoitu valituiksi tulleiden osalta ja puolueiden keskiarvojen muodostama järjestys pysyy samana asteikolla positiivisimmasta negatiivisimpaan. Ainoastaan kielteisimmän suhtautuneiden puolueiden, eli Kristillisdemokraattien ja Perussuomalaisten, välinen ero lähes häviää.

Taulukko 9. ”Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen”, puoluekohtaiset vastauskeskiarvot (asteikolla 1–5) sekä keskihajonnat kaikkien ehdokkaiden ja valittujen osalta.

	Kaikki vastanneet (n=683)		Valituiksi tulleet (n=75)	
	Keskiarvo	Keskihajonta	Keskiarvo	Keskihajonta
Vihr.	4,8	0,4	4,9	,3
SDP	4,8	0,5	5,0	,0
Vas.	4,8	0,4	5,0	,0
RKP	4,6	0,8	3,5	2,1
KD	4,4	0,9	4,5	,5
Kesk.	4,3	0,8	4,6	,5
Kok.	4,3	0,9	4,6	,5
PS	3,0	1,3	2,7	1,3
Yht.	4,4	1	4,4	1,1

Tarkasteltaessa puoluekohtaisia vastauksia toiseen selitettävään muuttujaan, eli kehitysyhteistyön tärkeyteen, asettuvat puolueet asteikolle hivenen eri tavoin. Kehitysyhteistyön määrärahojen korotukseen selvästi kielteisimmin suhtautuneet Kristillisdemokraatit pitävätkin kehitysyhteistyötä edelleen tarpeellisena. Yllä oleva taulukko 9 osoittaa myös sen, että kehitysyhteistyömäärärahoihin jokseenkin positiivisesti suhtautunut SDP saakin kehitysyhteistyön tärkeydestä kysyttäessä yhden korkeimmista keskiarvoista.

6.2.1 PUOLUEIDEN ASEMOITUMINEN RISTIRITAULOTTUVUUKSIEN SUHTEEN

Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuutta pidetään yhtenä selvimmin sekä hyvinvointipoliittisia mielipiteitä että kehitysyhteistyömielipiteitä selittävänä tekijänä. Sen mittarina pidetään usein puoluekantaa. (Ks. esim. Kangas 1997; Jaeger 2006; Suhonen 2007.) Niin Suomessa kuin muissakin länsimaissa on keskusteltu viime vuosikymmeninä puolueiden ideologisesta lähentymisestä tällä ulottuvuudella (Paloheimo 2014). Sitä on kuitenkin hyödynnetty runsaasti hyvinvointipoliittisessa ja kehitysyhteistyömielipiteiden tutkimuksessa, joten tulosten vertailtavuuden vuoksi on mielekästä tarkastella puolueiden asemoitumista vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudelle myös tässä tutkimuksessa. Suomalaiset eduskuntapuolueet sijoittuvat vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudelle eduskunnan istumajärjestyksen mukaan seuraavasti:

VAS-SDP-VIHR-PS-KESK-KD-KOK-RKP

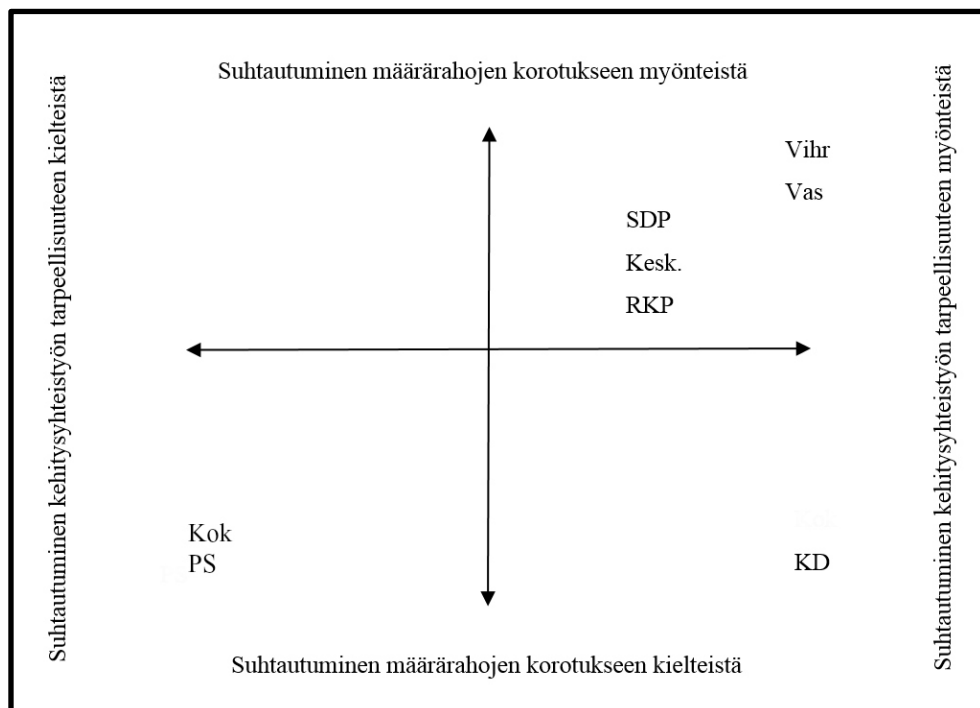
Tämä perustuu yleiseen käsitykseen puolueiden asemoitumisesta ulottuvuudelle. Kehitysyhteistyömielipiteiden tutkimuksessa on havaittu, että mitä vasemmalle henkilö ulottuvuudella asemoituu, sitä positiivisemmin hän suhtautuu kehitysyhteistyöhön (mm. Paxton ja Knack 2008). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan puolueiden asemoitumista kehitysyhteistyön näkökulmasta kahdella eri mittarilla. Ensinnäkin kehitysyhteistyön määrärahojen korotusten perusteella puolueet sijoittuvat positiivisimmasta negatiivisimpaan alla näkyvällä tavalla:

VIHR-VAS- KESK-SDP-RKP-KOK-PS-KD

Vastaavasti kehitysyhteistyön tarpeellisuuden osalta puolueet asemoituvat seuraavasti:

VIHR-SDP-VAS-RKP-KD-KESK-KOK-PS

Tulokset osoittavat, että Perussuomalaisia ja Vihreitä lukuun ottamatta puolueet asemoituvat kehitysyhteistyömielipiteidensä osalta melko luontevasti perinteiselle vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudelle. Vasemmisto–oikeisto-ulottuvuutta on pyritty ideologioiden lähentyessä myös jakamaan erilaisiin tyyppiluokkiin. Muun muassa Paloheimo (2014) on luokitellut vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden kahteen blokkiin, Vihervasemmistoon ja Konservatiiveihin. Tämä Paloheimon blokkiluokittelu mukaillee myös Inglehartin (1997) käsityksiä puolueiden jakautumisesta pehmeitä jälkimaterialistisia arvoja kannattaviin ja materialistisempia arvoja kannattaviin puolueisiin.

Kuvio 6. Puolueiden asemoituminen nelikentälle kehitysyhteistyömielipiteiden osalta.

Kuviosta 6 nähdään, että nelikentälle sijoituessaan puolueet muodostavat kehitysyhteistyöasenteidensa perusteella kolme klusteria: Kielteisimmin asennoituvat (PS, Kok), jokseenkin myönteisesti asennoituvat (RKP, Kesk., SDP) sekä positiivisesti asennoituvat (Vihr., Vas.). Näiden kolmen klusterin ulkopuolelle jäävät Kristillisdemokraatit. Puolueklustereista erityisesti Kokoomuksen ja Perussuomalaisten samanmielisyys on huomionarvoista, sillä puolueilla on perinteisesti ollut hyvin erilainen asennoituminen kansainvälisiin teemoihin. Perussuomalaisia kansainvälisemmän Kokoomuksen oikeistolaisuus ja talousorientoituneisuus selittänee kielteistä suhtautumista kehitysyhteistyöhön.

Määrärahojen korotuksen osalta puolueista selvästi kehitysyhteistyöhön kielteisimmin suhtautuvia ovat Kristillisdemokraatit, Perussuomalaiset ja Kokoomus, joiden puoluekohtaiset keskiarvot kehitysyhteistyön määrärahojen korotukseen suhtautumisessa jäävät alle keskimmäisen arvon (50). Vastaavasti positiivisimmin suhtautuvat Vihreät, SDP ja Vasemmistoliitto. Tulos mukailee Paloheimon (2014) blokki-luokittelua Vihervasemmisto ja Konservatiivit. Vihreät, Vasemmistoliitto ja SDP kuuluvat luokittelussa Vihervasemmistoblokkiin ja myös tämän tutkimuksen perusteella suhtautuvat kehitysyhteistyöhön myönteisesti. Konservatiiveihin taas lukeutuvat Paloheimon mukaan Kristillisdemokraatit, Perussuomalaiset ja Kokoomus. Nämä kolme puoluetta myös suhtautuvat kehitysyhteistyön määrärahojen nostoon negatiivisimmin. Kehitysyhteistyön tärkeyden osalta kuitenkin Kristillisdemokraatit sijoittuvat ennemmin jatkumon keskivaiheille.

Paloheimon (2014) blokkiluokittelun ulkopuolelle jäävät RKP ja Keskusta, jotka sijoittuvat nekin kehitysyhteistyömielipiteidensä osalta lähemmäs jatkumon keskivaihetta. Ehdokkaiden vastausten perusteella voidaan siis todeta, että Paloheimon tyypittelyn mukaisesti vasemmalle sijoittuvat suhtautuvat kehitysyhteistyöhön oikeistoa myönteisemmin. Näin ollen tutkimustulokset vahvistavat neljännen hypoteesin (*H4*) *Vasemmistopuolueiden ehdokkaat suhtautuvat kehitysyhteistyöhön oikeistopuolueita myönteisemmin*. Tulos myös mukailee postmodernin arvoteorian näkemyksiä vasemmistopuolueiden ja vihreiden jälkimaterialistisimmista arvoista (Inglehart 1997, 22). Perussuomalaisten sijoittuminen kielteisimpien puolueiden joukkoon on tuloksena aatetraditionsa pohjalta odotettu sekä arvoteoriaa tukeva. Perussuomalaiset populistipuolueena nimenomaan kannattavat kansallismielisiä sekä konservatiivisia arvoja ja puolue asemoituu tämän tutkimuksen tulosten mukaan selvästi kielteisimmäksi puolueeksi.

Puolueiden välisiä eroja on tarkasteltu vasemmisto–oikeisto-ulottuvuuden ohella myös muilla ristiriitaulottuvuuksilla (Reunanen & Suhonen 2009; Paloheimo 2008; Paloheimo 2014). Reunanen ja Suhosen (2009) mukaan kaupunkeja ja kansainvälisyyttä eniten korostavia puolueita ovat tässä tutkimuksessa käsiteltävistä puolueista Vihreät ja Vasemmistoliitto, kun taas maakuntien edun suuntaan kallistuivat selvästi Keskusta ja Perussuomalaiset. Nämä havainnot eivät tämän tutkimuksen tulosten osalta päde täysin, sillä maakuntakeskeisen Keskustan ehdokkaat ovat suhtautuneet kehitysyhteistyöhön myönteisemmin kuin oli oletettavaa. Kuitenkin kansainvälisiksi luokitellut Vihreät ja

Vasemmistoliitto ovat selvästi kehitysyhteistyömyönteisimpiä puolueita ja Perussuomalaiset kuuluvat kielteisimmän suhtautuviin puolueisiin. Näin ollen viides hypoteesi eli (H5) *Kansainvälisemmin asemoituvat puolueet suhtautuvat kehitysyhteistyöhön maakuntapuolueita positiivisemmin*, saa tutkimustuloksista osittaisen tuen. Kansainvälisimmät puolueet suhtautuvat kehitysyhteistyöhön positiivisemmin kuin maakuntapuolueet, mutta ero ei ole yhtä selkeä kuin olisi voitu olettaa.

Reunanen ja Suhosen (2009) mukaan erityisesti sosiokulttuuristen ulottuvuuksien, kuten kansainvälisyyden ja maakuntien edun ulottuvuuden osalta puolueiden sisäisiä mielipide-eroja voi esiintyä paljon. Puoluekohtaisten vastausten hajontojen tarkastelulla etsitään vastauksia siihen, missä puolueissa kehitysyhteistyömielipiteet ovat selvästi yhteneväisiä ja päinvastoin, mitkä puolueet ovat mielipiteiltään hajanaisimpia.

Taulukko 10. ”Suomen on nostettava kehitysyhteistyön määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL)”. Ehdokkaiden vastausten keskiarvot ja keskihajonnat puolueittain, kaikkien ehdokkaiden ja valittujen osalta.

	Kaikki ehdokkaat (n=1171)		Valituiksi tulleet (n=140)	
	Keskiarvo	Keskihajonta	Keskiarvo	Keskihajonta
KD	24	29,5	31	44,7
PS	47	32,8	32	29,8
Kokoomus	50	27,4	45	28,3
RKP	66	29,9	62	25,7
SDP	73	24,7	76	25,3
Kesk.	74	25,3	68	27,5
Vas.	83	23	89	14,4
Vihr.	89	16,5	93	15,8
Yht.	63,7	34	61	33,2

Ideologisten ulottuvuuksien tutkimuksessaan Reunanen ja Suhonen (2009) havaitsivat, että kansainvälisemmin ja kansallisemmin orientoituneiden ehdokkaiden mielipide-erot ovat suurimpia RKP:ssä ja Perussuomalaisissa ja yhtenäisimpiä Kristillisdemokraateissa

ja Vihreissä. (Reunanen & Suhonen 2009, 350–351.) Kuten taulukoista 9 ja 10 voidaan havaita, vahvistaa tämä tutkimus Reunanen ja Suhosen havainnot osittain. Molemmilla mittareilla on selvää, että kansainvälisyyttä korostavista puolueista Vihreillä ja Vasemmistoliitolla on yhteneväisimmät mielipiteet kehitysyhteistyöstä. Vastaavasti suurimmat mielipide-erot löytyvät RKP:stä, Perussuomalaisista ja – yllättävästi – Kristillisdemokraateista. Näiden havaintojen myötä myös tutkimuksen kuudes hypoteesi (*H6*) *Mitä selvemmin puolue on aatetraditioltaan yhden asian puolue, sitä enemmän hajontaa puolueen sisäisissä kehitysyhteistyömielipiteissä on*, saa osittaisen vahvistuksen. Suomalaisista puolueista niin sanottuina yhden asian puolueina voi pitää RKP:tä, Perussuomalaisia ja Kristillisdemokraatteja (ks. luku 4.2). Nimenomaan näissä puolueissa vastausten hajonta kehitysyhteistyömielipiteiden osalta on suurinta. Toisaalta kuitenkin ei voida sanoa, että selkeästi yleispuolueiksi laskettavissa puolueissa, kuten Keskustassa, vastausten hajonta olisi merkittävästi pienempää. Näin ollen hypoteesi saa tutkimuksen tuloksista vain puolittaisen tuen.

6.2.2 MIELIPITEET PUOLUEIDEN AATETRADITIOIDEN JA VAALIOHJELMIEN VALOSSA

Eduskuntapuolueiden suhtautumisessa kehitysyhteistyöhön nähdään toisaalta selkeitä yhtymäkohtia että ristiriitoja suhteessa puolueiden aatteellisiin taustoihin että vaaliohjelmiin. Osa puolueista näyttää noudattavan selvästi omien aatetraditioidensa mukaisia, mutta osalla suhtautuminen eroaa täysin oletetusta.

Mielenkiintoinen on erityisesti Kristillisdemokraattien huomattavan kielteinen kanta kehitysyhteistyömäärärahojen korotukseen³. Kristillisdemokraatit ovat näyttäneet altruistisia arvoja kannattavana, kehitysyhteistyömyönteisenä puolueena ja määräraho-

³ Koska Kristillisdemokraattien ehdokkaiden vastaukset vaikuttivat hyvin poikkeavilta, tarkastettiin aineistoa vielä virheen varalta. Aineistossa on vaalikoneen kysymykseen vastanneita Kristillisdemokraattiehdokkaita 141, joista 44 prosenttia on vastannut arvoja 0–4, eli erittäin kielteisesti. Muutoin ehdokkaiden vastaukset jakautuvat muuttujan arvoilla 5–100 hyvin tasaisesti. Näin ollen tulos ei selity virheellä, vaan Kristillisdemokraatit asettuvat selvästi kielteisimmäksi puolueeksi määrärahojen nostamisen suhteen.

jen nosto oli puolueen vaaliohjelmaan kirjattu tavoite (Erola 2014, 181; Kristillisdemokraatit 2015, 10). Kuitenkin puolueen ehdokkaista 83 prosenttia⁴ suhtautuu kielteisesti määrärahojen korotukseen. Päinvastoin kuitenkin puolueen ehdokkaat pitävät kehitysyhteistyötä edelleen tarpeellisena, joten täysin kielteinen puolueen kanta ei siis ole.

Kaksi selvästi kielteisesti kehitysyhteistyöhön suhtautuvaa puoluetta olivat Perussuomalaiset ja Kokoomus. Perussuomalaisista valituista kansanedustajista 27 prosenttia jokoseenkin kannattaa kehitysyhteistyömäärärahojen nostoa. Tulos ei ole yllättävä, sillä etnosentrisyys näkyy Perussuomalaisten teemoissa selvästi. Puolue esimerkiksi asettaa suomalaisten taloudellisen hyvinvoinnin vastakkain muun muassa maahanmuuton kanssa ja sille on ominaista korostaa kansainvälisen yhteistyön ongelmallisuutta. (Ruoste-
tsaari 2011, 126; Perussuomalaiset 2011, 40). Näin ollen hyvin myönteistä suhtautumista kehitysyhteistyöhön olisi voinut pitää erikoisena linjana Perussuomalaisille. Puolueen vastausten hajonta oli kuitenkin suurta, vaikka olisi siis voinut olettaa, että puolueen ehdokkaat suhtautuvat yksiselitteisesti kielteisesti kehitysyhteistyöhön.

Kokoomuksen osalta tulos on myös odotettu, sillä puolue asemoituu selvästi oikeistoon. Tämän päivän kokoomusta ohjaa yksilön omien edellytysten korostaminen, uusliberalistisen talousopin mukainen markkinahenkisyys ja tavoitteet leikata julkista sektoria. (Lahtinen 2006, 62–63, 71; Grönlund & Westinen 2012, 169.) Puolue ei myöskään ole profiloitunut postmodernina, elämänlaadun teemoja kannattavana puolueena vaan lukeutuu konservatiivipuolueisiin (Mickelsson 2015). Näin ollen julkista sektoria kuormittava, kansallisrajojen ulkopuolelle suuntautunut hyvinvointi-instituutio, eli kehitysyhteistyö on puolueelle luonnollinen leikkauskohde.

RKP on Suomen puolueista linjauksiltaan kansainvälisimmin asemoituva puolue, joka selvästi haluaa kantaa ”globaalia vastuuta”. Vaikka RKP asemoituu puoluekartalla kaikkein oikeistolaisimmaksi, korostaa se kehitysyhteistyön tärkeyttä vaaliohjelmassaan ja haluaa korottaa määrärahat YK:n asettamaan tavoitteeseen. (RKP 2016; RKP 2015, 6.) Puolueen kaikista ehdokkaista 65 prosenttia olisi ollut valmis korottamaan määrärahoja, mutta valituiksi tulleista enää vain 43 prosenttia on tätä mieltä. RKP:n oikeistolai-

⁴ Puoluekohtaiset vastausten jakaumat on koottu liitteeseen 5.

suus korostuneekin siis valituiksi tulleissa, joskin on mahdollista myös, että otos on vinoutunut.

Keskustan vaaliohjelmassa kehitysyhteistyö oli asetettu leikkauslistalle (Suomen Keskusta 2015, 13). Puolueen ehdokkaat kuitenkin suhtautuivat kehitysyhteistyön määrärahojen korotukseen huomattavan positiivisesti. Jopa 75 prosenttia keskustan valituista kansanedustajista vähintään jokseenkin kannatti kehitysyhteistyömäärärahojen nostoa 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Maakuntien etua ja kansallista politiikkaa korostavalle puolueelle tulos on yllättävä. Toisaalta, Keskusta ylsi vaaleissa suurimmaksi puolueeksi, eikä kehitysyhteistyön leikkauksilta kuitenkaan säästyty.

SDP oli puolueista ainoa, jonka vaaliohjelmassa kehitysyhteistyötä ei mainittu lainkaan (SDP 2015). Se oli kuitenkin yksi positiivisimmin kehitysyhteistyöhön suhtautuvista puolueista. SDP onkin voimakas universaalien hyvinvointivaltion kannattaja (Paloheimo & Raunio 2008, 20). Puolue myös asemoituu selvästi vasemmistopuolueeksi, joten ei voida pitää yllättävänä sitä, että vaalikoneeseen vastanneista valituista kansanedustajista 90 prosenttia kannatti kehitysyhteistyömäärärahojen korotusta. Puolueen ehdokkaat myös pitivät kehitysyhteistyötä tärkeänä.

Kautta linjan positiivisimmin kehitysyhteistyöhön suhtautuivat puolueista Vihreät ja Vasemmistoliitto. Tulos oli molempien osalta odotettu, sillä ne ovat malliesimerkkejä postmoderneista vihervasemmistolaisista puolueista. Vihreiden painopiste on selvästi postmaterialistisissa asiakysymyksissä ja se asemoituu kansainväliseksi, urbaaniksi puolueeksi. (Paloheimo 2014; Westinen 2016, 262.) Vasemmistoliitto taas on maailmanlaajuisen hyvinvoinnin asialla ja sen aatetraditio pohjautuu tasa-arvon ideologiaan ja monikulttuurisuuteen (Paastela 2006, 94). Postmoderniin vasemmistolaisuuteen kytkeytyy myös kansainvälisen solidaarisuuden aate (Ervasti 1999, 245). Näin ollen valtaisan positiivinen ja hyvin yhtenäinen kanta kehitysyhteistyöhön oli molemmilta puolueilta odotettavissa oleva tulos.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kehitysyhteistyö on globaalin sosiaalipolitiikan keino, jonka aatteellisena taustana on hyvinvoinnin lisääminen maailmanlaajuisesti. Kyseessä on siis jokseenkin postmoderni hyvinvointi-instituutio, jossa tasa-arvon ja solidaarisuuden katsotaan ulottuvan yli kansallisrajojen. Suomea pidetään muiden Pohjoismaiden ohella yhtenä arvoiltaan maailman postmoderneimmista valtioista. Kehitysyhteistyötä onkin Suomessa tehty jo vuosikymmenien ajan. Vaikka kehitysyhteistyöllä alkaakin olla jo melko pitkä historia, on poliittisen eliitin ja kansalaismielipiteiden tutkimus sen osalta muuhun hyvinvointipolitiikkaan nähden vielä hyvin vähäistä. Tässä tutkimuksessa selvitettiin vuoden 2015 eduskuntavaaliehdokkaiden ja vaaleissa valituiksi tulleiden kansanedustajien mielipiteitä kehitysyhteistyön määrärahojen korotuksesta sekä kehitysyhteistyön tarpeellisuudesta.

Kokonaiskuva eduskuntavaaliehdokkaiden ja valituiksi tulleiden uusien kansanedustajien kehitysyhteistyömielipiteistä on varsin myönteinen. Vaalikonevastauksissa näkyy selvästi sekä positiivinen suhtautuminen kehitysyhteistyömäärärahojen nostoon että kehitysyhteistyön tärkeänä pitäminen. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että suhtautuminen kehitysyhteistyöhön on muuttunut jonkin verran kielteisemmäksi sitten vuoden 2011 vaalien (vrt. Kepa 2011; HS 2011). Taloudellisen epävakauden pitkittyessä moinen kehitys ei ole yllättävä myöskään postmodernin arveteorian mukaan (Inglehart 2000). Arvonmuutosteorian perusteellisemmän testaamisen näkökulmasta hyvä olisikin, jos aineistoa olisi ollut käytössä useilta vaalikierroksilta.

Kielteistä suhtautumista kehitysyhteistyöhön raportoivat eniten populistipuolue Perussuomalaisten kansanedustajat. Heidän vuoden 2011 vaalivoiton taustavaikuttajina pidetään etnisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden lisääntymisen ja globaalin talouden ongelmien myötä nousseita nationalistisia aatteita, maahanmuuttokriittisyyttä sekä tyytymättömyyttä nykyiseen hallintoon (Saukkonen 2012, 43; Borg 2012, 204). Samat teemat jatkuivat myös vuoden 2015 vaaleissa (Westinen 2016, 253). Inglehartin (2000) mukaan yhteiskunnan ja politiikan tasolla turvattomuuden tunne johtaa ksenofobiaan sekä voimakkaiden johtajien tarpeeseen. Näin ollen Perussuomalaiset voi siis nähdä vastalauseena turvattomuudentunteeseen, joka on syntynyt globaalin talouden ongelmien ja postmodernien arvojen lisääntymisen myötä.

Suomalaisista eduskuntapuolueista Perussuomalaiset vahvistavat arvonmuutosteoreetikoiden näkemyksiä siitä, että arvot ovat koventuneet ja muuttuneet konservatiivisemmiksi. Puolue on saavuttanut esimerkillisen menestyksen kaksissa viimeisissä eduskuntavaaleissa, eli puolueen kansallismieliset ja maahanmuuttokriittiset kannanotot näyttäsivät vetoavan varsin suureen kansanosaan (Westinen 2016, 267). Kansallismieliset lähtökohdat huomioon ottaen myöskään Perussuomalaisten ehdokkaiden kielteiset kehitysyhteistyökannat eivät olleet yllättäviä, vaan päinvastoin vastausten suuri hajonta ja jopa osittain positiiviset näkemykset olivat odottamattomia. Vaikka Perussuomalaiset puolueena suhtautuvatkin varsin kielteisesti kehitysyhteistyöhön, ei voida sanoa, että arvojen koventuminen olisi valtaviiran suuntaus. Tämä taas vaikuttaisi vahvistavan näkemyksen siitä, että arvojen yleisen koventumisen sijaan äärioikeistolaisuuden ja populismin nousussa on yleisen mittavan muutoksen sijaan kyse pienemmän kansanryhmän vastareaktiosta muuttuvaan kulttuuriin. (Inglehart & Norris 2016.)

Perussuomalaisten ohella mielenkiintoiseksi puolueeksi tarkastelussa nousi Kristillisdemokraatit. Kehitysyhteistyöhön perinteisesti positiivisesti suhtautuneen puolueen ehdokkaat yhtäältä vastustivat kehitysyhteistyömäärärahojen korotusta ja toisaalta pitivät kehitysyhteistyötä tarpeellisena. Ristiriitaisen suhtautumisen vuoksi Kristillisdemokraattien osalta olisi ollut mielenkiintoista suorittaa jatkotarkastelua mielipiteiden taustavaikuttimien selvittämiseksi.

Puolueiden ristiriitaulottuvuuksien mukaisesti postmoderneimmat puolueet, eli Vihreät sekä vasemmistopuolueet SDP ja Vasemmistoliitto odotetusti kannattivat kehitysyhteistyötä kaikkein selvimmin. Vastaavasti oikeistopuolue Kokoomus asemoitui mielipiteiltään kielteisimpiin. Kansallisia etuja korostavat Keskusta sekä ruotsinkielisyyden teemojen ympärille muodostunut RKP sen sijaan eivät asettuneet selvästi kummallekaan kannalle, jääden puoluejatkumon keskivaiheille. Kokonaiskuva oli kuitenkin lähes puolueesta riippumatta positiivinen, otettaessa huomioon sekä kehitysyhteistyömäärärahojen korotus että sen tärkeänä pitäminen. Puolueiden tarkastelu osoitti, että vaikka perinteinen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuus onkin jokseenkin ongelmallinen, näyttää se kuitenkin pätevän kehitysyhteistyömielipiteiden osalta varsin hyvin.

Page ja Parabas (2000) esittivät, että poliittinen eliitti kannattaa kehitysyhteistyötä enenevässä määrin, päinvastoin kuin kansallisista instituutioista yhä kiinnostuneempi kansa. Kuitenkin jos tämän tutkimuksen tuloksia vertaa Ulkoministeriön mielipidemittauksiin,

ei heidän havaintonsa saa tukea. Kansan asennoituminen kehitysyhteistyöhön on jopa kansanedustajia positiivisempi. (Ulkoasiainministeriö 2014, 5, 8; Ulkoasiainministeriö 2015a, 10.) Toisaalta päättäjämielipiteiden tutkimuksissa onkin ennustettu, että poliittisen eliitin mielipiteet tiukentuisivat vielä kansalaismielipidettä nopeammin talouden suhdanteiden heikentyessä (Blomberg 1999, 77). Kansalaismielipiteen ja päättäjämielipiteen välisten erojen kehittymistä olisikin mielenkiintoista seurata. Erityisesti vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä koventuneiden pakolais- ja maahanmuuttopoliittisten keskustelujen jälkimainingeissa voisi olla havaittavissa kansalaisten asenteiden koventumista myös kehitysyhteistyön osalta.

Vaikka uuden eduskunnan mielipiteet kehitysyhteistyöstä ovat yleisesti hyvin positiivisia, on hallitus tehnyt alalle kipeitä leikkauksia. Ero kansanedustajien vaalikoneissa ilmaistujen mielipiteiden ja toteutuneen politiikan välillä voi johtua hyvin monista eri tekijöistä. Onkin melko tyypillistä, etteivät vaalikonevastaukset kerro täysin toteutuvas- ta politiikasta (Reunanen & Suhonen 2009, 352). Selvästi havaittavissa oli esimerkiksi se, että vaikka kaikkien kolmen suurimman puolueen vaaliohjelmissa kehitysyhteistyömäärärahat oli asetettu leikkauslistoille, eivät ehdokkaat kuitenkaan suhtautuneet korotukseen kriittisesti. Erityisesti suurimman puolueen Keskustan kansanedustajista suuri prosentti kallistui kehitysyhteistyömäärärahojen korotuksen kannalle (75 prosenttia ehdokkaista vähintään jokseenkin samaa mieltä). Tarkempaa tietoa siitä, miksi juuri kehitysyhteistyö on joutunut leikkauslistalle, on kuitenkin vaikeaa saada, sillä poliitikot käyttävät talouden realiteetteihin nojaavaa välttämättömyysretoriikkaa. (Kallio 2010, 40.) Sen taakse on piilouduttu myös kehitysyhteistyömäärärahojen leikkauksien kohdal- la, ja ikävä keskustelu on näin pystytty jokseenkin sivuuttamaan.

Tässä törmätäänkin sekä ehdokaskeskeisen vaalijärjestelmän että vaalikonetutkimusten ongelmiin. Yhden ehdokkaan mielipide ei ole ratkaisevassa asemassa politiikan teossa eikä vaalikonevastauksiin voi politiikkaa ennustavana mediana luottaa. Vaikka vaaliko- neilla voidaan saada tietoa ehdokkaiden mielipiteistä, on niitä arvioidessa aina muistet- tava vaalien ajan poikkeuksellisuus sekä taustalla vaikuttavat tarkoituksiperät: Kaikki vaalikoneissa esitetyt mielipiteet muodostuvat osaksi ehdokkaan vaalikampanjaa (Tal- ponen & Salminen 2007, 43). Poliittisen eliitin mielipiteiden tutkimuksessa yleisesti hyödynnetyn rationaalisen valinnan teorian mukaan poliittiset päättäjät ovat omaa etu- aan tavoittelevia yksilöitä. Vaalien alla heidän voidaan odottaa antavan kansalaisille

sellaista informaatiota, jonka he kokevat itselleen tai puolueelleen hyödyllisiksi. (Buchanan 1979, 12–13; Blomberg & Kroll 1999, 58–60.) Näin ollen voidaan ajatella, että ehdokkaat ovat niin sanotusti kalastelleet ääniä ilmaisemalla kehitysyhteisyyttä. Tämä voi näkyä erityisesti kehitysyhteistyöstä kiinnostuneille äänestäjille suunnatussa Talouspoliittisessa vaalikoneessa. Lähes kaikkien siihen vastanneiden ehdokkaiden kannat olivat kehitysyhteistyön tarpeellisuutta korostavia. Näiden hyvin positivistien kantojen voi siis nähdä johtuvan osaksi nimenomaan tietoisesta valinnasta pyrkiä miellyttämään potentiaalista äänestäjää.

Kehitysyhteistyötä ohjataan kansallisella tasolla, mutta sitä sitovat kansainväliset sopimukset, kuten sitoumus nostaa määrärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. Mielenkiintoista onkin se, kuinka moni kansanedustajista olisi valmis olemaan noudattamatta kansainvälisiä sopimuksia. Valituiksi tulleista kansanedustajista jopa 31 prosenttia oli vähintään jokseenkin sitä mieltä, ettei kehitysyhteistyön määrärahoja tulisi nostaa YK:n sopimuksen tasolle. Tässä valossa kehitysyhteistyö ei näytä olevan suomalaisessa kontekstissa kovinkaan merkittävä. Syitä tähän tulisi tutkia lisää, mutta kvantitatiivisella aineistolla se ei valitettavasti onnistunut. Mielenkiintoista tietoa olisikin voitu tuottaa joko laajemmalla survey-aineistolla tai laadullisin menetelmin tarkastelemalla erityisesti kielteisesti suhtautuvien ehdokkaiden antamia perusteluja vastauksilleen. Valitettavasti tässä työssä tälle ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta, sillä Talouspoliittiseen vaalikoneeseen oli vastannut liian harvat ja Nuorten vaalikoneessa ehdokkailla ei ollut tilaa kommentoida vastauksiaan ja kehitysyhteistyökysymyksiä oli liian niukasti.

Tutkimuksen kannalta harmillisinta oli aineiston puutteellisuus. Ongelmalliseksi muodostui se, ettei suuremmissa valtakunnallisissa vaalikoneissa selvitetty kehityspoliittisia näkemyksiä. Marginaalisemmassa, selvälle kohderyhmälle osoitetussa Talouspoliittisessa vaalikoneessa sen sijaan vastausprosentti jäi niin alhaiseksi, ettei sitä voinut täysin hyödyntää. Alhainen vastausprosentti johtunee osaksi ehdokkaiden kokemasta niin kutsutusta vaalikoneähkystä. Vaalikoneiden suuri määrä aiheuttaa esimerkiksi sen, että ”ehdokkaat joutuvat pohtimaan, onko [vaalikoneen kohdalla] kysymys kohderyhmästä, jonka he kokevat sellaiseksi, että haluavat olla mukana” (YLE 2015). Toisaalta myöskään katoanalyysin perusteella ei voinut päätellä mitään merkittävää linjanvetoa siihen, kuka priorisoi Talouspoliittisen vaalikoneen tärkeäksi ja kuka ei. Vaikka Nuorten vaalikoneessa olikin vastausprosentti merkittävästi parempi, ei siltikään voida puhua yhtä

kattavasta otoksesta, kuin esimerkiksi Ylen vaalikoneella olisi voitu saada. Tiedonsaannin kannalta toivottavaa olisikin, että jatkossa vaalien alla julkaistavissa vaalikoneissa olisi laajemmalti kehityspoliittisia kysymyksiä.

LÄHTEET

Aid Watch (2010) Penalty against poverty. More and better EU aid can score Millenium Development Goals. [online] <https://www.kepa.fi/tiedostot/aidwatch-raportti-2010.pdf>
Luettu: 28.06.2016

Aid Watch (2012) Aid we can – Invest more in global development. [online] <http://concordeurope.org/wp-content/uploads/2012/06/DEEEP-REPORT-2014-044.pdf?1d6b43> Luettu: 28.06.2016

Albertazzi, D. & McDonnell, D. (2008) The sceptre and the spectre. Teoksessa Albertazzi, D. & McDonnell, D. (toim.) Twenty-first century populism – The spectre of western european democracy. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Albertazzi, D. (2008): Switzerland: Yet another populist paradise. Teoksessa Albertazzi, D. & McDonnell, D. (toim.) Twenty-first century populism. The spectre of western european democracy. Houndmills, Basingstroke: Palgrave Macmillan.

Bayram, A. B. (2016) Aiding Strangers: Generalized trust and the moral basis of public support for foreign development aid. *Foreign Policy Analysis*, 1–21. Oxford: Oxford University Press.

Arts, W. & Gelissen, J. (2001) Welfare states, solidarity and justice principles: Does the type really matter? *Acta Sociologica*, vol. 44 (4), 283–299.

Bardy, M. (2012) Ahneus on kehityksen loppu. *Yhteiskuntapolitiikka*, vol 77 (2), 223–225.

von Beyme, K. (1985). *Political parties in western democracies*. Translated by Eileen Martin. Gower: Aldershot.

Blomberg, H. & Kroll, C. (1999) Who wants to preserve the scandinavian welfare state? Attitudes to welfare services among citizens and local government elites in Finland, 1992–6. Teoksessa Blomberg-Kroll, H. (1999) *Kosta vad det kosta vill? Attitysmönster och attitydförändringar hos befolkning och eliter beträffande välfärdsservicen I nedskärningarnas tid*, 52–86. Helsinki: Universitetstryckeriet.

Borg, S. (2012) Perussuomalaiset. Teoksessa (toim.) Borg, S. (2012) *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy, 191–210.

Buchanan, J. M. & Tullock, G. (1999) *The collected works of James M. Buchanan. The calculus of consent. Logical foundations of constitutional democracy.* Indianapolis: Liberty Fund.

Buchanan, J. M. (1979) *Politics without romance: A sketch of positive public choice theory and its normative implications.* Teoksessa Buchanan, J. M. & Tollison, R., D. (1984) *The theory of public choice-II.* Michigan: University of Michigan Press.

Cheng, Z. & Smyth, R. (2014) *Why give it away when you need it yourself? Understanding public support for foreign aid in China.* MPRA Paper No. 59052. [online] https://mpa.ub.uni-muenchen.de/59052/3/MPRA_paper_59052.pdf

Chong, A. & Gradstein, M. (2006) *Who's afraid of foreign aid? The donor's perspective.* Inter-American Development Bank. [online] <http://www.iadb.org/res/publications/pubfiles/pubWP-556.pdf> Luettu: 15.06.2016

Collier, P. (2006) *African growth: Why a big push?* *Journal of African Economies*, vol 15 (2), 188–211. [online] http://jae.oxfordjournals.org/content/15/suppl_2/188.full.pdf+html Luettu: 29.06.2016

Collier, P. (2008) *The bottom billion: Why the poorest countries are failing and what can be done about it.* Oxford: Oxford University Press.

Collier, P. (2009) *Wars, guns and votes: Democracy in dangerous places.* London: The Bodly Head.

Djankov, S., Montalvo, J. & Reynald-Quero (2008) *The curse of aid.* *Journal of Economic Growth*, vol 13 (2), 1835–1865.

Erola, J. (2004) *Suuret ikäluokat ja solidaarisuus.* Teoksessa Erola, J & Wilska, T. (toim.) *Yhteiskunnan moottori ja kivireki. Suuret ikäluokat ja 1960-lukulaisuus*, 181–198.

Ervasti, H. (1999) *Uudet ja vanhat poliittiset kysymykset – päättyykö ”demokraattinen luokkataistelu”.* *Politiikka*, vol. 44 (4), 244–259.

Ervasti, H. (2003) *Johdatus monimuuttujamenetelmiin.* Turku: Turun yliopisto.

Ervasti, H., Andersen, J. G. & Ringdal, K. (2012) *The future of the welfare state. Social policy attitudes and social capital in Europe*. Cheltenham: Edward Elgar.

Eskelinen, T. (2011) *Kehityksen loppu*. Helsinki: Into.

EVA (1991) *Suomi etsii itseään. Raportti suomalaisten asenteista 1991*. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta.

Fineman, H. (2015) From Greece to France to China, nationalism is back in a big way. *The Huffington Post*, 30.6.2015. http://www.huffingtonpost.com/2015/06/30/nationalism-europe-asia-_n_7700348.html
Luettu: 12.10.2015

Forma, P. (1999) Mureneeko solidaarisuus, polarisoituuko yhteiskunta? Hyvä- ja huono-osaisten sosiaaliturvaa koskevat mielipiteet 1990-luvun Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* vol. 64, 3–19.

Freund, A M, & Blanchard-Fields, F. (2014). Age-related differences in altruism across adulthood: Making personal financial gain versus contributing to the public good. *Developmental Psychology*, vol. 50 (4), 1125-1136.

Glennie, A., Straw, W. & Wild, L. (2012) *Understanding Public Attitudes to Aid and Development*. [online] http://www.ippr.org/assets/media/images/media/files/publication/2012/06/public-attitudes-aid-development_June2012_9297.pdf Luettu: 28.04.2015

Goidel, R. K. & Shields, T. G. (1994). "The Vanishing Marginals, the Bandwagon, and the Mass Media". *The Journal of Politics* 56, 802–810. [online] http://web.posc.jmu.edu/congressselect/readings/topic5_media/goidel&shields.pdf Luettu: 10.12.2015

Grönlund, K. & Westinen, J. (2012) *Puoluevalinta*. Teoksessa (toim.) Borg, S. (2012) *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy, 156–188.

Grönlund, K. (2006) *Vaalitutkimushankkeiden toteutus pohjoismaissa*. [online] http://www.vaalitutkimus.fi/documents/kimmo_gronlund_vaalitutkimushankkeiden_toteutus_pohjoismaissa.pdf Luettu: 21.2.2015

- Haas, C. (2013). Income inequality and support for development aid. AIAS, GINI Discussion Paper 73.
- Haavisto, I. & Kiljunen, P. (2011) Maailman paras maa. EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2011. Elinkeinoelämän valtuuskunta. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Hautala, H. (2015) Kommentti suurlähettiläs Kääriäisen kirjaan. Blogiteksti. <http://www.heidihautala.fi/kommentti-suurlahettilas-kaariaisen-kirjaan/> Luettu: 9.12.2015
- Havunen, M. (2014) VM:n budjettiesitys leikkaa kehitysapua kehitysriihen mukaisesti. <https://www.kepa.fi/teemat/kehitysta-ja-politiikkaa-blogi/14896> Luettu: 28.04.2015
- Häyhtiö, T. & Rinne, J. (2007) Satunnaisesta politiikosta refleksiiviseksi toimijaksi – poliittisen osallistumisen muutoksesta. *Politiikka*, vol. 49 (2), 76–91.
- Helkama, K. (2015) Suomalaisten arvot – mikä meille on oikeasti tärkeää? Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Holsti, O. R. (1996) Public opinion and American foreign policy (p. 257). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Rose, R. (1989) Ordinary people in public policy. A behavioural analysis. London: Sage Publications.
- HS (2011) Eduskuntavaalit 2011: Ehdokkaiden vastaukset Helsingin Sanomien vaalikoneeseen. FSD2701, versio 2.0 (2014-07-28). Helsinki: Helsingin Sanomat [tuottaja], 2011. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2014.
- HS (2015a) Ex-suurlähettiläs haukkuu nykyisen kehitysavun: Auttaa enemmän rikkaita kuin köyhiä. 21.1.2015. <http://www.hs.fi/politiikka/a1305919701472> Luettu 15.04.2015
- HS (2015b) Kehitysapua arvosteleva kirja saa kritiikkiä ministeritasolta asti. <http://www.hs.fi/politiikka/a1421819489782> Luettu: 09.12.2015
- HS (2015c) Ulkoministeriön teettämä raportti haukkuu Suomen kehityspoliittiset ohjelmat. 5.2.2015. <http://www.hs.fi/politiikka/a1305925007923> Luettu 15.04.2015
- Hudson, D. & van Heerde-Hudson, J. (2013) A multilevel analysis of public support for development across the EU 1995- 2012. UCL. [online]

<http://www.lancaster.ac.uk/fass/events/epop2013/docs/Hudson%20-%20Public%20Attitudes%20towards%20Development%20EPOP%20Sept%202013.pdf>
Luettu: 08.06.2016

Inglehart, R. & Flanagan, S. C. (1987) Value change in industrial societies. *The American Political Science Review*, vol. 81 (4), 1289–1319. [online] <http://www.people.fas.harvard.edu/~iversen/PDFfiles/Inglehart1987.pdf>

Inglehart, R. (1990) *Cultural shift in an advanced industrial society*. Princeton: Princeton University Press.

Inglehart, R. (1997) *Modernization and Postmodernization. Cultural, economic and political change in 43 societies*. Princeton: Princeton University Press.

Inglehart, R. (2000) Globalization and Postmodern Values. *The Washington Quarterly*, vol. 23 (1), 215–228.

Inglehart, R. & Norris, P. (2016) Trump, Brexit and the rise of populism. HKS Working paper, no. RWP16-026. [online] papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2818659

Jæger, M. M. (2006) What makes people support public responsibility for welfare provision: Self-interest or political ideology? A Longitudinal Approach. *Acta Sociologica*, vol. 49 (3), 321–338.

Jansson, P. (2015) Kehitysyhteistyön leikkaukset rampauttaisivat avustustyön. 28.8.2015
<http://www.city.fi/yhteiskunta/kehitysyhteistyon+leikkaukset+rampauttaisivat+avustustyon/9040> Luettu: 19.12.2015

Jokivuori, P. & Hietala, R. (2007) *Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Julkunen, R. (2001) *Suunnanmuutos. 1990-luvun sosiaalipoliittinen reformi Suomessa*. Tampere: Vastapaino.

Kääriäinen, M. (2015) *Kehitysavun kirous*. Helsinki: Into.

Kallio, J. (2010) *Hyvinvointipalvelujärjestelmän muutos ja suomalaisten mielipiteet 1996—2006*. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.

Kanji, G. K. (2006) 100 Statistical Tests. London: SAGE Publications.

Kehys ry (2012) EU:n kehitysyhteistyömäärärahat ennätyskellisen alhaiset. [online] <http://www.kehys.fi/ajankohtaista/eu-n-kehitysyhteistyomaararahat-ennatyksellisen-alhaiset> Luettu: 28.06.2016

Kepa (2013) Kehitysyhteistyöhön ja ilmastotoimiin taattava riittävä rahoitus. https://www.kepa.fi/tiedostot/kepan_kehysriihikirje_2013.pdf Luettu 28.04.2015

Kepa (2015) Mikä kepa? Kepa pähkinän kuoressa. <http://www.kepa.fi/mika-kepa/kepa-pahkinankuoressa>. Luettu 16.03.2015

Keskusta (2006) Kohti tasa-arvoista, luonnonmukaista sivistisyhteiskuntaa. Keskustan periaateohjelma. [online] <http://www.keskusta.fi/loader.aspx?id=a21885ca-5bfe-4a94-a3d5-93d4fe317fcf> Luettu: 13.07.2016

Kirchheimer, O. (1966) The transformation of the western european party systems. Teoksessa Lapalombara, J. & Weiner, M. (toim.) Political parties and political development. Princeton: Princeton University Press, 177–200.

Kokoomus (2015) Rakennepaketti 2.0. <http://www.kokoomus.fi/assets/kokoomuksen-eduskuntaryhman-rakennepaketti.pdf> Luettu: 28.04.2015

Kokoomus (2016) Kokoomuksen historia. [online] <https://www.kokoomus.fi/faktat/tataon-kokoomus/historia/> Luettu: 12.07.2016

Koponen, J. & Seppänen, M. (2016) Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö: lupaukset ja ristiriidat. Teoksessa Koponen, J., Lanki, J., Sato, M. & Kervinen, A. (toim.) Kehityksen tutkimus. Johdatus perusteisiin. Helsinki, Gaudeamus, 341–382.

Kristillisdemokraatit (2015) Rohkeus. Vaaliohjelma 2015. http://www.kd.fi/files/2015/01/Eduskuntavaalit2015_vaaliohjelma.pdf Luettu: 28.04.2015

Kumar, S. & Corbridge, S. (2002) Programmed to fail? Development projects and the politics of participation. *The Journal of Development Studies*, vol. 39 (2), 73-103.

- KvantiMOTV (2003) Hajontaluvut.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/hajontaluvut/hajontaluvut.html> Luettu:
 05.06.2015
- KvantiMOTV (2004) Ristiintaulukointi.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi.html> Luettu:
 05.06.2015
- Laakso, T. (2015) Puolueiden vaaliohjelmissa ajetaan kehitysyhteistyöhön leikkauksia ja lisäyksiä.
http://maailma.net/artikkelit/puolueiden_vaaliohjelmissa_ajetaan_kehitysyhteistyohon_1_eikkauksia_ja_lisayksia Luettu: 15.04.2015
- Lahtinen, M. (2006) Konservatiivinen aatetraditio Suomessa. Teoksessa Paastela, J. & Paloheimo, H. (toim.) Suomen puolueiden periaateohjelmat, 59–75. Helsinki: WSOY.
- Linos, K. & West, M. (2003) Self-interest, social beliefs, and attitudes to redistribution. Re-addressing the issue of cross-national variation. *European Sociological Review*, vol. 19 (4), 393–409.
- Maailmanpankki (2012) When do participatory development projects work? [online]
<http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2012/11/14/when-do-participatory-development-projects-work> Luettu: 29.06.2016
- Manninen, L. (2015) Irtisanomiset uhkaavat – hallituksen linjaus alkaa näkyä. *Taloussanomat* 9.6.2015. <http://www.taloussanomat.fi/politiikka/2015/06/09/irtisanomiset-uhkaavat-hallituksen-linjaus-alkaa-nakya/20157389/12> Luettu: 9.12.2015
- McAllister, I. (1991) Party elites, voters and political attitudes: Testing three explanations for mass-elite differences. *Canadian Journal of Political Science*, vol. 24 (2), 297–268. <http://www.jstor.org/stable/3229528>
- McLaughlin, D. H. (2001) Values theory and research. *Encyclopedia of Sociology*, 3212–3226. Michigan: Gale Group.
- Mickelsson, R. (2012) Suomen puolueet: Historia, muutos ja nykypäivä. Tampere: Vastapaino.

- Mickelsson, R. (2015) Suomen puolueet: Vapauden ajasta maailmantuskaan. Tampere: Vastapaino.
- Mickelsson, R. (2007) Suomen puolueet. Historia, muutos ja nykypäivä. Tampere: Vastapaino.
- Mkandawire, T. (2001) Social Policy in Development Context. UNRISD. [http://www.unrisd.org/unrisd/website/document.nsf/d2a23ad2d50cb2a280256eb300385855/c83739f8e9a9aa0980256b5e003c5225/\\$FILE/mkandaw1.pdf](http://www.unrisd.org/unrisd/website/document.nsf/d2a23ad2d50cb2a280256eb300385855/c83739f8e9a9aa0980256b5e003c5225/$FILE/mkandaw1.pdf) Luettu: 9.12.2015
- Mondon, A. (2015) Divided we stand: nationalism on the march across Europe. The Conversation, 21.4.2015. <http://theconversation.com/divided-we-stand-nationalism-on-the-march-across-europe-40337> Luettu: 10.12.2015
- Mosca, G. (1939) The Ruling Class. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Moyo, D. (2009) Dead aid: Why aid is not working and how there is another way for Africa. New York: Penguin Books.
- Mudde, C. (2007) Populist radical right parties in Europe. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mughanda, M. (2010) Inquiry on self-interested foreign aid: Insights from the ODA-migrations link in SSA countries. African Journal of Political Science and International Relations, vol. 5 (4), 164–173.
- Noël, A. & Thérien, J. (1995) From domestic to international justice: The welfare state and foreign aid. International Organization, vol. 49, 523-553.
- Noël, A. & Thérien, J. (2002) 'Public opinion and global justice', Comparative Political Studies, vol. 35 (6), 631–56.
- Nummenmaa, L. (2009) Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- OECD (2002) History of the 0.7% ODA TARGET DAC Journal 2002, Vol 3 No 4, pages III-9 –III-11
- OECD (2015) Official Development Assistance 2014. <http://www.compareyourcountry.org/oda?page=0&cr=oeed&lg=en> Luettu: 18.04.2015

- OECD (2016) Aid at a glance charts. [online] <http://www.oecd.org/dac/stats/aid-at-a-glance.htm> Luettu: 15.07.2016
- Oikeusministeriö (2015) Koko maan ehdokastilasto. <http://tulospalvelu.vaalit.fi/E-2015/rpt520.pdf> Luettu: 19.05.2015
- Olsen, G. R. (2001) European public opinion and aid to Africa. Is there a link? *The Journal of Modern African Studies*, vol 39 (4), 645–674.
- Paastela, J. & Paloheimo, H. (2006) Suomen puolueiden pariaateohjelmat. Ohjelmat, niiden taustaa ja tarkastelua. Tampereen yliopisto: Poliitiikan tutkimuksen laitos.
- Page, B. L. & Parabas, J. (2000) Foreign policy gaps between citizens and leaders. *International Studies Quarterly*, vol. 44 (3), 339–364.
- Palenberg, M., Katila, M., Bombart, D., Kilian, B & Poutiainen, P. (2015) Evaluation. Finland's development policy programmes from a results-based management point of view 2003–2013. Helsinki: Ulkoasiainministeriö.
- Paloheimo, H. (2009) Puoluejärjestelmän lohkeamat ja ristiriitailottuvuudet. Teoksessa Mickelsson, R. (toim.) Puolueiden tulevaisuus, 15–60. Helsinki: Oikeusministeriö, Edita Prima.
- Paloheimo, H. (2014) Poliitiikan pitkät syklit ja poliittisen kentän uusjako. Teoksessa Mickelsson, R. (toim.) Poliittinen vaikuttaminen tulevaisuudessa. Turku: TVA-julkaisuja.
- Paxton, P. & Knack, S. (2008) Individual and country-level factors affecting support for foreign aid. *International Political Science Review*, vol. 33(2). [online] <https://core.ac.uk/download/files/153/6373585.pdf> Luettu: 15.06.2016
- Paxton, P., & Knack, S. (2009) Public opinion influences the level and effectiveness of foreign aid. World Bank Research Brief. Washington DC: World Bank.
- Perussuomalaiset (2011) Suomalaiselle sopivin. Perussuolamaiset r.p:n eduskuntavaaliohjelma 2011. [online] https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2013/04/Perussuomalaisen_eduskuntavaaliohjelma_2011.pdf Luettu: 12.07.2016

Perussuomalaiset (2015) Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelma – Pääteemat. [online] https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2015/03/ps_ek2015_vaaliohjelma_paateemat.pdf Luettu: 12.07.2016

Perussuomalaiset (2015) Perussuomalaisten talouspoliittinen ohjelma 2015. <https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2014/05/PStalous4.pdf> Luettu: 28.04.2015

Pöntinen, S. & Uusitalo, H. (1988) Stability and change in the public support for the welfare state; Finland 1975–1985. *International Journal of Sociology and Social Policy*, vol. 8, 1–24.

Pörsti, J. (2010) Eduskuntavaalit 2011: Mitä mieltä puolueet ovat kehitysyhteistyöstä? *Kehitys-Utveckling*. <http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=208381> Luettu: 15.04.2015

Prather, L. (2011) Individual determinants of foreign aid support: Do individuals think like states? [online] <http://ssrn.com/abstract=1804299> Luettu: 12.07.2016

Rachman, G. (2015) Nationalism is back. Bad news for international co-operation. *The world in 2015*. 20.11.2015. <http://www.economist.com/news/21631966-bad-news-international-co-operation-nationalism-back> Luettu: 12.10.2015

Reunanen, E. & Suhonen, P. (2009) Kansanedustajat ideologisella kartalla. Teoksessa Borg, S. & Paloheimo, H. (toim.) *Vaalit yleisdemokratiassa. Eduskuntavaalitutkimus 2007*. Tampere: Tampere University Press, 325–356.

RKP (2015) Vaaliohjelma. Eduskuntavaalit 2015. http://www.sfp.fi/sites/default/files/Dokument/Program_fi/Vaaliohjelma.pdf Luettu: 28.04.2015

RKP (2016) Toiminta. [online] <http://www.sfp.fi/fi/content/verksamhet> Luettu: 12.07.2016

Rudanko, J. (2008) Juhani Koponen: Vaihtoehtoa ei ole. *Kumppani*, 11/2008. <https://www.maailmankuvalehti.fi/2008/11/pitkat/juhani-koponen-vaihtoehtoa-ei-ole> Luettu: 9.12.2015

Ruostetsaari, I. (2006) Agraarinen/keskustalainen aatetraditio Suomessa. Teoksessa Paastela, J. & Paloheimo, H. (toim.) Suomen puolueiden periaateohjelmat, 59–75. Helsinki: WSOY.

Ruostetsaari, I. (2013) Eliitti ja kansa – kaksi eri maailmaa? Päättäjien ja kansalaisten asenne-erot vuosina 1991–2011. Yhteiskuntapolitiikka, vol. 78 (3) [online] <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104555/ruostesaari.pdf?sequence=1> Luettu: 15.0.7.2016

Ruostetsaari, Ilkka (2011). Populistiset piirteet vennamolais-soinilaisen puolueen ohjelmissa. Teoksessa Wiberg, Matti (toim.) Populismi: kriittinen arvio. Helsinki: Edita, 94–146.

Sachs, J. (2014) The case for aid. Foreign Policy. [online] <http://foreignpolicy.com/2014/01/21/the-case-for-aid/> Luettu: 28.06.2016

Salminen, E. (2011) Uusi eduskunta on maailmanparannuksen asialla. <https://www.kepa.fi/uutiset/8306> Luettu: 28.04.2015

Salminen, E. (2015) Vain pienet puolueet puolustavat kehitysyhteistyötä. <https://www.kepa.fi/uutiset/11312> Luettu: 15.04.2015

Saukkonen, P. (2012) Suomalaisen yhteiskunnan poliittinen kulttuuri. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/36047/Politiikka_Finalnetti.pdf?sequence=1#page=28 Luettu: 22.02.2015

SDP (2015) Suunta Suomelle. Työtä, tasa-arvoa ja turvallisuutta. SDP:n vaaliohjelma. http://issuu.com/sosialidemokraatit_sdp/docs/vaaliohjelma2015 Luettu: 28.5.2015

Suhonen, P. (2007) Suomalaisten eriytyvät ja muuttuvat arvot. Teoksessa Borg, S., Ketola, K., Kääriäinen, K., Niemelä, K. & Suhonen, P. (toim.) Uskonto, arvot ja instituutiot. Suomalaiset World Values -tutkimuksissa 1981-2005. Yhteiskuntatieteellisen tietotarkiston julkaisuja 4, 2007.

Suhonen, P. (2008) Mieli-pidekyselyt vaalijournalismissa. Teoksessa Borg, S. (toim.) Muutosvaalit 2011. Oikeusministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy, 43–61.

Suomen Keskusta (2015) Suomi kasvuun. Keskustan talous- ja työllisyyslinja. <http://www.keskusta.fi/loader.aspx?id=43fd9e01-4aea-4faf-a539-258dd93d6a86> Luettu: 28.04.2015

Suomen Kristillisdemokraatit (2005) Periaateohjelma. [online] <http://www.kd.fi/politiikka/ohjelmat/periaateohjelma/> Luettu: 12.07.2016

Suomen YK-Liitto (2015) Suomen YK-liiton lausunto vuoden 2016 talousarvioon. <http://www.ykliitto.fi/uutiset-ja-tiedotus/uutisarkisto/suomen-yk-liiton-lausunto-vuoden-2016-talousarvioon> Luettu: 9.12.2015

Svallfors, S. (2012) Welfare states and welfare attitudes. Teoksessa Svallfors, S. (toim.) Contested welfare states. Welfare attitudes in Europe and beyond. California: Stanford University Press.

Svallfors, S., Kulin, J. & Schnabel, A. (2012) Age, class and attitudes toward government responsibilities. Teoksessa Svallfors, S. (toim.) Contested welfare states. Welfare attitudes in Europe and beyond. California: Stanford University Press.

Talponen, J. & Salminen, M. (2007) Vaalikone yksilöpäättökseen tukena yhteiskunnassa. Teoksessa Suojanen, M. & Talponen, J. (toim.) Vallaton vaalikone. Minerva Kustannus Oy: Helsinki.

Thérien, J. (2002) Debating foreign aid: Right versus left. *Third World Quarterly*, vol. 23 (3), 449-466.

Tilastokeskus (2015a) Bruttokansantuotteen volyymin vuosimuutos, %. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_kansantalous.html#bktvolyyymi Luettu: 04.06.2015

Tilastokeskus (2015b) Bruttokansantuote ja -tulo käypiin hintoihin 1975–2014. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kan__vtp/010_vtp_tau_011.px/table/tableViewLayout1/?rxid=d0e14d32-7d0b-4114-998c-fe2a2ff3d574 Luettu: 04.06.2015

Tilastokeskus (2015c) Julkinen talous. Julkinen kehitysyhteistyö. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_valtiontalous.html#kehitysapu

Ulkoasiainministeriö (2012) Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma 2012.

Ulkoasiainministeriö (2013) Suomalaisten mielipiteet kehitysyhteistyöstä.

Ulkoasiainministeriö (2014) Kehitysyhteistyön määrärahat ja niiden käyttö.
<http://global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=42310> Luettu: 22.02.2015

Ulkoasiainministeriö (2014b) Kehitysyhteistyön toteutuneet maksatukset.
<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15404&contentlan=1&culture=fi-FI>
Luettu: 22.02.2015

Ulkoasiainministeriö (2015a) Kehitysyhteistyön määrärahat.
<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=49314> Luettu: 04.06.2015 ja
9.12.2015

Ulkoasiainministeriö (2015b) Suomalaisten mielipiteet kehitysyhteistyöstä.
<http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=145667&GUID=%7B92069E2F-7EE3-4592-9404-40D0AF9C1B42%7D>.

Ulkoasiainministeriö (2016a) Agenda 2030 – maailman uudet kestävän kehityksen tavoitteet. [online] <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49313> Luettu: 28.06.2016

Ulkoasiainministeriö (2016b) Suomen kehityspolitiikan tavoitteet ja periaatteet. [online] <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49312&contentlan=1&culture=fi-FI>
Luettu: 23.06.2016

Ulkoasiainministeriö (2016c) Suomen kehityspolitiikka. Yksi maailma, yhteinen tulevaisuus – kohti kestävästä kehitystä. Valtioneuvoston selonteko.

Ulkoasiainvaliokunta & Valtioneuvosto (2014) Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan mietintö kehityspolitiikan vaikuttavuudesta ja johdonmukaisuudesta - Kohti reilumpaa maailmaa ilman köyhyyttä. <http://www.edilex.fi/mt/uavm20140009> Luettu: 15.04.2015

Ulkoasiainministeriö (2014c) Kehitysyhteistyön mielipidemittaus 2014. Kansalaisten mielipiteet kehitysyhteistyöstä.
<http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=132646&GUID={349B15C5-0A0A-4445-8EEA-25F2C9B2FF54}> Luettu: 28.04.2015

- UNESCO (2010) Multiple Classification Analysis. <http://www.unesco.org/webworld/portal/idams/html/english/E1mca.htm> Luettu: 20.10.2015
- Valtikka (2015) Nuorten vaalikone. <http://www.valtikka.fi/vaalit/nuorten-vaalikone> Luettu: 19.05.2015
- Valtioneuvosto (2011) Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/147449/Kataisen+hallituksen+ohjelma/81f1c20f-e353-47a8-8b8f-52ead83e5f1a> Luettu: 9.12.2015
- Valtioneuvosto (2015) Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle 29.5.2015 nimitetyn pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmasta. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1433371/Tiedonanto_Sipil%C3%A4_29052015_final.pdf/6de03651-4770-492a-907f-89452141d0d5 Luettu: 04.06.2015
- Valtiovarainministeriö (2015) Talousarvioesitys 2015. 30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö. <http://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2015&lang=fi&maindoc=/2015/aky/aky.xml&id=/2015/aky/YksityiskohtaisetPerustelut/24/30/30.html> Luettu: 22.02.2014
- van Heerde, J., & Hudson, D. (2010). ‘The righteous considereth the cause of the poor’? Public attitudes towards poverty in developing countries. *Political Studies*, vol. 58 (3), 389-409. [online] <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9248.2009.00800.x/epdf> Luettu: 15.06.2016
- van Oorschot, W. (2006) Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states. *Journal of European Social Policy*, vol. 16 (1), 23–42.
- Vares, V. (2012) Kahden sukulais-ismin rajamailla. Liberalismista ja konservatismista neoliberalismiin ja neokonservatismiin. *Niin & Näin. Filosofinen aikakauslehti*, vol. 75, s. 24–39.
- Vasamo-Koskinen, S. (2015) Kannettu vesi ei kaivossa pysy – kehitysyhteistyön suunnanmuutos. <http://ek.fi/blogi/2015/01/23/kannettu-vesi-ei-kaivossa-pysy-kehityspolitiikan-suunnanmuutos/> Luettu: 28.04.2015

Vasemmistoliitto (2015) Jälleenrakennetaan hyvinvointivaltio. Vasemmiston vaaliohjelma 2015.

<https://www.dropbox.com/s/ku5qotwqpuxa9gh/Eduskuntavaaliohjelma2015.pdf?dl=0>

Luettu: 28.04.2015

Vasemmistoliitto (2016) Visio. [online]

<http://www.vasemmisto.fi/vasemmistoliitto/visio/> Luettu: 12.07.2016

Vihreät (2015) Vaaliohjelma. Eduskuntavaalit 2015.

<https://www.vihreat.fi/sites/default/files/vaaliohjelma2015.pdf> Luettu: 28.04.2015

Virtanen, R. (2013) Kaivoja köyhille?: Suomalisen kehitysyhteistyön vuosikymmenet.

VNK (2011) Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma.

<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/147449/Kataisen+hallituksen+ohjelma/81f1c20f-e353-47a8-8b8f-52ead83e5f1a> Luettu: 15.04.2015

VNS (2014) Kehityspoliittinen selonteko 2014. Valtioneuvoston selonteko kehityspoliittikan vaikuttavuudesta ja johdonmukaisuudesta. Kohti reilumpaa maailmaa ilman köyhyyttä. www.formin.fi/kehityspoliittinenselonteko2014 Luettu: 22.02.2015

Westinen, J. (2016) Puoluevalinta Suomessa 2000-luvulla. Teoksessa Grönlund, K. & Wass, H. (toim.) Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015. Oikeusministeriö, 249–272.

Westinen, J., Kestilä-Kekkonen, E. & Tiihonen, A. (2016) Äänestäjät arvo- ja asenneulottuvuuksilla. Teoksessa Grönlund, K. & Wass, H. (toim.) Poliittisen osallistumisen eriytyminen – Eduskuntavaalitutkimus 2015. Oikeusministeriö, 273–297.

Wiberg, M. (1998) Innostunut eliitti ja epäilevät kansalaiset – yleinen mielipide Euroopan integraatiosta. S. 282–303. Teoksessa Raunio, Tapio & Wiberg, Matti (toim.): Päättöksenteko Euroopan unionissa. Selkeä johdatus monimutkaiseen vallankäyttöön. Helsinki: Gaudeamus.

Willis, K. (2010) Theories and Practices of Development. New York: Routledge.

YK (2016) Kehitysapu. [online] <http://www.yk.fi/node/252> Luettu: 27.06.2016

Yle (2015a) Stubb paljasti vihdoon leikkauslistansa – viisi konkreettista säästökohdetta.
http://yle.fi/uutiset/stubb_paljasti_vihdoin_leikkauslistansa__viisi_konkreettista_saasto_kohdetta/7852224 Luettu: 9.12.2015

Yle (2015b) Yle julkaisee vaalikoneen vastaukset avoimena datana.
http://yle.fi/uutiset/yle_julkaisee_vaalikoneen_vastaukset_avoimena_datana/7869597
Luettu: 17.04.2015

Yle (2015c) YK huolissaan Suomen ja muiden Euroopan maiden kehitysapuleikkauksista.
http://yle.fi/uutiset/yk_huolissaan_suomen_ja_muiden_euroopan_maiden_kehitysapuleikkauksista/8449107?ref=leiki-uu Luettu: 9.12.2015

Zaller, J. (1990) Political awareness, elite opinion leadership, and the mass survey response. *Social Cognition*, vol. 8, Thinking about politics: Comparisons of experts and Novices, 125-153.

LIITTEET

Liitteisiin on koottu erinäisiä lisätietoja, joiden sisällyttäminen itse tutkimukseen ei ollut tarkoituksenmukaista, mutta jotka kuitenkin pitävät sisällään tutkimuksen kannalta arvokasta lisätietoa.

LIITE 1. LISÄTIETOA AINEISTON VAALIKONEISTA

Nuorten vaalikone oli osana nuorisolle suunnattua Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n Nuorisovaalit–kampanjaa, joka on osa oppilaitosten demokratiakasvatusta. Kampanjan tavoitteena oli jo yhdeksättä kertaa herättää alle 18-vuotiaiden mielenkiintoa politiikkaa ja äänestämistä kohtaan. Nuorten vaalikoneen laativat yhteistyönä Allianssi ry, Suomen Ylioppilaskuntien Liitto SYL, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI, Euroopan nuorten parlamentti (European Youth Parliament - EYP), Nuorten Keskus, Nuorten mielenterveysseura - Yeesi ja Plan Suomi ja Suomen YK-nuoret. Nuorisovaaleja ei järjestetty Ahvenanmaalla, mutta kaikissa muissa vaalipiireissä kyllä. Ehdokkaista 1654 oli vastannut vaalikoneen kysymyksiin. (Valtikka 2015.)

Talouspoliittisen vaalikoneen kysymykset keskittyvät kartoittamaan ehdokkaiden näkemyksiä kestävästä taloudesta ja ne on laadittu osana Maailmantalouden tekijät–kampanjaa kampanjajärjestöjen yhteistyönä. Maailmantalouden tekijät–kampanjan toteuttivat Kepa ry ja 12 sen jäsenjärjestöä – Attac, Eettisen kaupan puolesta, Finnwatch, Kirkon ulkomaanapu, Pelastakaa Lapset, Plan Suomi, Solidaarisuus, Suomen luonnon-suojeluliitto, Suomen Lähetysseura, Suomen World Vision, Suomen UNICEF ja WWF Suomi. Talouspoliittinen vaalikone julkaistiin äänestäjille 17.3.2015, eli 34 päivää ennen varsinaista vaalipäivää 19.4.2015, mutta ehdokkailla oli aikaa vastata vaalikoneeseen aina vaalipäivään saakka. Äänestäjille tarjottiin myös mahdollisuus haastaa ehdokkaita vastaamaan vaalikoneeseen. Vaalipäivään mennessä ehdokkaista oli haastettu 89 prosenttia ja heistä vaalikoneeseen oli vastannut 853 ehdokasta eli 39 prosenttia kaikista eduskuntavaaliehdokkaista. (Maailmantalouden tekijät 2015.) Vastanneiden ehdokkaiden osuuksissa oli sekä puolueittain että vaalipiireittäin suuria eroja ja kuten jo vastausprosentista voidaan havaita, monet eivät olleet vastanneet vaalikoneeseen.

LIITE 2. KATOANALYYSIT

Katoanalyysit on suoritettu sekä ristiintaulukointia että binääristä logistista regressiota hyödyntäen. Nuorten vaalikoneen ja Talouspoliittisen vaalikoneen osalta katoanalyysit on tehty sekä kaikkien vastanneiden että valituiksi tulleiden 200 uuden kansanedustajan osalta.

Talouspoliittisen vaalikoneen kohdalla vastausprosentti oli jäänyt huomattavan pieneksi (39 prosenttia kaikista ehdokkaista), joten katoanalyysin suorittaminen on enemmän kuin perusteltua. Katoanalyysin avulla voidaan tarkastella sitä, mitkä tekijät ovat yhteydessä siihen, onko ehdokas vaalikoneeseen vastannut vai ei. Katoanalyysin suorittamiseksi aineistoon muodostettiin uusi muuttuja, joka jakoi koko ehdokaspopulaation sen pohjalta, oliko ehdokas vastannut vaalikoneen kehityspoliittiseen kysymykseen vai ei. Ensinnä tarkasteltiin vastauksia ristiintaulukoiden. Ristiintaulukointi tehtiin muuttujakohtaisesti erikseen jokaiselle taustamuuttujalle. Khin neliötestin perusteella tilastollisesti merkitseviksi tekijöiksi vastaamatta jättämisen osalta nousivat puolue ja vaalipiiri (Khin neliö $p < 0,001$). Ikä, koulutus ja sukupuoli eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Ristiintaulukoinnin perusteella voidaan sanoa, että eniten Talouspoliittiseen vaalikoneeseen ovat selkeästi vastanneet Vihreät ja Vasemmistoliitto, kolmanneksi suurin vastausprosentti on Perussuomalaisilla, joista 40 prosenttia on vastannut vaalikoneeseen. Sen sijaan vähiten vastanneita löytyy Kokoomuksesta ja RKP:sta. (Ks. taulukko X.)

Liitetaulukko 1. Talouspoliittiseen vaalikoneeseen vastanneet ja vastaamatta jättäneet eduskuntapuolueiden ehdokkaat sukupuolittain (lukumäärät ja prosenttiosuudet).

	Vastannut		Ei vastannut	
	Mies	Nainen	Mies	Nainen
Kokoomus	36 64,3%	20 35,7%	79 50,0%	79 50,0%
Perussuomalaiset	58 67,4%	28 32,6%	81 62,8%	48 37,2%
RKP	15 55,6%	12 44,4%	43 55,8%	34 44,2%
Kristillisdemokraatit	31 52,5%	28 47,5%	74 55,2%	60 44,8%
Keskusta	43 65,2%	23 34,8%	87 58,0%	63 42,0%

Vihreät	64 47,8%	70 52,2%	27 36,5%	47 63,5%
SDP	33 50,8%	32 49,2%	81 53,6%	70 46,4%
Vasemmistoliitto	77 57,5%	57 42,5%	45 54,9%	37 45,1%

Sukupuoli ei yksittäisenä tekijänä noussut ristiintaulukoidessa tilastollisesti merkitseväksi tekijäksi. Kuitenkin tarkasteltaessa vastanneiden ja vastaamatta jääneiden jakautumista eduskuntapuolueiden osalta sukupuolittain havaittiin sulkupuolten välillä kuitenkin eroa, kuten ylläolevasta taulukosta 2 voidaan havaita. Tässä tarkastelussa vastaamatta jättäneiden osalta löytyi sukupuolelle heikko tilastollinen merkitsevyys ($p=0,032$), mutta vastanneiden osalta ei ($p>0,05$). Voidaan siis todeta, että vastaamatta jättänyt on todennäköisemmin mies kuin nainen. Osuuksia tarkastellessa voidaan lisäksi havaita, että vastanneista Kokoomuksen, Perussuomalaisten ja Keskustan ehdokkaista selvä enemmistö (yli 60 prosenttia) on miehiä. Tämän kaltaiset erot johtunevat siitä, että ehdokkaista valtaosa on miehiä.

Nuorten vaalikoneeseen oli valituista 200 ehdokkaasta vastannut 140. Tällä analyysillä ei kuitenkaan löytynyt mitään tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä olevia tekijöitä 60 puuttuvan vastauksen osalta. Vastaamatta jättäminen ei siis noudata mitään tiettyä trendiä.

Liitetaulukko 2. Katoanalyysi (binäärinen logistinen regressioanalyysi). Nuorten vaalikone (n=140).

		Exp(B) ja merkitsevyys	95% luottamusväli	
			Alaraja	Yläraja
Sukupuoli	Nainen	1,145	,558	2,351
	Mies	<i>ref.</i>		
Ikä		1,007	,977	1,039
Puolue	Kokoomus	<i>ref.</i>		
	Perussuomalaiset	1,135	,410	3,139
	RKP	1,519	,257	8,980
	Kristillisdemokraatit	2,602	,238	28,462
	Keskusta	1,152	,415	3,200
	Vihreät	8,306	,941	73,321
	SDP	,627	,227	1,732
	Vasemmistoliitto	5,240	,562	48,870
Vaalipiiri	Helsingin vaalipiiri	<i>ref.</i>		
	Uudenmaan vaalipiiri	1,505	,434	5,217
	Varsinais-Suomen vaalipiiri	2,731	,545	13,684
	Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiri	0,000	0,000	
	Hämeen vaalipiiri	,446	,100	1,983
	Pirkanmaan vaalipiiri	1,259	,307	5,161
	Kaakkois-Suomen vaalipiiri	,745	,183	3,035
	Savo-Karjalan vaalipiiri	,858	,196	3,760
	Vaasan vaalipiiri	1,909	,403	9,049
	Keski-Suomen vaalipiiri	1,434	,257	8,003
	Oulun vaalipiiri	2,748	,526	14,361
	Lapin vaalipiiri	3,522	,312	39,803

(* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$)

LIITE 3. SELITTÄVIEN MUUTTUJIEN JAKAUMAT

Liitetaulukko 3. Selittävien muuttujien jakaumat Nuorten vaalikoneeseen vastanneiden ehdokkaiden ja valituiksi tulleiden osalta.

Muuttuja	Kaikki (n=1515)		Valitut (n=140)	
	N	%	N	%
Sukupuoli				
Mies	908	59,9	80	57,1
Nainen	607	40,1	60	42,9
Puuttuvia arvoja				
Ikä				
alle 30-vuotiaat	248	16,4	13	9,3
31–40-vuotiaat	394	26,0	38	27,1
41–50-vuotiaat	344	22,7	30	21,4
51–60-vuotiaat	318	21	41	29,3
yli 60-vuotiaat	211	13,9	18	12,9
Vuositulot (€/vuodessa)				
alle 20 000	230	22,4	4	4,1
20 000-30 000	197	19,2	4	4,1
30 000-50 000	341	33,2	15	15,5
50 000-70 000	136	13,3	8	8,2
yli 70 000	122	11,9	66	68,0
Puuttuvia arvoja	489		43	
Koulutus				
Perusaste	30	2,6	N/A	N/A
Ammattitutkinto / Ylioppilas	396	33,9	27	22,0
Korkeakoulututkinto	742	63,5	96	78,0
Puuttuvia arvoja	347		17	

Puolue				
Kokoomus	158	13,5	24	17,1
Perussuomalaiset	149	12,7	26	18,6
RKP	55	4,7	7	5,0
Kristillisdemokraatit	141	12,1	4	2,9
Keskusta	160	13,7	35	25,0
Vihreät	183	15,7	14	10,0
SDP	146	12,5	19	13,6
Vasemmistoliitto	177	15,1	11	7,9
Puuttuvia arvoja	346			

Liitetaulukko 4. Selittävien muuttujien jakaumat Talouspoliittiseen vaalikoneeseen vastanneiden ehdokkaiden ja valituiksi tulleiden osalta.

Muuttuja	Kaikki ehdokkaat (n=848)		Valitut ehdokkaat (n=75)	
	N	%	N	%
Sukupuoli				
Mies	498	58,7	44	58,7
Nainen	350	41,3	31	41,3
Ikä				
alle 30-vuotiaat	146	17,2	10	13,3
31–40-vuotiaat	222	26,2	22	29,3
41–50-vuotiaat	186	21,9	15	20,0
51–60-vuotiaat	166	19,6	28	37,3
yli 60-vuotiaat	128	15,1	10	13,3
Vuositulot (€/vuodessa)				
alle 20 000	152	23,3	2	3,6
20 000-30 000	132	20,2	2	3,6
30 000-50 000	215	33,0	10	18,2
50 000-70 000	93	14,3	7	12,7
yli 70 000	60	9,2	34	61,8
Puuttuvia arvoja	196		20	
Koulutus				
Perusaste	16	2,2	N/A	N/A
Ammattitutkinto / Ylioppilas	221	30,9	19	26,4
Korkeakoulututkinto	479	66,9	53	73,6
Puuttuvia arvoja	132		3	
Puolue				
Kokoomus	59	8,6	9	12,0
Perussuomalaiset	91	13,3	11	14,7
RKP	31	4,5	2	2,7
Kristillisdemokraatit	63	9,2	1	1,3
Keskusta	73	10,7	15	20,0
Vihreät	147	21,5	12	16,0

SDP	77	11,3	17	22,7
Vasemmistoliitto	142	20,8	8	10,7
Puuttuvia arvoja	165			

LIITE 4. KEHITYSYHTEISTYÖ JA HYVINVOINTIMIELIPITEIDEN KORRELAATIOMATRIISI

Liitetaulukko 5. Kehitysyhteistyömielipiteiden ja hyvinvointivaltiomielipiteiden yhteys.

		Kehy määrära- hat nostet- tava	Kehitys- yhteistyö- tä tarvi- taan edel- leen	Suomella varaa sosiaali- palvelui- hin	Ansiosi- donnai- sen tyot- tomuus- turvan kestoa ei pitäisi lyhentää	Suomes- sa ei ole liian helppo elää sosiaali- turvan varassa	Terv.- ja sos. palvelut tuotet- tava julkisi- na pal- veluina
Kehy määrära- hat nostet- tava	Pearsonin korrelaatio						
	Merkit- sevyys						
	N						
Kehitysyh- teistyötä tarvitaan edelleen	Pearsonin korrelaatio	,277					
	Merkit- sevyys	,001***					
	N	639					
Suomella varaa sosi- aalipalve- luihin	Pearsonin korrelaatio	,595	,312				
	Merkit- sevyys	,001***	,001***				
	N	807	1367				
Ansiosi- donnaisen tyotto- myystur- van kestoa ei pitäisi lyhentää	Pearsonin korrelaatio	,112	,138	,081			
	Merkit- sevyys	,01**	,001***	,001***			
	N	805	1367	1870			
Suomessa ei ole liian helppo elää sosi- aaliturvan varassa	Pearsonin korrelaatio	,301	,245	,375	,474		
	Merkit- sevyys	,001***	,001***	,001***	,001***		
	N	807	1370	1874	1873		
Terv.- ja sos. palve- lut tuotet- tava julkisi- na palve- luina	Pearsonin korrelaatio	,155	,169	,069	,471	,428	
	Merkit- sevyys	,001***	,001***	,003*	,001***	,001***	
	N	807	1369	1875	1873	1877	
p<0,001***; p<0,01**; p<0,05*							

LIITE 5. VASTAUSTEN VERTAILUA PUOLUEITTAIN

Liiteaulukko 6. Puoluekohtaisten vastausjakaumat molemmissa vaalikoneissa kaikkien ehdokkaiden ja valittujen osalta, frekvenssit ja prosenttiosuudet

		Kehitysyhteistyötä tarvitaan edelleen				Kehitysyhteistyön määrärahat tulisi korottaa			
		Kaikki ehdokkaat		Valitut		Kaikki ehdokkaat		Valitut	
		N	%	N	%	N	%	N	%
RKP	Täysin eri mieltä					2	4		
	Jokseenkin eri mieltä	2	7	1	50	12	22	2	29
	Ei samaa eikä eri mieltä					5	9	2	29
	Jokseenkin samaa mieltä	4	13			20	36	2	29
	Täysin samaa mieltä	25	81	1	50	16	29	1	14
Kok	Täysin eri mieltä	1	2			11	7	2	8
	Jokseenkin eri mieltä	2	3			68	43	13	54
	Ei samaa eikä eri mieltä	2	3			13	8		
	Jokseenkin samaa mieltä	26	44	4	44	57	36	8	33
	Täysin samaa mieltä	28	47	5	56	9	6	1	4
KD	Täysin eri mieltä	1	2	1	100	72	51	1	25
	Jokseenkin eri mieltä	2	3			45	32	2	50
	Ei samaa eikä eri mieltä					5	4		
	Jokseenkin samaa mieltä	21	33			13	9		

	tä								
	Täysin samaa mieltä	39	62			6	4	1	25
Kesk.	Täysin eri mieltä					4	3	1	3
	Jokseenkin eri mieltä	3	4			18	11	5	14
	Ei samaa eikä eri mieltä	4	5			7	4	3	9
	Jokseenkin samaa mieltä	32	44	7	47	83	52	17	49
	Täysin samaa mieltä	34	47	8	53	48	30	9	26
PS	Täysin eri mieltä	12	13	2	18	32	21	9	35
	Jokseenkin eri mieltä	32	35	4	36	46	31	7	27
	Ei samaa eikä eri mieltä	7	8	1	9	16	11	3	12
	Jokseenkin samaa mieltä	29	32	3	27	38	26	7	27
	Täysin samaa mieltä	11	12	1	9	17	11		
Vihr	Täysin eri mieltä	1	0,7						
	Jokseenkin eri mieltä					6	3		
	Ei samaa eikä eri mieltä	1	,7			6	3	1	7
	Jokseenkin samaa mieltä	19	13	1	8	62	34	2	14
	Täysin samaa mieltä	126	86	11	92	109	60	11	79
SDP	Täysin eri mieltä								
	Jokseenkin eri mieltä	1	1			21	14	2	11
	Ei samaa eikä eri mieltä					11	8		

	Jokseenkin samaa mieltä	11	14			77	53	11	58
	Täysin samaa mieltä	65	84	17	100	37	25	6	32
Vas	Täysin eri mieltä					2	1		
	Jokseenkin eri mieltä					12	7		
	Ei samaa eikä eri mieltä	1	,7			10	6		
	Jokseenkin samaa mieltä	23	16			57	32	5	45
	Täysin samaa mieltä	118	83	8	100	96	54	6	55